سے ماھی

چمک

بلوچی

سے ماہی **چمگ** بلوچی ناصر آباد

(تاک ---۲) (سال---۱)

مئی تا جولائی ۲۰۰۰ء

شونکار

رفیق عاجز۔ سعید صدف

کمک شونکار

فدا احمد

صلاح کار

مبارک قاضی

چھاپ ءُ شنگکار

جان بلوچ

نهاد	وانگے	سالینہ	نهاد	وانگے	سالینہ
پاکستان	[illegible] کلدار ۳۰	۸۰ کلدار	عرب امارات	۵ درھم	۲۰ درھم
مسقط عمان	۵۰ ۰ریال	۲ریال	بحرین	~~۵۰ ۰ریال~~ دینار	~~۲ریال~~ دینار

ڈس ءُ نشان :چمگ سوسائٹی ناصر آباد تربت کیچ مکران بلوچستان پوسٹ کوڈ ۹۲۹۰۰

چھاپ ءُ شنگکار جان بلوچ ءَ احمد برادرس پرنٹرز ناظم آباد کراچیءَ چھاپ کنائینت ءُ "چمگ "بلوچیءِ کارگس ءَ شنگ کت

مئے جھگیر

جان محمد بازار دشت ------ ماجد برکت

ملکی

کوئٹہ ------------ علی گوہر

ترمت ------------ اسحاق خاموش

گوادر ------------------ ریاض احمد

پسنی ---------------- شاھد امر

اورماڑہ ------------- انور جمعہ

پنجگور --------------- عابد مہر

تمپ ----------------- میر جان میرل : جمال ناصر

نذر آباد ------------- اسلم اسد

بالیچہ ----------- مجید عاجز

نودز ------------- نادل حیات

ناصر آباد --------- مجید والھگ : نذیر عابد

کراچی --------------- فضل کریم نوید شہزاد

بل نگور -----------

دشت کھڈان ------------

در ملکی

مسقط عمان ----------- خالد ارس : نذیر ناصر

عرب لمارات ------------ ملا مراد

بحرین ---------------

قطر ------------ شبیر پھلان

کویت ------------

پہ چمگ ءِ نمایندگی ءَ

شمئے کمکانی راہچار

لڑ

پلانی ایرگوات ءَ (۷۰ـ۸۰)

گدارے گوں عطاءَ (۸۱ـ۹۸)

شاعری بہر (۹۹ـ۱۰۴)

پلانی پیڑ گاہ ءِ ھوا (۱۰۵ـ۱۰۸)

نبشتہ کاراں گوں مئے تپاکی الم نہ انت

ادارہ چمگ

شونگال

راجے کہ بہ بیت گنگ

نگرھیں وانوکاں! مئے ءِشمئے ھوریں جھدانی بروردءِ "چمگ" ءِ دومی تاک شمئے دستاانت مامنت واریں بلوچیءِ کلیں نبشتہ کار، وانوک ءُ اے دگہ دردوارائی کہ آہاں پہ اے حاتراجوان مئے دست کمک کتگ، ماچہ بلوچیءِ تواہیں جھدءِ جفاکشیں واجہاں ناامیت نئیں۔ "چمگ" ءِ اولی تاک گوں وتی تواہیں نزوریاں کلیں وانوکاں پسند کتگ ءُ آؤکیں تاکانی حاتراوتی گنجیں نکان پہاروان داتگ انت، مئے ردی ءُ نزوریانی شونداری کتگ ءُ وتی نیکیں شورءُ صلاح داتگ انت کہ آماراماں سرءُ چمان انت۔ مئے جھد ہمیش انت کہ "چمگ" بلوچیءِ وانوکانی تبءُ میل ءُ گوں ھمردءُ ھمزیل بہ بیت۔ ھستیں دورءِ زبانءُ لبزانکی نوکیں جاورءُ جیڑہاں سرپدءُ آشنابوھگ آہانی گیشءُ گیوار کنگءِ حاترا "چمگ" جوانیں رولءُ کردارءِ ادا کنگءِ باوستءُ بداریت دانکہ مئے لبزانک اے دگہ لبزانکانی پیا زندگ ءُ مانیت ءُ مئے لبزانک اوں وتی چاگردءِ عکسءُ جوانیں رنگےءُ درانگاز کت بکنت۔ لھتیں انچیں جاور است انت کہ آوانی باتءُ ہرچ کسءُ رافکر کنگ لوٹیت، مرچیگیں دیماشتگیں سائنسی دورءُ وتی زبانءُ لبزانکءُ راہمردءُ ھمزانءُ ھمگام کنگ، لبزانکی نوکیں تبءُ میلاں سرپدبوھگ، زندگیءِ تواہیں چستءُ ایراں لبزانکءِ تہا دیمءُ جوڑ کنگ مستریں لوٹءُ ضرورت انت۔ ہمئے حیالءُ وتی ماتی زبانءُ لبزانکءِ ھذمت پہ دگراں احسان مندی ءِ نہ انت بلکیں اے دگہ فرضانی پیایک فرضے۔ بلوچیءِ ھذمت وتی جندءِ ھذمت انت، اگاں بے بلا بلوچی زبانءُ تاوانے رست یا کہ بلوچی زبانءِ گواہیءِ ھسمراں سر بہ بیت گڈا مئے اوں ہگواہیءِ ساماں سرجم بنت۔

راجے کہ بہ بیت گنگ نمانیت نمانیت
مانیت پہ ادار کے بزاں زندگءُ مردار

بلوچی زبانءُ لبزانکءِ دیمرویءِ حاتراہرچ پیمیں تاکءُ رسالہ کہ درآھگاانت آوانی زندگ دارگ سک بازالمی انت۔ چیاکہ زبانءُ لبزانکءِ دیمرویءِ حاترا بلوچیءِ تاکءُ وت آرتءِ تہاواودءُ چہ کتر انت۔ بایدانت کہ بلوچیءِ تواہیں درددار وتی سینگانی جیڑہاں چو کوہءُ برز ءُ بالا بکنت ءُ عملءِ پڑاگوں ایدگہ ھذمت کاراں ھمگامءُ ھم کوپگ بہ بنت۔ مرچیگیں مستریں لوٹ ہمیش انت۔

گلیں وانوکاں! انچو کہ شما سرپدات کہ ما "چمگ" ءِ دومی تاکءِ بہرے واجہ عطاشادءِ نامءُ کنگءِ جارپریتگ ات، اے درگتءُ نبشتہ کاراں ہرچی کہ پہ "چمگ" ءُ ندر کتگ آشمے دیماانت، آدگہ گپے کہ بازیں نبشتہ کارانی ساچشت ماراں اے درگتءُ دیمہ دست نہ کپتگ انت ما ہمشہ پر آہاں مھتل نہ بوتگیں کہ مئے گوست (ماضی) ماراں دیماں بوتگ، مامنتءُ گریں بلیں وانوکءُ نبشتہ کارانی کہ آہاں پہاوتی شورءُ صلاح دیم داتگ انت گوں ماہم تکیءُ ھم کوپگیءِ اظہار کتگ، بایدانت زمانگءِ چپیمیں اڑءُ جنجال اے کڑیءُ ست مکنت پر چاکہ مئے راھدربریءُ راھشونیءِ گرانیں بار مئے وتی نبشتہ کارءُ وانوکانی کوپگانی میارانت۔

(شونکار)

مہمان شونگال

بلوچی زبانءِ آکبت

"بلوچی زبانءِ آکبت" ءِ ردءَ من بس سئے نکتہانی سرا پہ گونڈی حبر کنگ لوٹاں۔

اولی نکتہ بلوچی زبانءِ تاریخ انت۔ بازمردم ءَ بلوچی زبان فارسی زبانءِ گاجیل یا بدل اتکگیں شکل گشتگ۔ بلے پروفیسر گریرسن، ٹی ایم میئر ءُ الفن بائن ءَ ہے گوشتگ کہ بلوچی زبان فارس زبانءِ گاجیل یا بدل اتکگیں شکل نہ انت، بلکیں کم چہ کم ۲۵۰۰ ءَ سال کوہنیں زبان انت کہ چہ نوکیں فارسی ءَ کوہنیں فارسی ہردکاں کوہن تر انت، حقیقت ءَ بلوچی ءَ کوہنیں فارسی یا پہلوی دوگہاریں زبان انت کہ چہ زرتشتیانی مذہبی کتاب "اوستا" ءَ دراتکگ انت۔ بلے بلوچی پیسر اسر اتکگ ءَ کوہنیں فورسی کمیں رندتر ادراتکگ۔ کوہنیں فارسیءِ سرکاری سرپرستی گون بیتگ آتہ دراجیں مدتے ءَ سرکاری زبان بوتگ ءَ چہ پرائمری ءَ وانگ ءَ زانگءِ وسیلہ بوتگ، ہمیشہ آئی ءَ دیمروی کتگ ءَ نوکیں فارسیءِ شکل ءَ دیما آتکگ۔ وھدے کہ بلوچی ءَ حاصیں سرکاری سرپرستی گون نہ بوتگ آ ئیچبر سرکاری زبان نہ بوتگ ءَ نہ حاصیں دتے ءَ چہ پرائمری ءَ وانگ ءَ زانگءِ وسیلہ نہ بوتگ۔ بی این اے سرکارءِ وھد ءَ ماں ۱۹۹۰ اچہ پرائمری ءَ وانگ ءَ زانگءِ وسیلہ جوڑ بوتگ ات بلے گوں بی این اے سرکارءِ پرشگ ءَ زوت پندلانی آماچ بوت ہمیشہ آئی ءَ حاصیں دیمروی کت نکتگ۔

دومی نکتہ ہمیش انت کہ آیا بلوچی زبان ھلاس بیت کہ نا؟ مرچی باندا زباتانی باہت ءَ یک نوکیں لیکہ یے نامدار انت کہ دیمترا گوں سائنس ءُ ٹکنالوجیءِ دیمرویءِ ہمراہی ءَ آ ہنچیں زبان گار ءُ گمسار بنت کہ سائنس ءُ ٹکنالوجیءِ لوٹاں پیلہ کت نکنت ءُ بس ہما ھتیں زبان پشت کپنت کہ سائنس ءُ ٹکنالوجیءِ لوٹاں پیلہ کت کنت چرا ے لیکہ ءِ معلوم بیت کہ کم کم ءَ بلوچیءِ ھوری ءَ اے دگہ ہنچیں زبان نیست ءُ نابود بنت ءُ یکجرے بس انگریزی فرانسیسی روسی ءُ جرمنءِ ڈولیں مزنیں زبان پشت کپ انت ءُ پدا کم کم ءَ فرانسیسی روسی ءُ جرمنءِ ڈولیں زبان ھم ھلاس بنت ءُ گڈسرگ ءَ بس انگریزی پشت کپیت۔ اولی ومئے حیال ءَ اے یک ردیں لیکہ یے۔ بلوچی ءُ بلوچیءِ ڈولیں اے دگہ زباناں ءُ چہ اہاں مستریں زباناں ھلاسیءِ ھاسیں ھتر نیست۔ سائنس ءُ ٹکنالوجی زباناں نزور یا ھلاس نہ کنت، بلکیں دیمروی دیئنت۔ اگاں ھلاس بنت، گڈا ہما زبان کہ آہاں ھاسیں نبشتہ کنوک، وانوک ءُ حبر کنوک مہ بیت۔ بلوچی زبان چون ھلاس بیت کہ آئیءِ لکاں کروڑاں نبشتہ کنوک، وانوک حبر کنوک است انت بلوچیءِ ھلاس بوھگءِ ھتر گیشتر ہما وھد ءَ بوتگ کہ آئی ءَ وانوک نبشتہ کنوک نہ بوتگ ءُ آئیءِ حبر کنوک کم بوتگ انت۔ نوں کہ آئیءِ نبشتہ کنوک ءُ وانوک ہید ابوتگ ءُ آئیءِ حبر کنوک باز گیشتر بوتگ انت گڈا آ چون ھلاس بیت؟ بلکیں ھلاس بوھگءِ بدل ءَ نوں آروچ پہ روچ دیمروی کنت۔ آ زبان چون ھلاس بیت کہ آئی ءَ شئے مرید، بالاچ، ملا فاضل، مست توکلی، جام درک، سید ہاشمی، گل خان نصیر، شیر محمد مری، مراد ساحر، عطا شاد ءُ بے حساب دگہ ہے ڈولیں شاعر ءُ لبزانت پیدا اتکگ۔ کم چہ کم چیزے کرنانی توکا آئیءِ ھلاس بوھگءِ ھاسیں ھتر نیست

بلے اگاں آ ؤکیں ہزاراں لکاں سالانی توکا آئیءِ حقیقت ءِ ھلاس بوھگ ءِ ھترے است گڈا آھتر ءِ دیما سلاہ دور دیگ نہ بنت، بلکیں آئیءِ مقابلہ کنگ بیت۔ پدا ہم اوا ہے حبر پاد کیت کہ اگاں دنیاءِ توکا پہ انسان ءِ ھترا ست،، گڈا آیا آہس زبان ءِ ھلاسی ءِ ھتر انت ؟ پہ ہمیش انت کہ "اناں"۔ آہس زبان ءِ ھلاسی ءِ ھتر نہ انت، بلکیں اگاں ہورت چارے تہ انسان چاریں ہمگا ہزاراں ھترانی توکا انت۔ مثال ءِ حبرءِ طبعیءِ کیمیائی بدلی سدلیانی آسرا مئے روچ، نظام شمسی ءِ زمین ہم تباہ ءِ برباد بوت کنت۔ ہے رنگ ءِ ایٹمی جنگانی صورت ءِ انسانی نسل ءِ نیست ءِ نابود بوھگ ءِ ھتر است انت۔ بلکیں ماحولیاتی آلودگی ءِ یک حاصیں حدے ءِ گیشی ءِ آسرا بے جنگ ءِ ہم انسانی نسل نیست ءِ نابود بوت کنت۔ ڈکال، شد، وباء، زمین جنز ءِ اے دگہ قدرتی آفتانی صورت ءِ ہم انسانی نسل ءِ باز تاوان رست کنت۔ ایڈولیں ھترانی علاج اے نہ انت کہ انسان ھترانی دیماوتی پروش ءِ قبول بکنت، بلکیں اشانی علاج ہمیش انت کہ آنچین توجیل بکنت کہ اے ڈولیں ھترانی جند ھلاس بہ بنت ءِ سائنس ءِ ٹکنالوجی ءِ علم ءِ ازمانی دیمروی ءِ برکت ءِ اے چیزے امیت دار گ بیت۔

یسی نکتہ ایش انت کہ بلوچی زبان چون دیما شت کنت ؟ منی نزءِ بلوچی زبان ءِ دیمارو گ ءِ لھتیں شرط انت۔ اگاں اے شرط پیلہ کنگ بہ بنت، گڈا آدیماروت ءِ شرط ہرچ حدے ءِ کہ پیلہ کنگ بہ بنت بلوچی زبان ہم ہما حد ءِ دیماروت۔ بلوچی زبان ءِ دیما مستریں شرط ہمیش انت کہ اشی ءِ حاصیں جیڑہ گیشینگ بہ بنت کہ آہانی توکا نبشتہ وڑ یا رسم الخط ءِ جیڑہ، معیاری زبان ءِ جیڑہ، سیاھگ یا املاءِ جیڑہ ءِ فنی اصطلاحات یا ٹکنیکل ٹرمانی جیڑہ ھوار انت۔ دومی شرط ہمیش انت کہ بلوچی لبزانک ءِ دگہ دگہ شکل ءِ اصناف دیمروی دیگ بہ بنت ءِ حاصیں صورت ءِ ہما شکل ءِ اصناف کہ اے وھد ءِ زیات پدمنگ ءِ نزور انت چو کہ شرگداری، پٹ ءِ پول، ناول ءِ دگہ ہے وڑیں۔۔۔ دگہ شرطے ہمیش انت کہ بلوچی زبان ءِ کتابانی چھاپ ءِ شنگ کنگ ءِ واستہ شنگ کار اداراہانی ہند ءِ بست کنگ بہ بیت ءِ چارمی شرط ہمیش انت کہ سرکاری سرپرستی ءِ کمک ءِ مدت گرگ بہ بیت ءِ بلوچی زبان پداچہ پرائمری ءِ وانگ ءِ زانگ ءِ وسیلہ، جوڑ کنائینگ بہ بیت۔

گڈسرا من اے حبرءِ اوں گشاں کہ بلوچی زبان ءِ آکبت رژناہ انت۔ بلے اشی ءِ آکبت ءِ رژناہ کنگ ءِ واستہ جہد ہم المی انت ءِ اے جہد ءِ مستریں کرد قلمکارءِ لبزانک دوستانی بیت۔

غنی پرواز

تربت، ۱۸ اپریل ۲۰۰۰

پہ چمگ ءِ گلیں وانوکاں مستاگے کہ آ ئوکیں تاکاں ناکو تیاب دپی بزور ھشت "ءِ سرحال ءَ شمئے شیر کنیں جستانی پسو ءَ دنت تر پل ءُ اھوادگیں جستانی پسو دیگ نہ بنت، جستانی ھمرائیءِ وتی تیوگیں نام ءُ پنام ءُ جاگہ ءِ نام نبشتہ کنگ المی انت

آدینک

سہلءِ ترانے گوں قاضیءَ

سہل ءُ ترانے گوں مبارک قاضی ءَ

جست : قاضی! آکجام مارشت ءُ جذبات بوتگنت که ترا شاعریءِ سکین داتگے ءُ تو شعر گشگائے؟

پسو : اے جست فنکاریا شاعرے ءَ راکنگ کہ چہ پیئم وتی فن ءَ را ہنچ کرتگ، منی حیال ءَ فن وت ہنچ بیت۔ آئی ءَ را ہنچ کنگ ءِ ضرورت نیست انت۔

جست : چه بلوچی کلاسیکی شاعری ءِ وانگءَ تو وتی رنگ درچتگ یاکه انان ترا وتی رنگ چه بنیادءَ وتارا گون انت؟

پسو : چش انت کہ شاعری کہ من بندات ءَ وتگ، اسکول ءِ کورس ءِ تہا وتگ، کورس ءِ تہا ھم اردو زبان ءِ کہ شاعریگاں آہانی توکا کلاسیکی رنگ اوں بیتگ۔ مثنوی وتگنت، غزل وتگنت، ءُ پدا نوکیں دوُر ءِ شاعری کہ دیما آیان بیتگ۔ ہے کہ مرچیگیں شاعر ھست انت، سن (۷۰) ءِ دوُر ءِ (۸۰) ءِ، انچو کہ فیض انت۔ راشد انت ءُ پدا پشت ءَ کہ توروئے! مومن خان مومن انت، میر انیس انت، میر دبیر انت، اے درست من ھستیں وتی کورس ءِ تہا وتگنت، گڑا تام کہ رستگ دگہ (ACTIVITY) بیتگنت نصاب ءَ چہ رند ءِ، آھم کتابانی شکل ءَ دیما اتکگنت، پرچا کہ لوگ ءِ تہا کتابانی زیادہ عمل دخل بیتگ۔ پت ءَ کہ ھرچ رسالھے آورتگ، وتگ۔ اتفاق ءَ پدا ھے دوُر ءَ بلوچی رسالہ اوں اتکگنت، چش کہ "نوکیں دوُر" "زمانہ" "اولس" ءَ مئے لوگ ءِ توکا منی یک تروے بیتگ، مات ءِ کستریں گہار انت، آئی ءَ بلوچی ءِ وانگ زانتگ، ھمائی ءَ DAILY لوگ ءَ ھستیں نشتگ ءَ منا بلوچی وانینتگ ءَ آہستہ آہستہ منا بلوچی شاعری ءِ شوق پیدا بیتگ۔ نہ من سید ہاشمی وتگ، کریم دشتی وتگ رسالھانی تہا۔ پدا منا انگر ءَ ترونگل دست کپتگ، بر ہنگیں بیر، تراپکنیں ترمپ اے من وتگنت۔ پدا نثر ءِ شمگا منی رجحان اتکگ من اردو نثر وانان کتگ۔ پدا من اولس ءِ توکا بلوچی افسانہ نگاری ءِ بارو وتگ ءَ بلوچی کلاسیکی شاعری ءِ بارو وتگ، ءَ آخر ءَ کہ منا ملا فاضل ءِ کتاب رستگ "شپ چراگ" ءَ "جام درک ءِ درچین" نی منی ذھن ءِ توکا واضحیں یک نظریہ یے پیدا اک بیتگ کہ جی بلوچی قدیم شاعری، یعنی انچہ من شعر نہ لکھا اتگ ءَ حیثیت یک وانوکے سوچگایاں اے گپ ءِ، کہ بلوچی قدیم شاعری ءَ جدید شاعری جب تک یکیں کالب ءِ تہا ایرمہ بنت بلوچی ادب پشت نہ کپیت۔ تو وھدے من وت لکھگ شروع کرتگ گڑا آوھد ءَ اوں منی توکا ھما کلاسیکل ءِ رنگے غالب بیتگ۔ ھما بلوچی قدیم شاعری ءَ چہ تا ھستاں متاثراں ءَ بلوچی قدیم شاعری ءِ ءَ جدید شاعری ءِ توکا خاصیں فرق ایش انت کہ قدیم شاعری بلکل ھماکہ نظم ءَ معری یا آزاتیں نظم ءِ اوپن ءَ۔ تو آتاریخی قصہ اکثر و بیشتر، یا پداوار دات ءَ واقعات۔ ھما

کہ شخصی فیلنگزءِ گیشتر انت حیثیت آفاقی فیلنگزءَ۔ نوکیں شاعریءِ توکا تبدیلی یے اتکگ کہ نوکیں مردم انت چش کہ ماوت لکھ ایں۔ وطاشاد انت یا منیر مومن انت دگہ باز ھست انت کہ منا آنام یاد نہ انت اے ساعت ءَ۔ تو بلوچی شاعریءِ قدیمیں رنگ آپیا پشت نہ کپتگ کہ آئیءَ را پشت کپگ لوٹیت۔ چش کہ ادبءِ تہا روایاتی سلسلہ یے ھست انت۔

جست : قاضی صاحب! تو کہ بلوچی شاعریءِ ہما بنداتی سیڑھیءِ سرا کہ بوتگئے، آ وھدءَ یك نیمگے نثر بوتگ ءُ تو انچو وتی ساریءِ گپانی توکا گشت کہ من نثر اوں ونتگ، پدا رندءَ تو گیشتر غزلءِ نیمگا اتکگئے ءُ نثرءِ نیمگا نہ شتگئے ایشیءِ سبب چے بوتگنت؟

پسو : ناں چش نہ انت! بلکیں من کہ بنداتءَ کہ نبشتہ کتگ نثر نبشتہ کتگ۔ من ڈرامہ لکھ اتگ ساریءَ۔ یعنی پسنیءَ مے سنگت کہ بیگنت، اکرم صاحب خان، انور صاحب خان یا سینئریں سنگتانی توکا کسے کہ پیشکپتگ، منا نام یات نہ بنت تو ایشاں ہروھدءَ ڈرامہ اسٹیج کتگ انت ڈرامہ ریکارڈنگ انت، انچو ش کہ آڈیو کیسٹانی توکا۔ تو من اوں ٹرائی کتگ کہ من اوں ڈرامہ وغیرہ بہ لکھاں، تو من شروع شروعءَ دو سے ڈرامہ لکھ اتگ ہے ریکارڈ بیگنت۔ لہذہ من وتی ادبءِ تہا ہماکہ منی ہنچ انت آشعوری صورتءَ یا لاشعوری صورتءَ نثرءَ گوں بیتگ، لیکن رفتہ رفتہ چش بیت کنت کہ منی توکا یک فنکارے زندگ بیتگ شاعرءِ شکلءَ۔ آئیءَ منا نہ مریتگ۔

جست : بزاں تو نثر لکھ اتگ بنداتءَ؟

پسو : جی بلکل لکھ اتگءَ انگہ من لکھاں۔

جست : قاضی! تو وتی گپانی توکا ہمے گپ جت کہ کلاسیکی شاعری نظم ءُ معریءِ شکلءَ بوتگ یا آزات شاعریءِ نمونہءَ بوتگ وھدے کہ سیدؔ وت گشیت کہ کلاسیکی شاعری مکمل قافیہ بند بوتگ آئیءِ توکا قافیہ مکمل تاں آخرءَ اتکگ، ایشیءِ باروا تو چے گشئے؟

پسو : آچش انت کہ ترا مختلفیں شاعر چارگ کپنت۔ مختلفیں شاعروانگ کپنت۔ ملا فاضل انت اتکگ۔ ملا ابراھیم انت۔ بوہیر انت۔ ملا عزت انت اتکگ، ملا عبداللہ پشنی، اے گپ راست انت کہ آہانی شاعری کہ ھستیں بامقفاء انت لیکن تو کہ "مست توکلی" ءَ وانئے مار آئیءِ نامءَ ھرچ شعر کہ رستگ۔ "جام درک" ءَ وانئے، اودءَ کہ ھستیں اے چیز تراگندگءَ نیاھنت، آچہ قافیہءَ آزات انت چہ ردیفءَ۔

جست : قاضی! نی ترا چرے سوالاں انگہ دگہ رنگءِ سوالے کنیں کہ گوستگیں دو (۲) دہائی، سن ۸۰ءِ دہائیءُ سن ۹۰ءِ دہائیءَ کہ بلوچی شاعریءِ دروشم بدل بوتگنت آئیءِ سببءَ تو چہ رنگءَ محسوس کنئے؟

پسو : شاعری ہم یک زندگیں عملے، انچو کہ دنیاءِ آدگہ حالات تبدیل بنت۔ آدگہ ہماکہ سائنسی پراسیس، زندگی آفطری تبدیلیءِ تہائیت انت، تہ ادب ہم یک دنیائی حقیقتےءِ اہم تبدیل بیت۔ آئیءِ توکا لہتیں روایات کا بنت تو اے وا یک انچیں پراسیس یے کہ انسانءِ زندگیءَ گوں گوں آئیءِ فکرءَ بستگ۔ ہمیشہ انسانءِ زندگیءِ توکا پیچیدگی زیادہ آیان بنت ہمیشہ آئیءِ فکر بالیدہ میان بیت تو نوکیں شاعریءِ کہ موضوع ھست انت آچہ قدیمیں موضوعاتاں سک باز مختلف انت۔ پر چاکہ تیءِ ملکءِ حالات تیءِ چاگردءِ حالات آپشت نہ کپگنت کہ تو آہانیں ھستیں شاعری یے بہن ئے کہ سن ۸۰ءِ دھکءَ بیتگ، نی وا یکسر تبدیل انت دہ ۱۰ سالءِ توکا بازیں تبدیلی اتکگ۔

جست :قاضی صاحب! تئی حیالءَ اے لبزی صورتءَ بدل بوتگنت یا فطری صورتءَ؟

پسو :جار! تئی پولیٹیکل زندگی ءِ ہم ہست انت ءُ تئی پرسنل لائف ہم ہیت۔ لوگ ءِ زندگی ءِ ہم ہیت۔ لہتیں شاعر کہ ہستیں پورھیں چاگرد ءَ چہ متاثر بیت۔ لہتیں چہ چندے واقعاتاں متاثر بیت۔ لہتیں وتی تہہ ءِ پرسپشن ءَ گوں، وتی ذاتی نوکیں نوکیں خیالات بیت آئی ءِ توکا۔ شاعری مختلفیں ذھنانی تہا مختلفیں قسم ءِ تربیت ءِ زور بیت۔ لبزانی حوالہ ءَ ہم نوکیں نوکیں استعارہ نوکیں نوکیں علامات نوکیں نوکیں رمز نوکیں نوکیں اشارہ نوکیں نوکیں کنایہ ہستیں شاعراں آورتگ ءَ اے دور ءَ کہ من گندگایاں وتی دیم پہ دیم ءَ۔ باز شریں شعر گشتت نوجوان، منیر مومن انت ارشاد پروازانت، زبیر مختارانت دگہ بازیں سنگت ہاں غالباً مناں نام یاد نئیت انت لیکن میر عمر میر، آئی ءِ ذکر بائد انت ادلہ بیت۔ اے باز شریں شریں شعر گشتت۔

جست :قاضی! شاعریءِ زندگ دارگءِ واستہ کردارءِ چنچو حدءُ اثر بیت ؟

پسو :اے سوال مناں غالباً انٹرویوانی شکل ءَ ہم باز رند ءَ کنگ بیتگ کہ شاعری ءَ،،، من ایشی ءَ را محدود نہ کناں، کجام اوں آرٹسٹ ءِ بیت آئی ءِ زندگی ءِ دو پہلو ہنت، یکے خارجی ءَ یکے داخلی زندگی بیت۔ خارجی زندگی ءِ حوالہ ءَ آئی ءِ کردار واضرور یک ڈسکس ایبل چیزے۔ آئی ءِ باروا عث بیت کنت کہ جی آ دنیا ءِ توکا حیثیت پت چونیں مردے۔ حیثیت ءِ چک چونیں مردے حیثیت مرد چونیں مردے۔ حیثیت سنگت، حیثیت ھمساہگ دار، حیثیت بیمار۔ حیثیت ڈاکٹر حیثیت وکیل حیثیت ملزم، اے وایک دگہ ھنچ۔ لیکن ہماکہ تئی تہہ ءِ انسان انت۔ یک مردے ءَ گشگ کہ اے مردم قاتلے، ہنچیں چیزکہ ہستیں ثابت کن انت کہ اے قاتلے، بلے تئی توکا یک انچیں شخصے نشتگ اندرون ءَ، کہ آن من ایت اے گپ ءَ۔ تو آکہ نہ منوک انت دراصل آ تئی بیلنس کنوک انت۔ تئی آبزرویٹری ہمیش انت۔ تئی ہماکہ مشاہدہ کنوک انت، تئی تجزیہ کنوک انت تئی ہے تہہ ءِ مردم انت یعنی تئی تہہ ءِ مردم تئی ڈن ءِ ہماکہ حالاتانی تجزیہ بحنت اگاں آناکامیں مردے تو تئی ظاہر ءِ عمل ءَ گوں ناکامیں شخصے ءَ ظاہر کنت۔ اگاں آکامیابیں مردے گڑا توکامیاب بئے۔ یعنی شاعریا کجام ہم فنکار کہ وتی آرٹ ءَ ظاہر بحنت، آئی ءِ آرٹ حیثیت آرٹسٹ کامیاب انت نہ آرٹ ہمائی ءِ شخصیت انت۔ وہدے کہ آٹسٹ ءِ حساب ءَ کامیب بیت نہ آئی ءِ کریکٹر کامیں کریکٹرے ۔۔۔۔۔۔۔

جست : عطا شادءِ باروا مئے یك دانشورےءَ وتی ترانءِ تہا گشتگ كہ من عطاشادءَ را شریں شاعرے سر پ باں،،شریں انسانے سر پد نباں۔ پر چاکہ آئی ءِ کردار سك حراب انتءُ نوجوان نسل كہ انوں نشہ كنگءَ انت عطا شادءِ ہمے کردارءَ گیشتر زورگا انت، آئی ءِ شعراں فالو کنگءَ نہ انت تو اے باروا چے گشئے؟

پسو : منی خیال ءَ اے سوال ءَ ساری ءِ سوال ءِ نوعیت یک انت، بلے جواب کے مختلف اے خاترا ہیت کہ من گشاں کہ عطاشاد ءِ باروا اے سوال کنگ کہ شریں انسانے ہست انت کہ نیست انت شریں شاعرے۔ اے تو نگاہانی فرق ہیت۔ یک مردے تئی واستہ شر بیت کنت، یکیں مردم ءِ مردم ءِ واستہ ھراب بیت کنت۔ رشتہ آئی معنا مختلف جاگہاں بدل بنت عطا بلکیں ہما مردم ءَ کہ گپ گشگ آئی ءِ واستہ ھرا انسانے۔ عطا دنیا ءِ دراھیں مردمانی واستہ شریں انسانے بیتگ۔ آئی ءِ شاعری تراوت حال دیگان انت۔

جست :شاعری ءِ توکا مردمءِ کمٹمنٹ،کہ آ واجہءَ گشت کہ من عطا شادءَ را اے واستہ شریں انسانے سر پد نباں کہ آئیءَ گوں وتی ذاتءَ ھچ وڑیں کمٹمنٹ نہ بوتگ؟

پسو :آئی ءِ پورھیں شاعری و آئی ءِ شخصیت ءِ کمٹمنٹ ءِ اظہار ءَ کنگ ءَ انت ءَ یک مردے ءَ کے اوں بلوچی شاعری یا کجام اوں زبان ءِ شاعری ءَ عبور حاصل بہ بیت، آصاف ظاھر کنت کہ آئی ءِ شاعری کمٹمنٹ ءِ شاعری انت ءَ آنگتر مردے پیٹگ آئی ءِ تجھیں زندگی حال دنت کہ آ کمتر مردے پیٹگ نشہ آئی ءِ ذاتی مسئلے ۰۰۰۰۔

جست : شاعری ءِ واستہ وانگ تاں چہ حدءَ المی انت؟

پسو :تو واضح بکن ءَ کہ چی ءِ وانگ، تہ من تئی جواب ءَ واضح صورت ءَ دات کناں۔

جست :چاگردی اڈ ءُ جنجالاں چہ ابید کہ ترا شاعری کنگ لوٹیت،گڑا آئی ءِ واستہ ستمی انت کہ آ ادبی کتاب بوانیت یا لٹریچر بوانیت؟

پسو :اناں! ھرچ شاعری ے کہ بالاچ ءِ نام ءَ منسوب انت یا شاہ مرید ءِ نام ءَ منسوب انت یا ممناز یا ھمک ءِ، ایشاں ھچ پیئیں اکیڈیمی ءَ انسٹیٹیوٹ ءَ نہ ونتگ۔

جست : بزاں تئی مراد انت کہ یک مردمے بیسکءَ کہ نیچرلی شاعرے بیت آئیءَ کتاب ءِ وانگ ءِ ضرورت نہ انت؟

پسو :اگاں آئی ءَ ونتگ چو فاضل ءِ پیا ملا قاسم ءِ پیئما و لابئد انت گیشتر بوانیت۔ زیادہ تجربہ حاصل بکنت۔ زیادہ علم حاصل بکنت ءَ مہلوک ءِ رازیادہ چہ زیادہ چرائی ءِ فکر ءَ استفادہ بہ رسیت۔ لیکن یک مردمے کہ آئی ءَ ھچ نہ ونتگ، بالاچ ءِ پیئما، شاہ مرید ءِ پیئما یا کہ انچیں شاعر ھست انت بازیں کہ بلوچی ءَ بے تعلیم انت، شہداد ءَ ممناز ءِ نام ءَ ھست انت للہ ءَ گراناز ءِ زمانگ ءَ وانگ کجا بیتگ، انگہ نیست آ علاقہ ءَ کہ آنشتگ۔ تو کہ کیاس کنئے ترا ہے جاہلیں شاعری چہ عالمیں شاعری ءَ زیادہ شرگندگ ءَ کئیت۔

جست :قاضی صاحب!مئے بلوچی کلاسیکل شاعری انت، انوں کہ مئے ہما سرو ... شاعر کہ شاعری کنگءَ انت انچو کہ بشیر بیدار انت انچو کہ تو ئے قاضی مبارکئے یا جی آر ملا انت، ایشانی توکا گیشتر جدیدیت ودی بوتگ، بلے ہما کلاسیکل رنگ کہ بوتگ ہما مزنیں شاعراں گیشتر کلاسیکلءَ را ھمودا ایر کتگ ءُ جدیدیت ءِ نیمگا شتگنت، تئی چے حیال انت؟

پسو :اصل ءَ ایش انت کہ تو کہ اے زمانہ ءَ عنقاءَ گرے۔ ملک طوقی ءَ گرے۔ صدیق آزات ءَ گرے۔ عطا شاد ءَ گرے۔ سید ہاشمی ءَ گرے۔ اے یک انچیں دوُرے کہ ایشاں بلوچی قدیم شاعری ءِ تہا اینکہ نگاہ ایر نہ کتگ، اھاں جدید دوُر ءِ نوکیں تقاضا دیما ایر کتگ انت۔ آھاناں بازیں کارے کنگی بیتگ۔ رسم الخط ءِ مسئلہ بیتگ۔ اسٹینڈرائزیشن آف بلوچی لیگویج ءِ مسئلہ بیتگ۔ آئی ءَ چہ پیئم کہ ھستیں نوکیں معیاری زبانے جوڑ کنگ بہ بیت۔ مشترکہ، چش کہ خاران ءِ لہجہ دگرے، پنجگور دگرے، تمپ ءِ دگرے، پسنی ءِ لہجہ دگرے۔ مری بگٹی آئی علاقہ ءَ کہ مئے برات نشتگ انت آہانی دگہ لہجہ ہے۔ مسقط ءَ بلوچ ھست انت، ھندوستان ءَ ھست انت، افریقہ ءَ ھست انت، عربستان ءَ ھست انت، توا ے درستیں ڈائریکٹاں کہ یکجاہ کنئے ئی یک اسٹنڈر زبان ہے جوڑ بیت۔ ایشی ءِ مسئلہ بیتگ تو ظہور شاہ ہاشمی ءَ ہم کار کتگ۔ گل خان نصیر ءَ ہم کار کتگ۔ ہاں البتہ گل خان نصیر ءِ باروا کے زیادہ من ایشی ءَ گشاں، شیرین دوستین ءَ حمل جیئند ءِ کتابانی شکل ءَ آئی ءَ طویل نظم لکھ اتگ

مسلسل۔ اودا آئی ءَ باز جہد کنگ ءَ من عشاں کہ آئی ءَ مزنیں کارے کنگ۔

جست : طویل نظمءِ که وہدے گپ اتك تو ادبءِ توکا ہما مزنیں نام که ہست انت، آ تری انٹر نیشنل ادب به بیت یا بلوچی ادب یا اردو ادب به بیت. آئی ءِ توکا طویل نظمءِ یك مزنیں بحث یے که فلاں شاعر ءَ سکیں دراجیں نظمے لکھ اتگ. یك انچیں دئور یے بوتگ که بائد انت که یك مزنیں شاعرے ءَ یك طویل نظمے به لکھ اتیں.چو که عطا شاد گشیت که "دل گریت ءُ شپ ناریت" منی مستریں نظم انت. تو چے سر پد بئے!اتئی تنی وہدی ہما دراج تریں نظم یا تئی ذہن ءِ توکا اے ہیال ہست انت که من انچیں چیزے به لکھیں یا تو لکھ اتگ، تو ایشی ءِ باروا مارا چیزے بگش؟

پسو : دراج تریں نظم من قدیم شکل ءَ کہ لکھ اتگ "باندات ءِ شاعر" شما بلکیں وتنگ، آسک باز دراج انت چو قدیم شاعری ءِ پیما۔ پدا "ستکگیں شہر ءِ گڈی بنی آدم" "یک شعرے بیتگ، آئی ءِ تہا ہم غالباً من قدیم رنگ استعمال کنگ پدا" حانی منی ماتیں وطن "آ اوں اینکہ طویل نظمے خیر نہ انت طویل نظم و اہمیش انت کہ کتابانی شکل ءَ بہ بیت۔ یکے و اہمیش انت کہ "شکوہ جواب شکوہ" انت یا مثنوی ہست انت اردو ءِ توکا یا شاہنامہ فردوسی ءِ شکل ءَ ہست انت ایران ءِ کرءَ۔ دگہ بازیں مثال بیت کن انت۔ عربستان ءَ غالباً بازیں شاعراں طویل نظم گشتگ انت۔ طویل نظم گشتگیں شاعراوں کوشش کن انت۔ لیکن اے کہ علی سردار جعفری ءَ گشتگ۔ کیفی آعظمی ءَ ءَ عبدالعزیز خالد ءَ گشتگ طویل نظم۔ بلوچی ءِ توکا کہ ھستیں طویل نظم آمعناءَ پشت نہ کپتگ کہ ما بگش ایں کہ "دل گریت ءَ شپ ناریت "یک طویل نظمے۔ ایشی ءَ تو طویل نظم گشت نہ کنئے۔ طویل نظم ءِ وتی یک تعریف یے ھست انت۔

جست : قاضی! شاعری په اراده کنگ بیت؟

پسو : اناں! اے سوال ءَ چہ ہچ شاعر ءَ مکن!

جست : قاضی صاحب؛ اے وہدءَ که تو شعر نبشته کنئے، آیا اے وہدءَ تو ہما شعر ءِ موضوع ءَ دیما کنئے یا که آ خیال وت کئیت انت نازل بیت ؟

پسو : من عشاں دو چیز ھست انت چو کہ من وت سرپدباں حثیت ءِ انسان، حثیت ءِ شاعرے اگاں شما سرپدیئے۔ برے برے تراخاصیں واقعہ یے، منظر یے متاثر کنت۔ برے برے ترا ابلاہ بلاھیں واقعہ بہ بنت مثلاً اے کہ بلاھیں ھارے اھتگ مکران ءَ۔ من ایشی ءِ باروا شعر پر نہ بستگ بلے بغداد ءِ سرا من شعر پر بستگ۔ دنیاءِ تہا انی کہ ھرچ چست ءَ اریے بیگان انت، ہے کہ ایٹمی اسلحہ اھتگنت یا اے کہ کمپیوٹر دیما شتگ۔ الیکٹرونک میڈیا دیما شتگ باز، تو اے ہوئیں چیزانی سرا متاثر بیتگ اے یک دانستہ ایں عملے۔ اے تو زانئے واقعی اسلحہ یک نقصان دھیں چیزے۔ تو موضوعی شاعری کنئے ءَ یکے معروضی شاعری انت۔ معروضی ہما انت کہ تو چاہے بہ لوٹے ہم تئی تہا چہ وت پیدا ک بیت تو یک شعرے پر بندئے تئی پر سپشن تئی اسٹرکشن ءَ تئی نزول یا تئی سر اوار دات انچش بیت تو ناں بلکیں شعر وت مجبور بیت ءَ در کئیت انت۔ ہما کہ خاصیں واقعہ انت ہما کہ موضوعی چیزے بیتگ، فرض کن یک جنگے بیتگ آئی ءِ باروا۔ کربلا ءِ باروا شعر نت، یا پدا چا کرءَ گوھرام ءِ باروا شعر نت حانی ءَ شہ مرید ءِ باروا شعرنت۔ اے واقعاتاں یعنی ہسٹری انت تو ہسٹری ءَ چش کہ یک موضوعے، لہٰذہ موضوعی شاعری اوں کہ ھستیں بیت ءَ

معروضی شاعری اوں بیت ضروری نہ انت کہ اے وش ترہ بیت یا آوش ترہ بیت۔ اے وتی جندءِ فنکارءِ کمال انت کہ آ انجام موضوعءَ زیادہ خوبصورتیں الفاظانی تہا کاریت ءُ زیادہ آئیءَ فکر ونت۔

جست : تو کہ انوں بلوچی ادبءِ تہا کہ اے اسٹیجءَ اوشتاتگئے تئی پدا ہما ہمبراہ کہ بوتگنت یک چیئن یے بوتگ کہ چہ برزءَ آہان بوتگ۔ ایشیءِ سیئمی کڑی کہ بوتگ، مثالءَ گل محمد وفا، ممتاز یوسف، منیر مومن بوتگ اشانی توکا ثف ایں کمپیٹیشن یے بوتگ پدا انچو کہ دومی اسٹیجءَ اتکگنت اشانی توکا منیر مومنءَ ایوکا دور کتگءُ اتکگ۔ پدا اولی اسٹیجءَ تو ئے مبارک قاضی، بشیر بیدار مراد ساحر یا عطا شاد بوتگ۔ گشگءِ مقصد ایش انت کہ بشیر بیدار انت، جی آر ملا انت ایشاں دمبرتگءُ نشتگنتءُ تو انوں میدانءَ چٹ تہنائے ایشیءِ سبب چی انت کہ تئی ہمبرایانی توکا دوئیں مردماں دمبرتءُ نشتاں؟

پسو : من ہے سرپدباں کہ جی آر ملاءُ بشیر بیدار چہ منا باز سینئریں شاعراں، من کہ اے زمانگءَ اولسءِ وانگ شروع کتگ آوہدءَ بشیر بیدارءُ جی آر ملا پختہ کاریں شاعر بیتگنت ۶۰ءِ دھکءَ سن ۶۲ءُ ۶۳ءَ، ہمے وہدءَ غالباً۔ من ۷۷ءَ بنگیج کتگ شاعری۔ منی عمبر چہ بشیر بیدارءُ جی آر ملاءَ دہءُ یازدہ سال کستر انت۔ من آہانی دورءِ مردم نیاں۔ من منیرءِ دورءِ مردماں۔ زبیرءِ دورءِ مردماں۔ گوکہ آ(بشیر بیدارءُ جی آر ملا) چہ منا عمبرءَ مستر انت، بلے آہانی شاعریءِ عمبر بلکیں چہ منا مستر انت۔ شاعری کجام ہم وہدءَ شروع بیت کنت۔ تو یک مردمے اگاں آئیءَ را اچانک شاعریءِ شوق بہ بیت، چل سالءَ آئیءَ راوجی یے بہ رسیت۔ ایشیءِ تہا ہچ شک نیست انت کہ کجام ہم یک حادثہ یے، یک چیزے تراشاعر جوڑ بجنت یا آئیءِ تہا اے گنجائش بہ بیت، تو بشیر بیدارءُ ملاءِ گوں ما من ہے سمجھاں کہ دلپروشی یے اتکگ آہاں کہ نوکیں مردم ویتگ انت۔ یکے وا آ پولی ٹیکلائیز بیتگنت سک۔ آہاں سیاسی ہیرانی چیرءَ ہمیشہ وتا استعمال کتگ کہ شاعریءَ وتار اکونہءَ چنگل داتگ۔ منی گوماں مصیبت اے بیتگ کہ من یک فیصلہ یےءَ رستگاں کہ جی منا چے کنگی انت۔ آیا سیاسی زندگیءَ بجوازیناںءَ سیاسی شعر پر بہ ہداں کہ اناں۔ انچو کہ "ما جنگ کنیں" "انقلاب زندگ بات" "سر کن پر کنءَ ہپ کن ءُ چچ" "منا بسوچءَ آس بدئے" اے ٹائپءِ شاعری۔ تو من آخری نتیجہءَ کہ رستاں تہ من یک شعرے پر بستگ کہ "ہمسفر ماہءَ موسم بدل بیتگنت" اے شعر وت اظہار کنت کہ من تہا چہ چینج بیتگاں۔ منی آنگاہ پشت نہ کپتگ کہ چدءُ ساری بیتگ۔

ہمسفر ماہءَ موسم بدل بیتگنت

زرد بر گشتگنت چم بدل بیتگنت

تواوں تیرءِ تچنگءِ توارءَ شموش

میگءَ تئی وشیءَ غم بدل بیتگنت

مہرءِ گپءَ بجن حسنءِ گپءَ بجن

رنگءِ گپءَ بجن رژنءِ گپءَ

ایشیءِ معنا ایش انت کہ آہاں انگتءَ وتی سیاسی ہما لائن داشتگ۔ انگتءَ تو چست بجنئے مچارئے، بشیر بیدارءِ یا ملاءِ شعراں۔ ملا کمتر بلے بشیر گیشتر ہما کہیں پیٹرنءِ سراشعر لکھ ایت من نزاناں تئی تحریکی عملءِ ہما کہ ناز کی انت آ پرچا ایر مرتگ پر چا گنگر تگ۔ لازم نہ انت وتار اگل

خان نصیر جوڑ بجن۔ پر چاکہ گل خان نصیرءِ گوماں مسئلہ کے دگہ پیئم انت۔ جی آر ملاءُ بشیر بیدارءُ گوں آ پیئم نہ انت مکمل آئی ءُ سیاسی زندگیءِ تہا وھد گوازینگ ھنگ ءُ اسٹیجءِ سرا شعر نہ ونتگ۔ تو من ہے سرپدباں آہاں وتی شاعری زندگی یا فنی زندگیءَ راوتی سیاسی زندگیءِ سرا قربان ستگ۔ ہمیشکا شاعریءَ آیانءَ یلہ داتگ۔

جست: گپ آشوبی شاعریءِ، اتك انچو که گل خان نصیر، گشنت که مئے آشوبی شاعر انت، آشوبی شاعریءَ تئی مراد ایش انت تو آشوبی شاعری نه کتگ، بیدار صاحبءُ ملاءَ گیشتر آشوبی شاعری کتگ ہمے واسته آ پشت کپتگنت، تئی نزءَ آشوبی شاعری حسنءُ عشقءِ کدءَ اتك نه کنت سر بوت نه کنت؟

پسو: چش کہ تو فیضءِ مثالءَ بدی ئے یا پدا کیفی اعظمیءِ مثالءَ بدی ئے یا ساحر لدھیانویءِ مثالءَ بدئے ئے اے حدءَ وا صحیح انت کہ آہانی شاعری انچش انت کہ توآئیءَ را انجام ہم جاگھےءَ بر ئے۔ حسنءُ عشقءِ پدا جنگءِ یا انقلابءِ یا مزاحمتءِ توآ، آوداءُ فٹ کاینت۔ مئے کرءُ سلسلہ کے مختلف انت۔ پر چاکہ یکے وتر ااے چارگی انت کہ فیض احمد فیضءِ حالت چے بیگنت ءُ مئے چے بیگنت۔ فیض کجام پیئیں ماحولےءِ تہا زندگ بیتگ ءُ منی شاعر کجام پیئیں ماحولےءِ تہا زندگ بیتگ۔ منی مسائل چے بیگنت ءُ فیضءِ مسئلہ چے۔ تو ظاہریں گپے کہ فیضءِ کرا ہمگریں ادبی موضوعے بیتگ، ہمگریں ھستیں پاپولرٹی یے بیتگ، کتابانی شکلءُ شاعریءِ شکلءَ۔ تجربہءِ شکلءُ جدوجہدءِ یا تاریخانی شکلءَ۔ انجمن ترقی پسند مصنفیانی تحریک، یکیں اے سوالءِ جواب انت وت، درستاں چہ باوجودءُ تئی کرءَ چے بیتگ، تئی کرءَ تئی ادبی مڈی صرف شاعراں، پہلواناں یا ستہ کاراں آورتگءُ رسینگ، اے وا باز غنیمت انت۔

جست: قاضی! یك چیزے که عطا شادءِ شاعریءَ مردم چاریت یا ظهور شاهءِ یا بلوچیءِ اندگه بازیں شاعر به بنت، آہاں که ہما حیال پیش کتگنت آ بزاں چو گران محسوس بنت، ءُ تئی شاعریءَ که وا نئے، تئی شاعریءَ ہر کس سر پد بیتءُ ہر کسی پہمءَ کئیت انت، اے بابتءَ تو چے گشئے؟

پسو: چوناہا ہر شاعرءُ ہر زبانءِ تہا اے مسئلہ بیت کہ یک شاعرے چو کمو مشکل بیت پیچیدہ بیت، پدا اے وانوکءُ گوں ہم کار داریت۔ آئیءِ (شاعرءِ) الفاظانی ذکیرہ، آئیءِ فکرءِ ذکیرہ آئیءِ تجزیہءِ ذکیرہ، آئیءِ مشاہدہ آئیءِ تجربہ دراہ انوالو بنت۔ دراہ کہ ھستیں یکجاہ بنت نوں چیزےءِ شعرےءِ مفہومءَ آئیءِ مطلبءَ درکاینت۔ پدا اے ہم چارگی انت کہ آ فنکار وت چونیں شخصی زندگی یے یا انفرادی زندگی یے گوازینگءَ انت۔ بیت کنت عطا شادءِ زندگی یا ظہور شاہءِ زندگی انچو پیچیدہ بیگنت کہ آیانی شاعریءِ توکا ہم ہے پیچیدگی موجود انت بلکیں من چہ آہاں شرتریں زندگی یے گوازینگءَ یاں، ہے حاطرءَ منی الفاظ کمو عوامی شکلءَ اھگنت ءُ یمار سگنت ءُ من ہے سرپدباں کہ من وتی حدءَ کامیابیں شاعرے آں دیما اللہ بزانت۔

جست: قاضی! اردو شاعریءَ یا که بلوچی شاعریءَ چشیں شاعرے، یا که تو انگلش لٹریچرءَ اوں چیزے ونتگ، تئی تو کا کدی اے مارشت اتکگنت که من کسےءَ فالو بکناں آئیءِ رندگیریءَ بکناں؟

پسو: ہو! بلوچی شاعریءِ تہا منی دلءَ ضرور اھنگ، انگریزی اینکہ من نہ ونتگ، ہے کہ آخرءَ من زبانءِ وتی امپرومنٹ کنگءِ حاطرءَ چندے کتاب لوٹائینگ چہ لندنءَ، ہے ونتگنت من، آئیءِ توکا پورھیں دوازدھمی صدیءَ چہ بگر بیستمی صدیءَ تا شاعری، ٹائیٹل وغیرہ

بیگنت۔ یا جدید دورءِ ہمے شاعر من و بگنت۔ پدا گوں من مصیبت اے ہینگ کہ ایشانی ہما کہ اسپیلنگ یا گرائمر ٹیکل روٹساں آباز پیچیدہ انت۔ کموآ ٹائم ءَ انگریزی زبان اسٹنڈر رئز نہ بینگ، مئے واستہ اے پرابلم ہینگ کہ ہمالوز کہ الائی ءِ اسپیلنگ انی دگرانت الزمانہ ءَ دگر بینگ انت شش صد ہفت صد سال ساری ءَ، تو مناکمو ہمے کتاب ءَ چو پریشان کنگ، آئی ءِ شاعری من یک حدے ءَ سر پد بیگ ءِ کوشش کنگ لیکن چو پورا سمجھا ئیت جب تک تو ہما ایشی ءِ انگیں شکل ءَ مہ گندئے۔ پرچہ کہ پدا ہمیشی ءَ رانو کیں شکل ءَ لکھا اتگ، شیکسپیئر ءَ نوکیں شکل ءَ لکھا اتگ، چو کہ کنگ لیگرانت، آئی ءَ را آسانیں زبان ءَ آورتگ میک بل ءَ آسانیں زبان ءَ آورتگ۔ اصلی کہ شیکسپیئر ءِ زبان بہ بیت آئی ءَ وا مختصر کنگ۔ آئی ءِ کہ انگریزی ءِ کہ ہما گرائمر ٹیکل روٹس انت یا ائی ءِ اسپیلنگ انت، آاے نہ انت کہ مرچی است انت تو ہما خیر متاثر بینگ ءِ ہچ سوال پیداک نہ بیت کہ ایکسپیرینس ایکراں نہ کنگ۔ اردو شاعری ءِ تہا چش ہینگ کہ من بنیاد ءَ چہ ہمے زانتگ کہ منا بلوچی ءِ واستہ کار کنگی انت ءَ من چش کہ بلوچیں شاعرے آں ءَ منا بلوچی شاعری ءَ چہ متاثر بینگ لوٹیت تو عطاشاد ءِ ملا فاضل ءِ کمپینیشن ءِ یک کوششے ضرور کنگ ءَ انگہ کنگایاں کامیاب بیگاں یا نہ بیگاں، ایشی ءِ فیصلہ وہد بخت۔

جست: دگہ گپءِ چوناہا اگان راست بہ زان ئے وا ہر مردمے سر پد بیت کہ بلوچی ادب،، تہا تئی کردارءِ ہما رسوائی ءِ یک حالے کہ شنگ انت، گنوکیں قاضی یا ملنگ ، فقیر یا شرابیئیں قاضی۔ اے کردارءِ زمہ وار تو شاعریءَ کنئے یا وتی جندءِ ذاتءَ، اگاں تو شاعرے مہ بیتین ئے اوں ہمے کردارانی مالک اتئے؟

پسو: یک برے ساری ءَ ہم ہمے سوال ءِ جواب داتگ ات من "لبزانک" ءِ تہا، غلام فاروق صاحب ءَ انٹرویو کتگ ات ۸۵ ءَ یا ۸۶ ءَ ہمے ٹائم ءَ، گڑا من ہمے جواب داتگ کہ منی کردار شر انت یا حراب انت اے منی مسئلہ نہ انت مہلوک ءِ مسئلہ انت من آئی ءِ بارواعث نہ کناں مہلوک گشیت حراباں من حراباں، شرآں من شرآں.....!

جست: مئے قومءِ توکا جہالت وا سک باز است انت، چے پیئمیں انسانے ئے تو، تئی مقام چی انت، تئی نزدیکیں ادبی مردم شاعرُ دانشور الماس پکائی ءَ سر پد ان،من اے جستءَ چہ جاہلیں مہلوکءِ حوالہءَ نہ گشاں بلے ہما مردم کہ گوں تو کلوز انتُ ترا شری ءَ زاناں تئی شاعریءَ واننت، فہمنت برے برے انچیں مردمانی نیمگا ہمے پیئمیں تنگ نظریں تاثر کیئت تو اے وہدءَ چے مارئے؟

پسو: اے ہما سوال ءِ فری کوئیس انت کہ تو عطاشاد ءِ بارواگشت کہ یکے ءَ گشتگ کہ شریں شاعرے بلے شریں انسانے نہ انت، اے سوال ءِ جواب ءَ من ریپیٹ کناں کہ یک شریں انسانے یک شریں شاعرے بیت کنت، وہدے کہ مردم شر نہ انت آئی ءِ فکر چوں شر بیت، تو اصل چیز کہ تئی توکے ہما شخصیت انت آچے پیما تئی اظہار ءَ کنگا انت آیا ترا گون انت تیچے، لٹے، تیرے تو جنگائے مہلوک ءَ را، اناں۔ تو کلیں شاعرانی کردار ءَ بچار! ہرچی کہ جنگ ءِ گپ ءَ کنت، تیر ءِ گپ ءَ کنت، تپنگ ءِ گپ ءَ کنت، فساد ءِ گپ ءَ کنت لیکن آخر ءَ کیئت امن ءِ پیغام ءَ دنت۔ اردو شاعرے ءِ شعر انت باز مشہور انت۔

ے ہم امن چاہتے ہیں مگر امن کے لئے
گر جنگ ہے لازم تو پھر جنگ سہی

بنیاد چی انت امن انت ..... ہیسکگی اش انت کہ کردار یک انچیں چیز انت کہ ہما مردم کہ شہرت حاصل کنت یا پبلک فین ءِ تہا یئت آئی ءِ یک حلقہ یے وانوک ءِ بہ بیت، آمردم ءَ را دوست بہ بیت، شاعر وانا دوست بیت نہ کنت یک خامیں خیالے، تو ہمے دوستی برے برے انچش بیت کہ مردم سکین نازرکیں رشتہاں روت ءُ چار یت کہ اے مردم کہ ایشی ءِ شاعری چوں وش انت باید انت کہ ایشی ءِ شخصیت چو فرمائشی بہ بیت ریڈیو سری لنکا ءِ گانایانی پیما، یعنی شخصیت گون فرمائش جوڑ نہ بنت تو ہٹلر ءِ کردار ءُ چار آرنسٹ ھمنگو ءِ کردار ءُ چار، منٹو ءِ رول ءُ چار، فراق گورکھپوری، اسرار الحق خراج، سارا شگفتہ، ءُ ساحر لدھیانوی ءِ زندگی ءُ چار، دگہ بازیں ادیب انچیں ھست انت کہ آہانی ہما کہ ذاتی زندگی انت چو کہ مردم آئی ءِ بارو الکہ انت ءُ بحث کنت چو کہ من اش کنگ ریڈیو ءَ، ٹیلی ویژن ءَ من برے برے چار اتگ، رسالہ خاصیں دراہگاں، ایشوز، آٹو بایو گرافی وتنگ چش کہ جوش ملیح آبادی ءِ "یادوں کی بارات" وتنگ، شہاب نامہ وتنگ گندئے آوتی ہمے خامیاں یا ھرچی کہ کردار ءِ ھست انت ظاہر کنت۔ من ہم اگاں زندگی ءَ اللہ ءَ منا موقعہ دات وتی ہمے کردار ءِ ھرچ شری یے یا خامی یے کہ ھست انت آئی ءَ من ظاہر کناں منافقت منی زندگی ءِ تو کا نیست انت۔

جست: قاضی! جام درکءِ نامءَ کہ اے شعر است انت ھر یکے گوشیت کہ اے جام درکءِ شعر انت، بلے سید ظہور شاہ ہاشمیءَ ایشیءَ نہ من ایت، آ گوشیت کہ اے شعر جام درکءِ نہ انت بلکیں آ یک ڈومبے بوتگ، آئیءَ دگرانی شعر زبانی یاد کتگ انت باقی علاقہاں گشتگ انت،اے باروا تو چے گشئے؟

پسو: چار! دست کپتگیں تارمئے، ثبوتے نیست انت کہ تو یک الّمی گپے، حتمی گپے یا لٹی میٹ گپے کت بکنئے کہ واقعی ہمے کہ مست توکلی ءِ نام ءِ شعراں آئی ءِ جندءِ شعر انت یا ہمے کہ حانی ءُ شہ مرید ءِ نام ءِ شعر ھست انت آیانی وتیگ انت۔ انچو کہ آدگہ ھست انت رومانٹک اسٹوریز، آیانی باروا ہم تو یک خاصیں گپے جت نہ کنئے، انچو جام درک اوں ہما زمانگ ءِ مردمے بیتگ۔ یک من وتی جندءِ مثال ءَ شار ا بدی آں، کہ من کوئٹہ ءِ شتاں ۷۸ءِ سال ءَ، منا انٹرویو دیگی ات انفارمیشن آفیسری ءِ ۰۰۰ گڑا انٹرویو بورڈ ءَ کہ منا سوال ءُ جواب کت ءُ درمیان ءَ ہمے ذکر اتگ کہ صاحب ہمے کہ دوصد پنجاہ سال ساری نصیر خان نوری ءِ زمانگ ءَ کہ درباری شاعرے بیتگ تو آئی ءِ نام ءَ زانئے؟ من گشتاں کہ جام درک ءِ باروا اے واامشہور انت کہ درباری شاعر یے بیتگ، درباری شاعرے بیتگ یا نہ بیتگ آدگہ یک سوالے، ساری ءَ ما را اے گپ ءِ فیصلہ کنگی انت کہ واقعی جام درک ......اے گپ ءَ من انٹرویو دیوکانی دیما گشگایاں کہ جام درک ءِ نام ءَ اے شعر کہ منسوب انت، واقعی آئی ءِ جندءِ شعر انت یا نہ۔ اے وارندی سوالے کہ درباری شاعرے بیتگ یا نہ بیتگ۔

جست: کلاسیکل شاعریءِ گپ انت، اے گپ چنچو راست انت کہ حانیءِ شعر وتی نہ بوتگ انت، تئی خیالءَ حانی شاعرے نہ بوتگ؟

پسو: انچو کہ شما ساری ءَ سوال کت کہ جام درک ءِ باروا مشہور انت کہ سید ظہور شاہ ہاشمی ءَ وتی کتاب ءِ تہا لکھ اتگ کہ جام درک ءِ شعر وتی نہ انت، بلکیں آ ڈومبے بیتگ، پہلوانے بیتگ، آئی ءَ دیوانانی تہا شعر گشتگ انت، تو حانی ءُ شہ مرید اوں انچو کہ من گشت انچیں قصہ بنت۔ اگاں جام درک کہ آیاں چہ رندتری مردمے آئی ءِ باروا اے فیصلہ بیت نہ بیت کہ آ شاعرے یا نہ انت، گڑا حانی ءُ شہ مرید ساری انت آیانی باروا چے فیصلہ کنگ بیت۔

جست :دگه یك گپے است انت یك مزنیں بحثے که بلوچی ادبءِ تہا تنقید نه بوہگءِ برابر انت، انچو که یك تنقیدے مشہور بیتگ یك مدتےءَ، یك بنامیں تنقیدے تو آئیءَ را گشت کنئے ، مثال ہما که جی آر ملاءَ بشیر بیدارءِ سرا تنقید کتگ ات ، تو چے گشئے اے تنقیدے بیتگ یا ذاتی اٹیکے بیتگ؟

پسو :سچار! تنقید یک باقاعدہ ایں عملے، آئیءِ تہا ذاتی بگریا ذاتی عناد یا آئیءِ تہا گوں شخصیتءَ زیادہ حث نہ کنت، فنءَ گوں حث کنتءَ اگاں یک مردے واقعی فنکارے تو آ مردم کہ تنقید کنگا انت، فنءِ افادیتءَ آئیءِ اھمیتءَ سرپد انت یا آئیءِ اساسیتءَ سرپد انت یا آئیءِ حساب کتاب، کہ واقعی ایشیءِ جذبات نگاری یا ایشیءِ ہماکہ شاعرانا حسن کاری اے حقیقیت انت تو باید انت آئیءَ بہ من ایت۔ شخصیت، انچو کہ من ساری گشت کہ بشیر بیدارءَ یا جی آر ملاءِ درمیانءَ یک چپقلش ے چست بیتگ، پدا غنی پروازءَ یک فرضی نامےءَ لکھ اتگ یک سلسلہ ے۔ تو بلوچی ادبءِ توکا تنقیدءِ ہماکہ سائنٹیفک یا زمینی حقیقتے بیت، ہمائیءِ نامءِ گرگ مئے دپءَ ظلم انت، تنقید باید انت شروع کنگ بہ بیت، انگتءَ تنقید چش کہ من اردوءِ واناں دگہ زبانءَ واناں، تنقید آمعنا کہ بیگ لوٹیت نکتہ چینی شکلءَ موجود انت آ اوں ذاتیءَ حسدءَ۔

جست : ہمے پیئمءَ که تو تنقیدءِ باروا گشت ہمے رنگءَ، بلوچی ادبءِ توکا ناول ءِ صنفءِ باروا ترا جست کنگ لوٹاں که مرچی اے دئورءِ تہا اے دگه تہراں امپرو کتگ بلے ایشیءِ توکا سید ظہور شاہ ہاشمی ءِ یکیں " نازك" ءَ ءَ دیم پدا اے چیز دیما نه آیگا انت ، تئی حیالءَ ایشیءِ امید تاں کدیءَ است انت؟

پسو : ناول نگاری یک پیچیدہ ئیں صنف ایت، بلوچیءِ تہا چش کہ منا یاد بیت دو ناولءِ ذکر کنئیت یکے سید ہاشمیءِ "نازک" انتءَ یکے فقیر محمد عنبرءِ "نلءِ توار" انت۔ سید ہاشمیءِ کہ پیش لفظ لکھ اتگ کریم دشتیءَ "نازک" ءِ، آئیءِ تہا یک جملہ اے آ گشتیت "من شروعءَ وت ہے گپءِ سرا حیران بیتگاں کہ آیا اے ناول ے است انت کہ نیست انت "آ ایشیءَ را ایک ناولٹ یے ءِ نام ونت، آ گشتیت کہ پورا ہیں ناول ے نہ انت یک کسانیں ناول ے، تو بزاں انگتءَ ناول لکھگ نہ بیتگ، نی من فقیر محمد عنبرءِ کتاب نہ دیستگ اگاں آ اوں ہے والیمءِ کتاب انت تو ایشیءِ معنا ایش انت کہ ناول انگتءَ نیست انت یعنی ناولٹ ےءِ تجربہ بیتگ، پدا دگہ یک سوالے اے ذہنءِ تہا ئیت انت کہ ہماکہ کمرشلائیزیشن اردو زبانءَ است انت یا دگہ زبانءَ است انت کہ آہانی ناول اگاں کا ینت مارکیٹءَ، بہا بنت مئے قومءِ تہا اگاں ہزار ناول بہ کشئے، انکس ٹائم ۰۰۰۰! اے ہمے گنڈیں رسالہ کہ بلوچ قوم ایشیءَ نہ وانیت، نی یک مردے ناولے بہ لکیت آ دو صد پنجاہ، سے صد بیچ بہ بیت، آ پیسہ خرچ بنت وردءِ سر بکائیت، آ لوٹیت من آرامءِ سرا یک شعرے لکھ آں، افسانہ ے لکھ آں، مضمونے لکھ آں، انشائیہ ٹائپءِ چیزے لکھ آں، طنزءَ مزاحے لکھ آں و تار ادبءِ تہا پشت کجاں۔ پرچہ کہ اصل مسئلہ ایش انت کہ سنجیدگیءِ گوما سوائے سےءَ چار مردماں بگرئے، بلوچی ادبءِ گوما کسءَ شریں سلوک نہ کنگ۔ سید ہاشمی یک انچیں نامے کہ آئیءَ باز کار کنگ، عطاشاد، گل خان نصیر، عنقاءَ آزاد جمالدینیءَ باز کار کنگ، اے انچیں مردماں کہ ایشانی مردم ذکرءَ کت کنت، ایشاں واقعی باقاعدہ یک کمٹمنٹ ےءَ گوں بلوچی معاشرتی زندگیءِ ہماکہ عکاسیءَ بکنت، ہما صنفءَ را دیما آرگءِ کوشش کنگ، کسیءَ ناولءِ شکلءَ، کسیءَ تاریخی کتابے لکھ اتگ، کسیءَ افسانہءِ تجربہ کنگ، کسیءَ ناولٹی تجربہ، کسیءَ سانیٹ ے لکھ اتگ، انچو آہستہ آہستہ ہمے وتی حیثیت بزاھینگءِ جہد کنگ، آ اوں وتی غریبیءَ گوں، تنگ دستیءَ گوں۔ سید گنج تنی دیما یک واضحیں مثالے کہ بیستءَ پنچ سال گوستگ یک ڈکشنری ے ہم چھاپ نہ کنت، نی ناول ۰۰۰۰! یک رندے سید گنج بہ چھپیت

رندا ناول ءِ بارو اھث کنیں شر ترنہ انت۔

جست :تئی گشگ ءِ مقصد ایش انت که انوں اشیء امیت نیست انت ؟

پسو : چوزاہر ءَ کہ من گنداں بلوچی ناول ءِ مستقبل باز تہار انت۔

جست :شے رگام: را تو بلوچی ادبء تہا چونی درجه ئے زان ئے ؟

پسو : شے رگام ءَ اے کہ مضمون لکھ اتگاں فری اسٹائل ءَ لکھ اتگاں چو کہ یک فری اسٹائل ءِ صحافی ے بہ لکیت بلے ایش انت شے رگام ءِ ہما کہ لنگ ءِ انداز انت آ صد فیصد ءَ گیشتر ادبی ءِ بلوچی معاشرہ ءَ گوں ، بلوچی زبان ءِ مزاج ءَ گوں سک باز نزیکی کنت ، آیک سکیں مزنیں ادیبے ، بلے چو کہ آئی ءِ یک وقتی لنگ ءِ عملے پتگ ءَ لھتیں خاص مسائلانی سرا لتھیں خاص موضوعانی سرا ، شے رگام ءِ اگاں دمترا بازیں کارمے دیما بیاانت تو آئی ءِ ادبی بالادوانی ہم سک بامزن انت ، اشی ءِ تہا ہچ شک نیست انت کہ یک بلائیں نامے است انت ءَ کارباز کنے ضرور۔

جست : ہمے مزنیں ادیبانی تہا انچو که شے رگام ا نت، عبدالغفار ندیم انت ،بیگ محمد بیگل انت ،انچو که غنی پرواز انت اے کتارء تہا تو کئی نامءَ ساریءَ پیش کن ئے ؟

پسو : بلوچ ءِ کرادر جہ بندی مصیبتے ، ما یکے ءَ بجو شیں اے شاعر شریں شاعر ایت ما گچلے ءَ کہیں ، ما بجو شیں اے مستریں افسانہ نگارے یا شریں ادیبے ، دگہ مصیبتے جیڑہ ے پادکیت ، من نلوتاں یکے ءِ نام ءَ بہ گراں دگہ مصیبتے دگہ نخشے پادیتیں۔

جست :اشانی افسانہانی توکا که ہما فیلنگ که ترا شریں وڑےَ گیشتر آ ہانی اٹریکشن بیت آ کئے انت ؟

پسو : کو ہنیں کہ من وتنگ انت شیر محمد مری ، مراد ساحر ، امان اللہ گچکی ، حکیم بلوچ ، ڈاکٹر نعمت اللہ گچکی ، غوث بہار ءَ عبداللہ جان جمالدینی ءِ افسانہ وتنگ انت ، تو اشانی تہا ہما مردم کہ زیادہ چہ وتی مسائلاں واقف انت ءَ یک فلسفیانہ اندازے ءَ لکیت ءَ افسانہ ءِ مزاج ءَ اوں سرپد انت ، امان اللہ یک انچیں نام ایت کہ آئی ءِ نام ءَ من بایدانت کہ بہ گراں۔

جست : بلوچی رسم الخطء بارو اجستے که اندازه سی ءُ چل سالءَ چے ہر مجلسءُ دیوانءَ ہمے اڑءُ جنجالء ہر یکے اظہارءَ کنت ،که پرچا یك رسم الخط ئے دنیگه ڈیسائیڈ کنگ نه بیتگءُ اے ذمه واری طے رنگءَ پورا بیت کنت که مئے بنیادی ضرورتاں چه یکے ؟

پسو : من برے برے دیوان ءَ نداں مسکرا ءَ مزاق کناں ، اے پیا کہ منا جست کنت کہ بلوچی رسم الخط نیست انت ، من گشاں یک برے و ہے گپ ءِ جند ءِ فیصلہ بہ بیت کہ ہے کہ رائٹنگ اسٹائل انت اشی ءِ واستہ تو کجام لبز ءَ کار مرزکنئے برے تو گشئے ، نبشتہ راہبند ، برے تو گشئے لک وڑ ، برے تو گشئے نبشتہ وڑ ، غوث بہار گشیت لیک وڑ ، نوں انگتا ہمیشی ءِ جند ءِ نام ، کپشن درنیا آھگا انت ہے عمل ءِ جند کہ اشی ءَ رسم الخط گشنت اشی ءَ راکجام نام دیگ بہ بیت یک برے ہے نام ءِ جند ءَ شر بن انت ، اشی ءِ اسٹائل ءِ درنگیگ و آسمان ءَ چہ استار ءِ اریجگ انت۔

جست : بزان اے ہمینچو پیچیده انت انگتا ؟

پسو: من گشاں تو کموو ت غور بکن کہ من ترا گشت انگتا ہے نام ءِ جند کہ اشی ءِ نام ءِ مولد او بکناں، مولا بخش بکناں، اللہ بخش بکناں یا اللہ داد بکناں، انگتا سرپد نہ انت کہ اے رسم الخط ءِ بلوچی ءِ کجام نام دیگ لوٹیت وھدے کہ آ اشی ءَ سرپد نہ انت کہ اشی ءِ نام چی بہ بیت تو اشی ءِ جند ءِ درنجگ، رائٹنگ اسٹائل ءِ، آوباز دور یں گپے۔ بلکیں تو گشئے سوال ناسر جم انت تو من ترا ایشی ءِ جواب تاں ل گشاں، ۲۷ ءِ یا ۳ ۷ ءِ ہمے ٹائم ءِ کہ نیپ ءِ گورنمنٹ اسنگ، گڑا ایک کانفرنس ے کنائینگ گل خان نصیر ءِ، آئی ءِ دراہیں ادیب لوٹائینگ انت کہ بیاات فیصلہ بکن ات کہ بلوچی ءِ رائیٹنگ اسٹائیل رومن بہ بیت یا ہمے کہ انی روگا انت، یعنی "نوری نستعلیق"۔ گڑا ہمے بچیں جلسہ ھنگامہ ءِ شکار بینگ، لہتیں ءِ گوشتگ کہ رومن بہ بیت چو کہ لال بخش رند، شیر محمد مری، اکبر بارک زئی یا رحیم بخش آزاد، اے یک انچیں گروپے بینگ کہ ایشاں گوشتگ کہ بلوچی رسم الخط بائد انت رومن ءَ بہ بیت کہ بلوچی ءِ توکا لہتیں انچیں ہمشکلیں الفاظ است انت یا ہم آوازیں الفاظ است انت کہ تو اگاں یک پیئم ءَ بہ لکھئے تو مردم کشفیوز بیت رومن آیاناں دور کت کنت، پرچہ انگریزی ءِ تو مثال ءِ بچار! آگاں گوشیت "آئی" باز انگریزی "آئی" است انت یک "آئی" ے چم ءَ گشنت، یک "آئی" ے برز ءَ گشنت، یک "آئی" ے "آئی" ءِ جندات کہ انگریزی ءِ ہمی لیٹر انت۔ تو اے حساب ءَ بچارئے رومن رسم الخط بلوچی ءِ ہمے الفاظاں زیادہ واضح کنت، پرچہ کہ اسپیلنگانی، واولزانی کہ فرق بیت تو زیادہ اے الفاظاں و تا متعارف کت کنئے۔ بلے بلوچی ءِ پدا ہمسائگاں تو کہ چارئے آ خطہ ءِ رائیٹنگ اسٹائیل ءَ چارئے، پشتو بہ بیت یا پنجابی بہ بیت، سرائیکی بہ بیت فارسی بہ بیت یا عربی بہ بیت، ترکی اے حساب ءَ درانت کہ آئی ءَ وتی اے رسم الخط یل داتگ عربی اسٹائیل، ءَ رومن زرتگے، اے خطہ ءِ درستیں زبان گجراتی یا انڈیا ءِ دگہ لہتیں زبان اے حساب ءَ درانت، آ ہمے یکیں اسٹائیل ءَ "نوری نستعلیق" ءَ لکھگ بنت ءَ بلوچی چو کہ چہ ہمیشاں باز متاثر انت لہذہ من وت۔ ہمے گپ ءِ حق ءَ یاں کہ ہمے رسم الخط کہ انی روگا انت ایشی ءَ ر اکموشریں شکلے ءَ آرگ بہ بیت، انی پدا کمپیوٹرائزڈ ہم بینگ بلوچی، کمپیوٹر پروگرام داتگ، بلوچی کتاب در آتگاں انت، کمپیوٹر ءِ رسالہ درکپگا انت، نی رسم الخط ءِ واستہ بائد انت کہ مشکل مہ بیت، گورنمنٹ ءِ وہدے کہ کمک مہ بیت تو اے مسئلہ حل نہ بیت گورنمنٹ ءِ واستہ ضروری انت کہ حکومت ءِ بلوچستان یا ادارہ ثقافت یا اطلاعات ءِ محکمہ آیک کانفرنس اے بہ کنت کہ چو کہ اے صوبہ ءِ قومی زبان انت بزاں یک صوبائی قومی زبان ءِ واستہ یک انچیں سیمینارے بہ کنائینیت کہ آئی ءِ بچھیں وسائلاں بارت آئی ءِ ریسورسز ہمائی ءِ کرا روگا انت، مائی ءِ شکل ءَ، گیس ءِ شکل ءَ، کوئلہ ءِ شکل ءَ، سنگ ءِ مرمر ءِ شکل ءَ روگا انت، بازیں دگہ انچیں است انت معدنیات وغیرہ ۱۰۰۰۰ انچیں دگہ پیداوار کہ آٹیکسز روانت مرکز ءَ۔ پدا ہما قوم ءِ کہ مال ءِ ملکت ءَ بارت ءَ روپیت، آئی ءَ ر ازبان ءِ واستہ، کانفرنس ءِ واستہ کروڑ روپئی دات مکنت اے واسک باز افسوزی گپے، بزاں حکومت ءِ ہما کہ سپرویژن یا سرپرستی ضروری انت وہدے کہ گورنمنٹ مہ لوٹیت رسم الخط جت نہ کنت۔

جست: بلوچی شاعری انو ںکہ بوگا انت بازیں مردم است انت کہ آ گشنت اے ریپیٹیشن ءِ شکار انت بزاں یکیں موضوع بار بار دیما آئیگا انت، اے باروا تو چے گشئے؟ اے چیزانی بوگا گوں ایشیءِ عاقبت چے بوت کنت؟

پسو: بچار! الفاظ ہمے یکیں انت، مردم ہمے یکیں انت، زمین زمانگ روچ ماہ ہمے یکیں انت، زمینی حقائق برے برے بدل بنت برے برے پشت ءَ روئنت، ہمے مسئلہ کہ ترا مرچی ءَ چہ دہ بیست سال ساری پیش اسنگ، ترا انی ہم پیش آئیگا انت، یعنی وہدیک انچیں چکرے چلائینیت کہ زکیں حادثات ءِ واقعات مرچی ہم بلکیں بہ بنت، یک فنکارے ءِ ذھن ءِ توکا اگاں ریپیٹیشن ہما کو ھنیں شکل یا کو ھنیں فارم ءِ تہا بہ بیت تو اے

حراب انت بلے آگاں وتی ہمے ریپیٹیشن ءِ یا وتی فکر ءِ یا ہے وتی مانی ضمیر ءِ یک نوکیں رنگے ءِ، یک نوکیں شکلے ءِ، یک نوکیں رد ءِ بندے ءِ، نوکیں ڈکشن ءَ اگاں دنت انت، نوکیں آئی ءِ توکا فنکاری پیدا ک کنت، توا ے پئیمیں ریپیٹیشن ءِ گنجائش است، بلے یکیں شکل ءِ یکیں پئیما وتا رپیٹ کنگ، اے گڈا جند ءِ واستہ اوں نقصان دہ انت ءُ ادب ءِ واستہ اوں نقصان دہ انت۔

جست : تو وتی ہمے گوستگیں گپانی تہا گوشتگ ات که شاعری بلکیں چل سال ءِ عمرءَ اوں بئیت، گڑا میر احمد میر که است انت آئی ءِ شاعری ءِ عمر چل سال ءَ چه گیش بیت آ ہما جاگه ءَ اوشتاتگ ءُ منظور بسمل ءِ که شاعری انت آکمیں مدتے ءَ دیما شتگ تو اے باروا چے گشئے؟

پسو : بلوچی شاعری ءِ تہا لہتیں انچیں مسئلہ است انت کہ آہانی باروا مردم برے برے سوچیت پریشان بیت چو کہ سید ہاشمی کہ زندگ بیتگ، بازیں شاعرانی یک گروپے بیتگ آئی ءِ ھر اھی ءَ کہ آئی ءِ شاگرد کہ بیتگنت، غنی غریب انت، احمد ذہیر انت، اصغر درآمد انت، اسماعیل ممتاز انت، مولابخش مشتاق انت، ظہور شاہ ءِ سر کہ اریتگ درستانی شاعری ءِ سر اوں اریتگ، لہتیں مسائل! انچیں ہم است انت مئے کرا کہ مئے ہمے شاعر کہ شاعر گندگ کائینت ایشاں ایوکا یک وقتی ضرورتے ءِ تحت ءَ چار لوز لکھاتگ ءَ گشتگ کہ منی نام بہ چھپیت ءُ بس یا منی شعر ءَ چار مردم گوش داریت گشیت من وتی ڈیوٹی اداتگ، میر احمد علی میر بہ بیت یا ابراھیم عابد یا اسماعیل ممتاز، دگہ ہمے گروپ ءِ لہتیں مردم است انت، اے نی چونیں ۱۰۰۰۰ اے ایوکا وہدگوازینگ ءِ واستہ وتی وہد ءَ گوازینگا ینت، اگاں ادب ءِ تہا اے پئیمیں کیپروچ بہ بیت ادب ءِ جند ہم گوزیت، کہ ہما کہ کریٹیوٹی ے است انت آموجود نہ انت، یک اسپاٹیں ہما کہ سنگ ءِ سر الکیرے مہ کش ئے ۱۰۰۰۰ بار باریکیں فکر انت یکیں اسٹائیل ءِ بیان بوگا انت ءَ چہ مناگیشتر شاوت بہتر زان ات، مرچیگیں نوکیں نوجوان کہ شاعری لکھ انت، شمانی دیمات من شمئے توصیف ءَ بحثاں شر نہ انت، بلے شمئے نگاہ انچو بالغ انت کہ اے واشمئے دیما چو آدینک ءَ ظاہر انت کہ واقعی شاعر است انت یا نیست انت، من وا اگاں اے کمنٹ ءِ پاس بحثاں ہم شما زان ات کہ ایشانی توکا ہما کہ فنکاری انت، آنہ بیتگ نہ بیت۔۔۔

جست : موسیقی ءِ باروا جست انت چو که شاعری ءُ موسیقی لازم ءُ ملزوم انت انوں که مئے لے موسیقی ءِ انداز رئوگا انت ایشی ءِ توکا دو چار مردماں در کن، لہتیں انچیں است که لے پیئمیں شعر گشنت که "تئی دھیں لنککاں مندریگ مان کناں" اے ٹرینڈءَ را دارگ ءِ واسته تئی حیال ءَ شاعرانی چیزے ذمه واری بو ت کننت؟

پسو : چو ناہا والیش انت کہ اے ذمہ واری، ہما کہ علم ءُ ادب ءِ ترویج ءُ ترقی ءِ ادارہ انت یا کہ اکیڈمی است انت، آمضمون بہ لکھا نت، سیمینار بہ کنائین انت یا موسیقی ءِ پروگرام اریہ کننت اودا ہے تا ثر بدی انت کہ واجہ! ہما کہ اصل موسیقی انت، ہما کہ اصل شاعری انت، آئی ءِ شکل ایش انت ءُ اے انچو کہ تو مثال داتگ "لنککاں مندریگ مان کناں" اے واملا فاضل ہمیشی ءَ گشیت بلے چوں کہ آشاعری ءِ پئیما گشیت ے، باز ڈولدار انت، وتی دوستدار ءِ دستاناں مندریگ مان کنگ حرابیں گپے نہ انت بلے ہما پئیم ءِ جند شر بہ بیت، مثلاً ملا فاضل ءِ شعرے است انت،

مرغ زریں ماں بار گیں چوب ءَ درنگ اتنت

ھر دھیں نخلانی ثمر حونی رنگ اتنت

"زریں مرغ" مطلب ایش انت مندریگ، "بارگیں چوب" چے "لنکگ" "نخل" ءِ معنا" مچ" انت، بلے ادا" نخل" ءَ چہ مراد چی انت لنکگ، بزاں آئی ءِ دست ھنی پیگنت، آئی ءَ چونیں تشبیہ داتگ، شعر جلوہ ناک انت، انچیں بہترین شعرے کہ تو بلوچی شاعری ءَ کہ وان ئے، اے شرتریں شعرانی تو کائیت ءُ او شیت گوں، پر چا کہ آئی ءِ، تو کا انچیں خوبصورتیں اندازے ءَ سرپوش کتگ شاعر ءَ وتی دوستدار ءِ لنکگاناں، چونیں ڈولداریں مثال داتگ، اے یک انچیں تاسکے یک انچیں تحریکے پیگ لوٹیت شمے واستہ، کہ ہے چیز کہ سک باز قدیم ءَ چہ بوان ءُ پیداک انت، اے انوگیں مسئلہ ے نہ انت، تو کہ وتی پورھیں توک شاعری ءَ گرئے، اے پیمیں مثال باز انت، بلوچی موسیقی ءَ شاوت اش کنئے من آمثال ءُ اد ونیگ نہ لوٹاں، یک چیزے ایش انت کہ لہتیں انچیں گلوکار یا موسیقار کہ آیاناں اے ذمہ واری دئیگ کپیت پرچا کہ مئے ہے گلوکار کہ سورءِ سرا روت انت آئی ءِ فنکاری دگہ پیم بیت، آلو دا ایو کا یک ڈول ءَ چاپ جنوکے جوڑ بیت، آئی ءِ ہما پوراھیں فن سور ءَ تاں محدود بیت، او دا ترا آرٹ ءِ یک وانحیں شکلے گندگا ئیت انت، ناچ انت، ڈمب ڈمب انت، یک بالکل افراتفری ءِ شکلے، اے واموسیقی ے نہ انت، اے وا بالکل یک عجیب ءُ غریبیں ٹرنڈے، لہتیں گلوکار انچیں است انت کہ عجیب ءُ غریبیں گلوکار انت ءُ لہتیں عجیب ءُ غریبیں ہے شاعرانی بے سر ءُ پادیں لیکر ءِ شکاں وانت تو ایشی ءِ وارگ ءِ واستہ ضرور ہوریگ لوٹیت، پرچا کہ اے شاعری ءَ حراب کنت، پدا معاشرتی بازیں حرابی اوں دیما کاریت۔

جست : اے ردا مئے نوجوانیں شاعر ءُ ادیب کہ است انت آیانی ذمہ واری چی بیت؟

پسو : ظاہر انت انچو کہ بلوچ قوم ءِ فردے ءِ، انچو کہ سیاست دان، استاد، وکیل، ڈاکٹر ءِ ذمہ واری بیت، ظاہریں کہ شاعریے ءِ ہم ذمہ واری ءِ بیت، کجام اوں کس وتی کیپیسٹی ءِ تو کا، وتی گنجائش ءَ یک عمل ے ایشی ءِ ولگوج کنگ ءِ واستہ ایشی ءِ پروشگ ءِ واستہ کت کنت آ اپریشیٹ ایبل انت، ءُ اے بائد انت بیگ لوٹیت، ذمہ واری وت تو کہ محسوس کنئے کہ واچہ اے کار حراب انت، ایشی ءِ واستہ یک عمل ے کنگ لوٹیت، ءُ آ عمل ءَ کہ تو کہ شروع نہ کنئے غیر ذمہ واریں مردمے ئے۔

جست : انوں اے بلوچی تاکبند، تاک یا کہ مہتاک در آئیگا انت مثال "بلوچی" "لبزانک" ءُ "آساپ" انت ءُ اے دگہ تاک انت کہ در آئیگا انت اشانی کار کردگی ءَ تو تاں چہ حدءَ مطمئن ئے؟

پسو : بلوچی کہ رسالہ است انت ہما کہ بنیاد ءَ در کپاں تاروچ ءِ مرچیگ ءَ ۰۰۰۰ تا وقتیکہ کلچر یا ثقافت، زبان ءُ علم ءُ ادب ءَ گورنمنٹ ءِ سپورٹ گون مہ بیت، آئی ءِ ور اسٹیٹ کہ سہارا مہ دنت ءُ آئی ءِ ترقی ءُ ترویج ءَ مہ کنت، آ دیما شت نہ کنت، رسالہ اوں انچش انت، ترا رسالہ ءِ سرکولیشن ءِ واستہ ایڈورٹائزمنٹ لازمی انت، ترا میڈیالسٹ ءَ روگ کپیت، ترا ABC سرٹیفائیڈ بخنت، ترا رجسٹریشن کنگ لوٹیت، پہ ترا بازیں چیز آسان بنت، تئی اشتہارانی ریٹ ہندگ بیت، ترا پہ اخباری کاگد ءِ کوٹہ رسیت، ءُ وہدے تو کہ پریس ءَ روئے تئی رسالہ ءَ رعایتی ریٹ ءَ چاپ کنت، اینٹیشیٹ کنگ یا رسالہ ءِ کنگ گوں جذبہ یے ءَ چو کہ آزاد جمالدینی ءَ کتگ یا غلام فاروق یک حدے ءَ کنت، یا آساپ ءِ شکل ءَ ۰۰۰۰ آئی ءِ کراہما سرکولیشن انکس نہ انت کہ آ ئی ءَ آڈٹ بیوروسرکولیشن، میڈیالسٹ ءَ بیاریت، میڈیالسٹ ءَ کہ آئیت انت آئی ءِ واستہ اشتہار ءِ گرگ، کاگد ءِ کوٹہ ءِ گرگ گران بیت، خرچا سک باز کئیت انت، تو انفرادی صورت ءَ کہ یک جذبہ یے ءِ تحت ءَ چیزے بوہگا انت آوا سک باز توصیف ءِ لائق انت، بلے سائینٹیفک اندازے ءَ یک چیزے بہ بیت تو آزیادہ بہتر انت، مرچیگیں دور چش کہ سائنسی دور انت۔ پدا

من ہم گپ ءَ گشاں کہ ہما کہ آپ ءَ لاپیں مردم انت آ زبان ءَ دیما بہ برنت، انچو کہ برطانیہ ءِ تہا چارلس یا برنارڈ شاہ ءَ وتی زر ھرچ کتگنت، اردو ءِ تہا بابائے اردو مولوی عبدالحق ءَ وتی جائیداد ور ہن کتگنت، بلوچی ءِ تہا سید ہاشمی ءَ وتی جائیداد ءُ لوگی ءِ سر ر ہن کتگنت، آزاد جمالدینی انچوش بیتگ، اے یک جذبہ ءِ بیتگ کہ آئی ءَ اے کار فرماتگ انت، سائنسی فکریاگوں پلاننگ ءَ رسالہ ءِ کشگ، اگو رنمنٹ ءِ دست ءَ بوت کنت یا عوام ءِ سر براہے ءِ دست ءَ بوت کنت، تاوقتے کہ اے سپوٹ گون مہ بیت تئی زبان، ادب، یا رسالہ یک خیالی دنیائے ءَ زندگ بنت، آئی ءِ تہا زندگی ءِ حقائق باز کمزور بنت، بے توان بنت۔

جست: بلوچی زبانءُ ادبءِ ھوالہءَ بلوچی اکیڈمی مستریں ادارہ انت کہ است انت آ ئیءِ کارکردگیءَ تہ چے حدءَ مطمئن ئے، چدءُ گیش اشیءِ زمہ واری چے بوت کننت؟

پسو: تا حدے کہ بلوچی اکیڈمی انت اشی ءِ ماضی سک باز چوڈولدار ءُ صاف ءُ ستھرانہ انت اشی ءِ تہا فنڈز ءِ بازیں مسئلہ بیتگ انت، سید گنج یک واضحیں مثالے مئے واستہ، کہ بازیں مدتے ءَ اکیڈمی ءِ کرا اریتگ، آئی ءِ واستہ دور ندا پیسہ منظور بیتگ پدا چہ ہمے پیسہاں عبدالقیوم ءَ بلوچی بومیا کتگ پدا وتی ڈکشنری ءِ چھاپ اتگ، قرآن شریف ءِ یک ترجمہ ءِ بوتگ آ چھاپ اتگئے، تو یک پیسہ ءِ کہ گورنمنٹ ءَ گرئے ڈکشنری ءِ نام ءَ آئی ءَ تو دگہ کارے ءَ خرچ کنئے اے ویک قومی غداری ات، اے پیمیں دگہ لھتیں مسئلہ بیتگ انت چہ شروعات ءَ، سی سال ءَ واں اکیڈمی ءَ بجٹ ہچ رول نیست، انچیں کتاب چھاپ اتگ کہ ہمو اکیتگ انت واں روچ مرچی دشتی صاحب ءِ پادیناں، آہاں کس بہا زوریت نہ وانیت پر چاکہ آکتاباں تو کا بلوچ قوم ءِ واستہ ہچ مان نیست، ہما خاصیں مردم بیتگ انت اکیڈمی ءِ وتی کو ہنیں ممبر، ہماہانی کتاب بیتگ انت ہماہاں ریت بستگ، ہماہاں لھتیں سولت داتگ کہ سی سال گوازینگ ءَ، اکیڈمی ءَ وتی امارتے نبوتگ نی ہمے کہ اختر مینگل ءِ گورنمنٹ انتگ سنجانی کوشش ءَ چہ یک زمینے ہچ گپتگ ءَ، آئی ءِ سر اخرچہ کتگ اکیڈمی ءِ ہما کہ زاہر ءِ حالت ءَ گندئے آئی ءِ تہ ءِ ہما سولتاں گندئے، کمپیوٹر، فیکس، انٹرنیٹ، ای میل، ریسرچ سینٹر، لائبریری، کانفرنس حال ءُ آڈیٹوریم است انت ءُ ہما مردم کہ آورتگ انت اکیڈمی ءِ ممبر کتگ انت نوکیں مردم انت، بلے کہ روچ ءِ مرچیگ ءَ اکیڈمی ءِ کارکردگی چوکہ بیگ لومیت آپیم نہ انت، بلے چوکہ مردمانی جند کے تواناتریں مردم انت ءُ آہانی فکر چو کمو زیادہ ورژناہ انت تو ما ہمے امیت ءَ داریں کہ اکیڈمی دگہ دہ پانزدہ سالانی تہا ہمے رفتار ءَ بزیریت ءُ شریں کتاب چش کہ عطا شاد ءِ دگہ نوجوانانی کتاب چوکہ رزاق نادر ءِ کتاب چھاپ کتگئے، ءُ دگہ فیلڈ ءَ کہ ریسرچ من وت اش کتگ، جان محمد دشتی صاحب ءَ وت گشتگ کہ نوادرات ہرچی کہ است انت بلوچ کلچر ءِ بارو او دءَ یک سینٹرے ہم است انت اے ہچ کتگ، اے بازیں عملے، اگاں ہمے پیا جاری بہ بیت تو بلوچ قوم ءِ ادب ہنکس مایوس کن نہ انت، اے حد ءَ تہ بلوچی اکیڈمی مرچیگیں دو سے سال ءِ وتی کارکردگی ءَ پیش بداریت، دگہ دہ سال ءِ تو کاوفورے جوڑ بوت کنت۔

جست: گڈی سوال انت کہ ما ترا بہ حیثیتءِ بلوچی زبانءِ یک نامداریں شاعرے جست کنگ لوٹاں کہ تئی کلوہ پہ نوکیں شاعرءُ ادیبءُ نبشتہ کاراں چی انت؟

پسو: تو خیر منا زیادھیں تعریفے ءِ تہا آورتگ، من وتی کد ءَ بالاد ءَ واقفاں، مرچیگیں شاعر کہ نوجوان انت اے چماوت ہوشیار تر انت اشاں کہ من اگاں کلوئے بدئیاں من وت کمو چو ہم شرمندہ باں ءُ آہم کمو چو شرمندہ بنت ءُ من چہ ہمایاں سنگایاں انگتا، من گشاں کہ من کلوہ ءِ دیگ ءِ پوزیشن ءَ نیاں۔

نبشتانگ

لبز انک

رحمٰن مراد

Reaction انت کہ Creation

ماں لبز انک ءِ درانگازو تنگیں یاکہ درانگازہو کیں ہر نکانے (موادے) کہ است ہمیشانی باہت ءِ اگاں اے جست گرگ بہ بیت کہ ایش ہندرءِ Reaction ءِ پدءِ درانگازو تنگ انت یاکہ Creation انت ؟ ءِ اگاں اے Creation نہ انت تہ چی انت ؟ یاکہ ہے "چی" ءِ دروشم ءِ Reaction انت ؟ ءِ گڈسرا اے ہم جست کہ زاناں لبز انک ءِ Reaction ءِ جاگہ نیست ؟۔ اے ءِ ہمیشانی باہت ءُ دگہ بازیں جستے کہ بہ بیت تہ ادا پہ ءِ جوان تریں وڑ ہمیش انت کہ اول سرا اے اڑبہ گیشیت کہ Reaction ءِ creaction ءِ ہندرءُ وت چی انت ؟ ءِ ایشانی وت ماوتی تپاوت چی انت ؟ ماہنگیچہ Reaction ءِ پہمگ ءِ کناں کہ ایشی ءِ اردو ءِ بدل "ردِ عمل" انت ءِ بلوچی ءِ پہ ایشی یک لبزے نہ انت بلکیں ہرکسے پہ وتی تب ءِ میل ءِ پہ ایشی ءُ وڑوڑیں لبز کارمرزیت، چوشکہ "پد عمل" "گڈ چہ عمل"، "آسر" ہمے رنگ ءُ دگہ اوں بازیں لبزے ءِ ہندرءِ اے یک سائنسی گالبندے (اصطلاحے) کہ نیوٹن ءِ ایشی ءِ پہ یک عملے ءِ ھلگ ءِ ہمرائی ءِ ہندات بو تنگیں دومی عمل ءِ درگت ءِ کارمرز کرتگ یاکہ عمل ءِ، Action ءِ چپ یاکہ oposite ءِ پہ کارمرز کرتگ ءِ ہمیشی ءِ منت ءِ نیوٹن ءُ وتی جہانگیریں، ترگ (motion) ءِ راہبنداشت اریتگ ءِ نیوٹن ءِ زبان ءِ ایشی ءِ سائنسی معنا چوش کنگ کہ "Action, Reaction ءِ پدودی بیت ءِ ایشی ءِ زورءِ قداوں Action ءِ بروبری ءُ بیت، ہاں البت ایشی ءِ ہندات سر Action ءِ ہلگ بن ءِ شمگ ءُ بیت" پہ درور

Action------------۱۰-n------

....................10,n........... Reaction

تہ چہ اے درور ءِ اے پدر بوت کہ ہندرءِ Action، Reaction ءِ اندرءِ انت ءُ کس چہ دومی ءِ جتا بوت نہ کنت بلکیں اشانی اے لبدمانیں کرد دائم مانیت۔ ہمے رنگ ءِ ماآگں جدلیات، مارکسیات، کوانٹم فزکس ءِ زبان ءِ درگت ءِ ساختیاتی لیکہ ءِ ردءِ اوں اچاریں تہ اے پدرانت کہ ہریک چیزے ءِ اندرءِ آئی ءِ موت ءِ زند موجود انت بلے البت ماکیں وھدہرکجام چیز ءِ اندرءِ تہنا یک چیزے دیست کناں، ہے رنگ ءِ ساختیات ءِ ردءِ ہریک لبزے ءِ اندرءِ دولیکہ موجود انت تہ Reaction ءِ ایندگہ تک ءِ تہراں سرابوھگ ءِ ابید ماں لبز انک ءِ ایشی ءِ پیداواری چہ لبز انکار ءِ شاعر ءِ اوتی نکاناں بیت ءِ اوتی درانگازی نکاناں ایشی ءِ ظاہری ہماوہدیت کہ لبز انکار ءِ شاعرے وتی دیما او تنگیں جاوررے ءِ عملے ءِ اثر ءِ اثر مندبیت ءِ ہمے اثراتی درانگاز ءِ ہمادمان ءُ کنت یاکہ چیزے مدت ءِ پدکنت ءُ ہمے زمانگ ءِ Action ءِ تمامیں عکس آئی ءِ دل ءِ تازگ بیت۔ تہ ایشی ءِ پدرانت کہ Reaction ءِ سبب ءِ ساچنگیں لبزانکی نکان ءِ سیادی تچک ءِ تچک گوں لبزانکارانی (شاعر ءِ ادیبانی ۹ ہوش ءِ سماء گوں ہمگرنچ انت پرچیکہ آہے Action (عمل) ءِ منت ءِ، پہ آئی ءِ چیزے شعوری منت ءِ درانگازیت۔ ءِ ہمے Action ءِ لبزانکی Reaction ءِ درانگاز ءِ پہ آفگرجنت، خیال کنت کہ اے چیز ءِ Reaction ءِ آلبز انک ءِ کجام تہر ءِ جوان ترکنت، فکشن ءِ کہ شاعری ءِ یاکہ ہے دوئیں اوتی تہرانی کجام کجام بہر اں (غزل ءِ، لچہ ءِ، آزمانک ءِ، ناول ءِ ڈرامہ ءِ یا اے دگرے ءِ) جوان ترکنت۔

پہ درور ءِ جوان تریں دروشم راجانی عہدی لبز انک ءِ ماجندیں۔ بلوچی کلاسیک ادب ءُ وڑوڑیں جاور ءِ حالتانی پدءِ لبز انکاراں وتی درشان ءِ درانگاز کرتگ۔ جنگ ءِ جیڑہانی سرا، تباہی ءِ کزاہانی سرا، سات ءِ سفرانی سرا، دعا ءِ ذکر ءِ سرا، ویرانی ءِ سرا، وشحالی ءِ سرا، بہادری ءِ سرا۔ ہے

رنگ ءَ دگہ بازیں جاورانی ہنچپانی سرا، کہ ایشانی اشتنگ ءَ گوں مردم ءِ دیما ہما جاور نندان ہنت۔ تہ اوداءِ پدریت reaction ءِ سبب ءَ درشانتگیں ادب چہ وتی action ءِ حدال درئیت یا کہ زمان ءُ مکان ءِ پابند گندگ اوں بیت۔ ءَ اے درگت ءَ اے گپ اوں بیت کہ اے رنگیں ادب پہ یک مقصد ءَ لوٹ ءِ ءِ ھاتر ءَ نویسگ بیت وہدیکہ اے رنگیں ادب وتی لوٹ ءَ پیلہ کنت تہ نوں بے مقصدیت ءَ تنہا ہمایکیں جاور ءِ منت ءَ زندگ مانیت۔ ءَ زندمان ءِ دگہ تک ءَ دراں پہ معنانہ دنت کہ پیشی جاور ءِ حساب ءَ مدام جاور بدل بوان ہنت۔ البت اے درگت ءَ اے گپ اوں منگ کپیت کہ بازبرا انچیں ادبی نکان گندگ بیت کہ پہ ایشاں اندازہ جنگ سک گران کپیت کہ اے Reaction ءِ پدا نویسگ بوتگ کہ Creation ءِ اگہ اے پدربوت کہ Reaction ءِ ایشی ءِ ہمرائی ءَ اے گمان اوں سرکشیت کہ پہ ایشی ءِ ورانگاز ءَ لبز انکار ءَ وتی سر جمیں ازمی کمالات اوں کاربستگ انت، تہ اے در ءَ پدا اوں ایشی ءِ اندر ءَ مقصدیت ءِ باس مارگ بیت کہ اے رد ءَ اے رنگیں لبز انک، مروچیگیں لبز انکی لیکہ چہ Creation ءَ وتاراچٹ دورکش ایت۔ Reaction ءَ پدا یا مقصدیت ءِ پدا ساچتگیں لبز انکی مواد ءِ درگت ءَ اے گپ ءَ اوں مروچیگیں نگدکار جن انت کہ اے دائمی نہ بیت۔ ہمہ گیر (Universal) ءَ آفاقی نہ بیت۔ اے گپ اوں تہ حدے راست انت۔ بلے وہدے کہ آفاقی ءِ جیڈ ءَ بیت تہ اے راستی آشکار بیت کہ دنیا ءِ کجام اون لبز انک کجام اوں رنگ ءَ Reaction ءِ پدا بیت کہ Creation بیت ہردوئیں حالتاں ایشانی اندر ءَ ہمرنگیں صفت گندگ بیت۔ پہ درور کہ Reaction ءِ پد ءَ ادب، ہرچی توری بیت بلے آئی ءِ اندر ءَ ہماکردار کہ استنت علم البشریات ءِ دراہیں لوٹ آہانی اندر ءَ موجود بیت۔ عمرانیات ءِ (sociology) ءِ درائیں ہماصفت آئی ءِ اندر ءَ گندگ بنت کہ گوستگیں انسان ءِ اندر ءَ اتنت، مرچیگیں ءَ است انت ءَ باند اتیں انسان ءَ موجود ہم بنت۔ نفسیات ءِ درائیں ذہنی صفت آہانی اندر ءَ مارگ بنت کہ اے گپ ءَ ابید کہ جہان ءِ درائیں انسان دگرد گرانت بلے ایشانی اندر ءَ جاہمیں قدرتی صفت، فکر جنگ، ترگ، نندگ، ورگ، زہرگ، نسل ءِ رودوم ءَ دگہ بازیں صفت ہمرنگ بنت۔ تہ اے شم ءَ کہ سیل کنئے تہ پدر بیت کہ ہاں کہ Reaction بہ بیت کہ Creation لبز انکانی نکان ہردوئیں صورت ءَ وتی اندر ءَ آفاقی صفت اوں داراانت۔ نوں وا Creation ءَ چاریں کہ چی ایت؟ creation ءِ اردو معنا "تخلیق" انت ماں بلوچی ءَ پہ اشی ءَ "ساساچ" یا ساچشت یا کہ "ساسراچ" ءِ گالبند ماں بلوچی ءِ لبز انکی نکاناں کارمرزانت۔ ہندر ءَ اشی ءَ ر ایپک ادبی گالبندے (اصطلاحے) گش انت۔ ماں لبز انک ءَ اشی ءِ معنا چوش انت کہ ردانک یا فکشن ءَ شاعری ءَ ہما دروشم کہ پہ بے ارادہ ءَ بے مقصد زمان ءُ مکان ءِ پاسداری ءَ ابید درشان بہ بیت۔ اگں کہ اے معنا ءِ اشتنگ ءَ گوں ہے سہا بیت کہ اے تہ Re-action ءَ پہک گستا ءَ جتائیں چیز انت ءَ پیچہ اے گوں Action ءَ ہندوک انت۔ بلے اے راست انت اوں کہ Creat بوتگیں ادبی نکان چہ آزمان ءَ اوں ایرنیاہتگ، اگاں کہ اے درگت ءَ نامی ایں شاعر غالب ءِ خیال انت کہ

آتے ہیں غیب سے یہ مضامین خیال میں

غالب صریر خامہ نوائے سروش ہے

اے رد ءَ اے آشکار انت کہ غالب ءَ تہنا "آتے ہیں" ءِ گپ جنگ، بلے اے دعوی نہ کرتگ کہ اے کجا پیداک بوتگ انت۔ گڈا اے درگت ءَ اے اندازہ جنگ ب مہ بیت کہ ہے غالب ءِ "غیب" انسان ءِ لاشعور انت un Coneciousness انت۔ پرچیکہ اے راست انت کہ ہر انسان ءِ پیا لبز انکار ءَ شاعر اوں انسان انت، اے ہما چیز ءَ درانگاز انت کہ دنیا ءِ ہر ہما چیز کہ اشانی مارشت five sence، مشاہدت ءَ تجربتاں گوزیت، تہ پہ مشاہدت ءَ تجربتاں انسان ءِ دیما یک عمل ئے Action ئے Reaction انت، تہ گڈا چونیا

Creation, Reaction نہ انت۔ تہ ادا اے پسوچوش بیت کہ اے رنگ ءَ دوئیں جتانت کہ انچو کہ من ساری ءَ گشت کہ Reac-
tion ءِ پدا ساچگیں ادبی نکان ءِ سیادی گوں وتی نویس کار ءِ ہما ذہنی اثراتان انت، کہ اود ءَ ہما Action ءِ درائیں اثرات تازگ انت بلے
Creation ءِ تگیں ادبی نکان ءِ درگت ءَ بہانگی گپ ایش انت کہ اشی ءِ سیادی گوں لبزانکار ءِ سماءَ ہوش ءَ گوں موجود ءُ یک خاصیں
حالت ءَ جاوری ءَ نہ انت اگاں انچو کہ ایدگہ لبزانکار وتی دیم ءِ یا وتی اندر ءِ جاوراں زان انت گند انت یا کہ وان انت اے رنگ ءَ اے اوں وتی
وتی جاوراں گوں دچار انت بلے ہماوہد اشانی نکان Creation ءِ رد ءَ کئیت کہ اے وتی دیم ءِ عمل ءَ حالت ءَ چار انت مار انت ءُ وتی اندر ءَ
شامل کن انت (جذب کنت) ءَ اشی ءَ را آزات یل دینت کہ ھر وھدے وتی درانگاز کنت بکنت نہ کنت مہ کنت۔ تہ اشی ءِ جوانی ایش انت کہ
اد ءَ اندر ءِ مواد ءَ نی سر ادر ءِ یا لبزانکار ءِ حکم گون نہ انت ءَ ہمشکہ اے Reaction وتی درانگاز ءَ وتی آزات تپی ءَ کنت ءَ اوہ ہمشی ءِ ہچی ءُ وتی
فارم، وتی تہراں وتی لبزاں وتی گالوار وتی ڈکشن ءِ پہ وتا ھوریں یک یک ءَ چیز ءَ زوریت ءَ ایر کیت ءُ ہمے رنگ اے درگت اشی ءِ درانگاز ءَ
اے جواز ءَ نہ وتاوات کنت نہ دگری ءَ کہ اے مواد بندر ءَ کجام Action ءِ Reaction انت چناءَ اے رد ءَ ہمشکہ اے Reaction ءَ
گشگ نہ بیت کہ اے ہما عمل ءِ Reaction انت کہ اے چہ شعور سماءِ راہ ءَ وتی ہنیسوک ءِ لاشعور، بے سماءَ ایرکپتگ ءَ یک برے آئی ءِ شعور ءِ
چماں گار بوتگ ءَ لبزانکار ءِ اناگتیں مندگ ءِ سراوتار اانچیں رنگے ءَ ظاہر کنگ کہ لبزانکار یاد کتئے ہَن انت کہ اے چی ءِ رد عمل انت۔ پر چیسہ
بازبر انچوش بیت کہ شاعر ءَ لبزانکارے ءِ دیما انچیں جاور کپیت کہ مثال ءِ گپ ءِ پیرزالے مرتگ ءَ دریا ءِ چولاں جونے لیپگ انت بلے شاعر ءَ
موسم ءِ بہار ءِ تب ءِ لچہ ءَ سازان انتہ اے راست تچک زانگ بیت کہ دیم ءِ action ءِ تچک ءَ تچک درانگاز نہ انت، کہ بہار ءَ مرگ ءِ
میان ءَ مزنیں تپاوت است۔ ءَ بلے نفسیات ءِ رد ءَ اشی ءِ پسوا ایش بیت لاشعوری مارشتاں یا محرکاتاں چہ ہمے ندارگ یک انچیں رنگے پہ وت
درچیت یا آہاں انچیں اشارے Indication رس ات کہ بہار ءِ لچہ اے درگت ءَ دوست تریت۔ انچو کہ من سرا گشت کہ Creation پہ
ہمے حاترا چہ Reaction ءَ جتا انت کہ اے عقل ءِ ءَ منطق ءِ پابند نہ انت اگں کہ چہ اے درور ءَ ہمے گشگ بیت یا کہ عقل ہمے سوچ دنت پہ
مرگ ءَ زھیریگ ءَ موتک پر مندگ بہ بیت بلے Creation چہ لاشعور ءَ یا کہ "غیب" ءَ چہ کیت ہمشکہ دنیا ءِ عقلی راہبنداں چہ در انت۔ ءَ
اے گپ کہ ماں لبزانک کجامی ءِ ارزشت برز تر انت، تہ جواب بیت کہ ادب چہ ہردوئیناں آباد بیت ءَ ہمیشی ءِ پد اماں جہان ءَ دو ادبی لیکہ اوں
موجود انت کہ چہ آہاں یکے ریلسٹک ءِ لیکہ انت ءَ دومی سُر ریلسٹ ءِ لیکہ کہ چہ اشاں اولی مقصدیت ءِ منوک ءَ دومی مقصدیت ءِ حق ءَ نہ انت

یک ناول نبشته کنوکےءِ، باوستءَ من وتا چه کجام هم هستیءَ، چه کجام
هم سائنس زانتےءَ،
چه کجام هم فلسفیءَ چه کجام هم شاعرےءَ بالا سرپد باں۔
اے کلیں مردم زندگیں انسانءِ دگه دگه بهرانی عظیمیں زانتکار انت،
بلے اے بهرانی سرجمیں دروشمءِ هچ وڑیں ادراک ندار انت۔
ڈی، ایچ، لارنس

مرگانی بال

اے، آر داد

مرچیگیں آزمانکی جنزءِ تہا چیزے انچیں نام است کہ چرایشاں اے اوست بندگ بیت کہ آ دیمتر اجوانیں قصہ سازانت، اگاں ہمے رنگءَ آ بانی سسا سراچی سفر بہ جنزیت چو کہ مرچی آئیءِ بن ھشت اش اِیر کرتگ۔

بلے ہمے کہ ماز یکیں آزمانکی پڑدرءَ چاراں تہ یک نامے گیش منءَ وتی نیمگا ڈ ہیت، آ منیر بادینیءِ نام انت۔ منیر بادینی وتی عہدءِ قصہ نویساں چہ یک جتائیں بستارے ءِ واجہ انت آئیءِ کارست اچ تہا پرشتگءَ بے تاہیریں ذاتےءِ شبین ءَ انت چو فلسفیءَ پچھاں پچ کنت ءَ اجبہ بنت، بند کنت ءِ معنائے بخش انت، منیرءِ آزمانک دراج کشیں بے معنائیں ندارگ کشیءَ صورت سازیءِ منت وار نہ انت بلکیں کارستءِ تہی عکسانی یک برمشےءَ انت کہ وانوکءَ سماءَ اوں نہ بیت کہ پچی بوت، کجام درچک کپت، کئے مرت، اگاں آئیءِ آزمانکانی کلچرلءَ تہذیبی تکءَ چارگءِ نیتءَ بدا ریں تہ معنائے نہ بیت۔ بلکیں آیک آزاتیں چاگردےءِ یا ہمے بجّش دنیاءِ کنجےءَ نشتگیں ہماکسءِ باروا جیڑگءَ انت کہ آئیءِ نزءَ زندءِ جوانیں سیالی اچ تہا ہنچ بیتءَ ورائیت، آئیءِ گورلاز براں گوست یک یاتگاریں موسمےءَ چہ گیش تریں ارزشت نداریت بلے بازبرا ہمے یاتگاریں موسمءِ پشدرءَ پشت کپتگیں گپ، نام، آئیءَ قصہ سازگءَ لاچار کنت تہ آ "لفافہ"ءِ پیمیں آزمانک نبیس ایت کہ ہرچیءِ نوبتءَ جنگ، کتاب کوہن بیتگ انت، سیالیءَ نزیکی کوہن بیتگ انت بلکیں اے حیال اوں آئیءَ گور جنت کہ آئیءِ جنداوں نوں کوہن بیتگ ہمے کوہن بوھگءِ مارشت یک رندے پدا آئیءَ جیڑگءَ پرمائیت چرایشیءَ ہمے سھرا بیت زیک اگاں گوستگ بلے آئیءِ اندوہءَ غم پشت کپتگ انت۔

برزی سطرانی تہا من گپءَ اتاں کہ منیرءِ قصہ پہ اجّیءَ گوں جنزاں بنتءِ معنائےءَ آسر بنت بلے اے معنا "گڈبینگ"ءِ بزانتءَ نہ گپت بلکیں ہما معناءَ گپت کہ آئیءِ تہا دگہ ہزاراں معنا در کئیت۔ آئیءِ آزمانک "مرگانی بال" کہ "بلوچی"ءِ آزمانک تاکےءَ چھاپ بوتگ۔ اشیءِ کارست اوں آئیءِ گوستگیں کارستانی داب ءَ یک واب گندوکیں، جیڑوکیں، معنا بخشوکیں بے تاہیریں سرے۔ منیرءِ قصہ گیشتر سوانحی رنگءَ ہنابنت، اشیءِ تہا اوں کارست یک نہ یک رنگےءَ گوں آئیءِ جندءِ جیڑگءَ بنگیج بیت۔

"من ہر دیں غسل خانہءِ تہا پتریں منءَ بالی ایں مرگانی حیال کیت"۔ ہمے حیال آئیءَ شیزارگءَ اوں پرمائیت، آئیءِ دلءَ کیت آ اوں ہمے بالی مرگانی رمءَ بال بجنت۔ یکے والیش انت کہ ادا غسل خانہءِ لبزءَ زبانءِ سیالیءِ پداچاراں تہ مرگانی بالءِ قصہ ماراوور نبارت بلے ہمیشیءِ تہا بالی مرگانی حیال یا گوں مرگانی لشکرءَ بال کنگ گوں ہمایاں یک گٹ بوھگءَ شیزارگ غسل خانہءِ برجائیں بزانتءَ چہ دیمتر روگءَ پرمائیت پرچا کہ ہمے غسل خانہءِ تہا کارستءِ پداچاتےءِ تہا تپگءَ اوں حیال کئیت۔ وھدے کارست شدیگ بیت زرو ام کنت ءَ تان وارت تہ دومی سہبءَ آئیءَ بالی مرگانی حیال نئیت۔

"دومی سہبءَ من غسل خانہءِ تہا پترتوں تو منءَ حیرانگی بوت کہ مرچی بالی مرگانی جاہءَ منءَ وتی دستءَ چہ وام کرتگیں زرانی حیال آھگا اتمن حیران بوتن کہ اے پرچے؟ بلے من کوشت کرت کہ من مرگانی حیالءَ پہ زوروتی دماغءِ تہا بیاریں ءَ وامءِ حیالءَ دور بجشیں، منءَ محسوس بوت چو کہ من یک چائےءِ تہا پتہ گن کہ اچ آئیءِ درںگءِ بچ پیمیں تو چیلے گوں من نیست وکے اچ منی سرا برزءَ سردیں آپ مان ہنجگءَ انت کہ منی درائیں بدن ہنجگءَ انت، یک ھفتگے من غسل نہ کرت منءَ غسل خانہءِ تہا پترگءَ گوں وتی وامانی حیال آھگءِ ترس

ات من شر تر زانت کہ غسل خانہ ءِ ہم یلہ بدیں مگر منی بدن ءِ سر اکاز گانی یک ٹپر ے ءِ بست من حیال کت کہ چوش کارنہ چلیت من وتی دل مزن کت کہ چے فرقے کپیت کہ اگاں من ءِ وامانی حیال کیت بل کہ بیت مگر مرگانی حیال سبک ءِ وامانی حیال گران ات وہے گرانیں حیالانی گرانی من ءِ دوست ترانت۔ من وتی گھڑی بہاکرت واماں ھلاس کرت دومی روچ ءِ وتی غسل خانہ ءِ تہا چتر توں تو یک وار دوار گ مرگانی حیال منی کشاد گیس پنجگ ءِ تہا بالک جناں بوت"۔

اد ءِ غسل خانہ ءِ تہابالی مرگانی گپ بہ بیت تہ اولی جست ہمے پاد کئیت کہ بالی مرگ یک استعارے ءِ بستار ءِ لبز انک ءِ جہان ءِ است یا ایشی ءِ ایمنی ءِ علامت گشنت ؟۔ بالی مرگ استعارۓ بیت کنت علامتے اناں، ہمیشکا کہ علامت دومی چیز ءِ بدل نہ انت بلکیں ہما چیز ءِ ور شان انت کہ ما آئی ءِ گوں چیزے ءِ ہدپ کنگ ءِ حیال ءِ اوں نداریں، مشتاق قمر وتی نبشتانکے ءِ تہا "علامت نگاری کیا ہے" ہمے گپ ءِ چار چون گیشیت " باز کس یک چیزے ءِ بدل ءِ دومی چیز ءِ علامت گشیت چو کہ شپ ءِ سیاھی ءِ "غم نا کیں گراگ "یا" ھون واریں جاگیگ" بلے اے علامت نہ انت اے زبان ءِ بکی گر نچانی بستارے وار انت دگہ ہچ نہ انت"۔ یا او ءِ چار کہ علامت ءِ ور گت ءِ چی گشیت "استعارہ سمائی چیز انت، ءِ علامت بے سمائی ءِ، وھدے ندکار نبشتہ کنگ ءِ سہت ءِ وتی ڈنی دراں ہندکنت ءِ وتی سر او جدائی تہے ششگیت ءِ تجرمت ءِ جیز گ ءِ بچی ءِ لبز انک ساچیت تہ آئی ءِ تجربہ ءِ تہا چاگردی، زمانی ءِ مکانی، یا کرءِ کش ءِ ہر چیزے کہ گون کپیت تہ آعلامتانی صورت ءِ سر ابنت"۔ چناہا "بالی مرگ" وتی یکتا ہیں (انفرادی رنگ ءِ) یک یونیورسل علامتے بلے ہمے کہ غسل خانہ ءِ کارست ءِ ذہن ءِ آئی ءِ حیال کیت تہ شاھگانیں معنائے نہ گپت ، اد ءِ بالی مرگ ایمنی ءِ آزاتی ءِ بز انت ءِ کار مر زبو تگ وھدے کہ علامت ءِ یک گیش اتکیں معنائے نہ بیت۔

ما انگت دو گام بالی مرگ ءِ معنا شاھگانی ءِ گوں جیڑ اتگ ات، اگاں بالی مرگ ءِ کارست ءِ دل ءِ وام زیرگ ءِ پد ہمے غسل خانہ ءِ تہا چائے ءِ تہا کپگ ءِ حیال میاتکیں، چاہ، زندان ءِ بندیگی ءِ استعارہ انت۔ اگاں ما اے آزمانک ءِ تہا اوک ہمے معنا ءِ بہ کشیں کہ وام زیرگ وتی ھستی ءِ قید کنگ انت تہ گیشی ے بیت، ءِ اے رنگیں سسا سراج سر ءِ سوچی رم ءِ کاینت۔ بلے ہمے آزمانک ءِ وھدے کارست وتی "گھڑی" ءِ بہا کنت تہ مارا وھد ءِ سر جمیں حیال دل ءِ کیت یا پدا ہمے کارست وھدے گشگ ءِ لگیت کہ "چی بوتگ زاناں من ءِ سبک بالیں مرگانی حیال نئیت چاہ ءِ کپگ ءِ اوں گرانیں حیال وش انت"، تہ یک رندے پدا منیر "موجودیت" ءِ فلسفہ ءِ نزیک بیت۔

""مرگانی بال" یک استعاراتی آزمانکے بلے اے آزمانک ءِ پڈور ءِ دگہ اوں بازیں چیزے است چو کہ غسل خانہ ءِ تہا بالی مرگانی حیال ءِ چاہ ءِ تہا کپگ ءِ حیال، گھڑی ءِ بہا کنگ ءِ پد، پد ا بالی مرگانی بچی ءِ شیزارگ گوں ہمایاں بال کنگ، جیڑگ ءِ بازیں راہ ءِ ورے پچ کنت۔ منیر ءِ آزمانک نوکیں آزمانکانی تہا شار بیت، ہمیشکا کہ اشی ءِ تہا مارشتانی گیابے آباد انت، ءِ اشی ءِ کارست زند ءِ یک تچکیں کشے زانت بلکیں چپ ءِ چوٹیں راہانی، مسافر انت، آئی ءِ دل ءِ حیالانی، ولانی سفرے جنز گ ءِ انت ہمے جنز "مرگانی بال ءِ قصہ ءِ ہزار معنا ءِ تہا بہر کنت، ہے کرد جوان تریں سسا سراج ءِ نشان ءِ چید گ انت۔

تشنۂ خُند

گلاتون

اکرم صاحب خان

شاعر تیبیں ورناہ میران ءَ وتی بیماری ءِ مچیں علاج ءُ واستہ ڈاکٹراں بجر واں ملا ءُ حکیماں وتی جوازت ءِ ٹیچی پشت نہ کینگ، بلے روچ پہ روچ انچوش لاگر بوان ات کہ چہ دور ءَ پنچش گندگ بوتیں گشتے کشار ءِ تہا جک کتگیں جناور ءُ مرگ تاچیو کیں پتلا ھے، بلے ہزار شاباش کہ ورنائیں شاعر میران انگت پہ زبان ءُ دیمروی ءُ واھگاں ہر شپ گلائی شوہاز ءَ پنچش بے واب ات گشئے کہ جتے واب ءَ نئیلیت۔ بوت کنت کہ شاعری ءِ ہمے سوک یا کہ شوق ءَ بے وابی آئی ءِ ہندری نادرئی ءُ سبب ات۔

میران یکیں گپ ءَ مدامی بونیگ ات کہ اکس بے وابی ءَ شعر پرہنگ ءَ پد ہم کسے آئی ءِ توصیف ءَ بکنت ءُ پیسہ ریڈیو، ٹیلی ویژن ءُ لبزانکی گل آئی ءَ شاعرے حساب کننت۔ بزگ ءَ را اے معلوم نہ بیت کہ مئے ملک ءِ ریڈیو ءُ ٹیلی ویژن ءُ مزنیں گلائی کاروار نامداریں شاعر ءُ زبان زانتاں حساب ءَ نیارنت پیسہ من ءُ میران ءَ۔ من ورناہ ءَ تسلاوات ءُ گشت کہ نامداری ءِ دیوک آزمان ءُ واجہ انت ءُ تو نامداری ءِ رند ءَ مہ کپ پہ زبان ءِ دیمرئی کاراں گاماں تر ند بجن یک روچے نامداری وت تئی پاداں کپیت۔ چیز کے روچاں پد وھدے میران دیست تہ آئی ءِ بزگی ءُ پرشتہ بالادی ءُ سر ارمانی بوتاں، دل ءُ گشت در یگتیں مئے لبزانک ءُ زیمر ءُ ھد اہندے آئی ءِ گالے پہ دوائی کیسٹ ءُ بجنت بوت کنت چہ اشی ءِ ملکموت چیزے روچ آئی ءِ گٹ گیری ءَ مہتل بداریت۔ چوناھی ءَ ہم مئے بلوچی گشندہانی کساس پنچش بازانت کہ ھنگے کیے ءِ کیسٹ بازار ءَ کیت ایشیائی تہابل کہ امید چار پنچ ءُ گشندہاں دگرانی ہرچ ءِ حساب ءَ ہم بیہانہ بنت ۔ من میران ءَ گودست ءُ دوروت بوتاں۔ آئی ءَ پرکند گیں دپ ءُ گشت اکرم تئی راست انت نامداری نوں وت کیت منی پاداں کپیت۔ من اجہ بوتاں بلے آئی ءَ دمان ءُ درائینت کہ من تاکبندے چھاپ کناں، شونکارے باں انوں کہ کس مناں جست بکنت شونکاری ءَ پد درست منی لوٹوک بنت، نو کیں شاعر منی چمدار بنت۔ من ءُ سرکار ءِ شنگا نیم نکٹ سفر ءِ آسراتی رسیت۔ من چہ آئی ءِ گپاں پدمار ات کہ زبان ءِ دیمرئی کارانی نام ءُ لبزانک جتگیں میران ءُ وت گلائی ءِ گندگیں وہیل ءُ گورجنگ کہ اشی ءِ علاج چو ہم ءِ علاج ءُ لگمان حکیم ءُ بجر واں استیں دور ءِ نیم حکیماں کسی گور انگو اہیت بلے رند تراچہ آئی ءِ گپاں معلوم بوتاں کہ واجہ یک گواتی ءِ ءُ ماتے ءِ کراشنگ ءُ کوڈال ءِ لیب ءُ سۓ چار ہیز رانک ورگ ءَ پد آپہ شونکاری ءَ گنوک ات۔ گواتی ءِ نزیں مات ءُ میران ءَ راگشت کہ تئی گوات تاکبندے لوئیت بزاں داں تو تاکبندے چھاپ ءُ شنگ مکن ات تو چہ نادرائی ءَ نہ چٹ ائے۔ ہمے روچ ءَ پد میران ءَ تاکبندے ءِ چِن ءُ لانچ بناہ کت ءُ وتی ہنگ ءِ چیز کے عاشق تبیں مئیری شاعراناں پل ءُ حلوا ءُ وارینگ ءَ پد نامینتگیں سر شونکار، کمک کار، صلاح کار ءُ دگہ کارردءُ ہندوات انت ءُ تاک بند ءِ ردءُ تاک ءُ ماہتاکاں جار جنگ بناکت۔

دو ہفتگ ءَ پد وھدے منی چم بلوچی ماہتاک ءِ چھاپ بوتگیں اے جار ءُ کپت انت کہ مئے لبزانک ءِ تہا "گلاتون" ءِ نام ءَ "تاکبندے" چھاپ بوھگا انت ءُ ایشی ءِ تہا ایوک ءَ پہ ہند چھاپ بنت ءُ لبس، حیران بوتاں۔ ہمے جار ءِ گندگ ءُ وانگ ءَ پد من چہ میران ءِ لبزانکی سوک ءُ کار زوالیاں معلومدار بوتاں۔ لوٹ ات کہ اے ردءُ آئی ءَ راوتی زانت ءِ رواسر ءُ سوجے بجناں بلے وھدے من گوں آئی ءُ دچار کپتاں ءُ "گلاتون" ءِ چھاپ ءُ شنگ ءِ باہت ءُ تران بناکت تہ آئیا گشت کہ منی تاکبند ءِ تہا ہما پہ ہند چھاپ بنت کہ وزن ءَ مہ بنت۔ چہ قافیہ ءِ قید ءُ بند ءُ اں آجو بنت۔ ردیف ناہیں چیزے ماں اش مہ بیت، درستاں شرتر ہمیش کہ بے مطلب ءُ اُپ کن ءُ ہچ بہ بنت۔

من حیران اتاں کہ بزگ پیسک ءُ گنوک بوان ات ءُ من چون آئیا سرپد بجناں کہ چوشیں تاکبندے ہچ پان بہا کنوک پہ پان ءِ پتاھگ ءَ نہ زوریت وانگ ءَ یل کن، بلے منی حیال در شانی ءَ پیسر میران ءَ گشت کہ اے انچیں تجربہ ھے کہ اشی منی نام لبزانک ءِ راجد پتر ءُ الم ءَ جاگہ کنت پر چیسہ کہ تیو گیں دنیا ءِ ہچ لبزانک ءَ چشیں تاکبندے نیست کہ منی لوٹ ءُ گزرانی وڑ ءَ بہ بیت۔ واجہ دل یقین (ولیکنم) انت کہ "گلاتون" بلوچی لبزانک ءِ تہا مچیں نام ءُ گا منیگ بیت۔ ودار یگ بیت کہ "گلاتون ءِ سری تاکبند ءِ تیاری بناانت ءُ اگاں تو لوٹ ءِ کہ تئی گپتار ہم چھاپ بہ بنت گڈا شاعری ءِ روح ءُ قبض بجن ءُ وتی مناں لبزانکی دیمرئی کاراں ہم کومک ءُ کہ لبزانکی بزگاں مئے لبزانک ءُ رابوگ کنگ بناکت، وھدے لبزانک دست ءِ ناکساں بہ کپیت عاقبت امید گلاتون ءُ دگہ چی آورت کنت؟ زبان من تئی با ہوتاں۔

اچکن

آزمانک

آس گواریں لوار

یونس حسین

مھرنگ ءِ منارا دیست وتی پادے داشتنت ءُ ھدے من آئی ءِ کش ءَ رستاں آئی ءَ گوں نزوریں گالوارے ءَ گشت "ہگاہ ءَ منی راہ ءَ چارتی لھتیں گپ منا گون انت"۔

من چہ گل ءَ بال بیتاں ءُ گشت "انی منارا گشت بکنئے"؟

گشتے "تو سک اشتاپی ئے، منا مرچی بازیں گپ گون انت اے وڈ ءَ راہ رواجی بیت بکنت"

من وتی زرو کیں دل ءَ را داشت نہ کت، باز شرمندگ اتاں ءُ گشت "بلے زیت آھگ ئے جہد ءَ بکن"۔

پدا من وتی پاد کش اتاں ءُ سرترا رواں بیتاں ءُ آ منی پشت ءَ پشت کپت۔ پدا من بازار ءَ سربیتاں گڈا منی سنگت نشتگ ءُ دیوان ءَ اتنت ءُ آ ھانی بحث "رابندرناتھ ٹیگورات"۔ آ رابندرناتھ ءِ پہ وتی زبان ءِ ھاترا ھذ متانی باہت ءَ گپ ءَ تران ءَ اتنت بلے منی ھیال مھرنگ ءِ شمگ ءَ ات ءُ چہ بیت مھرنگ منی وداری ءَ نشتگ ءُ من اد ءُ وتی وھد ءُ ھراب کنگ ءَ آں۔ بلے آئی ءَ وابگاہ ءِ آ ہگ ءِ گوشگ۔ من پدا وتی دلگوش وتی سنگتانی ھبرانی بمگ ءَ کت، ھریک سنگت ءِ وتی ھیال ءِ کورچات ءُ کوچگ ءَ ات ءُ گپ ءَ ات۔ من چہ ھم نہ گشت ءُ ایوک آھانی گپاں گوشدارگ ءَ اتاں۔ بلے منی ھیال ءَ زیروڈائل کت ءُ مھنگ ءِ راہ ءَ چارگ ءَ ات۔ من پاد اتکاں ءُ لوگ ءِ شمگ ءَ روگ لگ اتاں منی لوگ ءَ ایوک منی پیریں مات ءُ منا یک برات ھم است کہ مسقط ءَ انت۔ آئی ءِ چکاں دگہ لوگ ءُ جاہ است ات۔ منی برات مات ءِ ھاتر ءَ چار ھزار دیم دنت ءُ مئے روچ گوں وشی ءَ گوزگ ءَ اتنت۔ چو ناھا مردم منا "ٹپر" گشنت باریں راست گشنت۔

من وتی کمرہ ءِ چترتاں دروازگ ءَ راتکہ دات ءُ تھت ءِ سر ادراج بیتاں من وتی بے تاھیری ءِ دست ءَ بے وس اتاں ءُ من چی چی کنگا اتاں بے سماء اتاں۔ تھت ءِ سرا کتاب ءِ ایرات زرت پچ کت کہ چیزے بواناں بلے لبز "مھر" کہ من ونت ءُ وتی چماناں بند کت ءُ وتی مھر ءِ گلیں بانک ءِ اکس وتی چمانی دیم ءَ آورت۔ منی جان ءِ پت بال گپت انت ءُ پاد اتک نشتاں ءُ گوش راھیگ کت انت بلکیں ءُ مھرنگ ءِ پادانی برمش انت۔ مرچی آئیت ءُ من ءَ را منی بانک ءِ دل ءِ ھالاں گش ایت ءُ اے ھم گش ایت کہ آئی ءِ دل پہ ترا چنچو بے تاھیر انت ءُ آ روچ ءِ باریں چنت رند ءَ ترا ءَ یات کنت ءُ تئی اکس ءِ دیم ءَ انت ءُ چو گنوک ءَ رپٹ ایت۔ پدا ھیال ہگاہ ءِ شمگ ءَ شت کہ ہگاہ انگت دور انت گوں ھدا ءَ دزبندی کت ءُ گشت، یا منی پاکیں ھدا اے نیمروچ ءِ وھد ءُ مرچی بے تواری گوازین منی بانک ءِ قاسد ءَ آھگی انت۔

آس گواریں لیوار دیماں سوچگ ءَ ات ءُ آزمان ءِ تلگیں رنگ ترپگ ءَ ات ءُ شگ ءَ ات کجا انت ھا کور کہ منا رءَ شپ ءِ پاس ءُ سیاہ گش انت۔ من کاگد ءُ کلم زرتنت ءُ مھر ءِ بن گپ زرت ءُ چیزے نبشتہ کنگ ئے جہد کت بلے منی دراھیں جھد بے کار شت انت دست زنک ءِ درا ایرات ءُ آ زمان ءِ جملا ھیاں اڑناگ ءَ ات ءُ پہ وت ءَ یک ھشکی ءِ شوھازگ ءَ ات بلے چ چشمیں چیدگ ءِ ھم نیست ات کہ بنی آدم ءِ وجود ءِ گواھی ءَ بدنت ءُ من ھمائی ءُ وتی دردوار بلکاں ءُ آئی ءِ لنتانی سراوتی دست ءَ رءَ ایر بکناں ءُ لنتانی شگیں سری ءُ بزیراں ءُ مھر ءِ بن گپ ءِ بن ھشت ءُ وتی دل ءِ سر ءَ ایر بکناں ءُ مھر ءِ مازی ءُ نبشتہ بکناں۔۔۔ من کلم ءُ کاگد یک کر ءَ دور داتنت پدا کتاب ءَ رءَ پچ کت بلے کتاب ءِ تاک ءِ سر ءَ نہ اوشت انت۔ سھت ءُ دمان دروازگ ءِ چانٹ ءَ روانت ءُ چار انت من کتاب ءَ را بند کت ءُ پاد اتکاں پدا چہ لوگ ءِ ڈن دراتکاں۔ ڈن ءَ تبد ءُ لوار

ھمکس بازات کہ دراھیں مردم وتی لوگان ات انت۔ اے زگریں روچ ءِ سرا ایوک من اتاں کہ یک ے ءِ ودار ءَ اتاں چنچو ناآشنا انت اے جہان چہ منی حال ءَ۔ مرچی آئی ءِ کاسد ءَ آسگی انت ھمے بے تاھیری ءَ کس مارگ ءَ ھم نہ انت۔ پدا اوتی دل ءَ گشت آئی ءَ، کاسد ءِ آھگ ءِ حال انت من چوش بدحالاں اگاں آئی ءِ جند ءِ آھگ ءِ حال بیتیں گڈا منی چے حال بیگ ات ؟۔ ھمے ھیال ءِ کماھگ ءَ گوں منی پاد درھگ ءَ لگ انت۔ چماں تہاری مانشانگ ءَ ات ءُ چہ دستاں ھیدشلان بیت من یک دیوال ے داشت پدا دیوال ءِ ساھگ ءَ نشتاں۔ کمیں ساہ پربیت پدا فیصلہ کت رواں لوگ ءَ اوا یکے منار ءَ اسپتال ءَ میاریت سرمہ کنت۔

مات ءَ سبارگ آور تاں گشت ے "منی چماں تئی دیم زرد زرد انت بلکیں ءَ تپیگ ئے ؟" "من آئی ءِ ھسگ ءَ نچارات ءَ گشت "اناں ---۔ مرچی موسم گرم انت ھمشکہ---۔" مات زندان ءُ وتی کمرہ ءِ ھسگ ءَ شت۔ ورگ منی دیم ءَ اتنت بلے دپ ارے وارت ءُ پادا اگاں ۔مات ھم پریشان ات ءُ جست ءَ ات "تو ھبر پر چانہ کنئے ترا ءَ چون انت ؟"

من گوں مہروانیں گالوارے ءَ گشت "منی مات منار ءَ ھچ نہ انت تو فکر مند مبئے" پدا من تھت ءِ سرا دراج بیتاں ءُ وتی چم برز ءَ ترنگ کت انت بلے منی چمانی دیم ءَ بانک ءِ لنٹ ات انت کہ پہ منا ھر درشان کنگ ءَ اتنت ءُ گشگ ءَ اتنت "تئی وڑیں مھر دیوکیں کلکارے گوں من ءَ انکس مھر کنگ ءَ انت چہ من ءُ وش بھتیں مردم اے جہان ءُ دگہ کس نیست۔"

پدا اوتی دل ءَ جست گپت

"من آئی ءِ بارو ءَ ھمے فکر ءَ آں ھمے وڑا انت اگاں ناں" ؟

اگاں مھر نگ ءَ دگہ وڑیں حالے گون بہ بیت۔

"چونیں حالے" ؟

"آگوں منازا انت" ؟

"من چشیں کارے ھم نہ سگ کہ آگوں منازا بہ بیت"۔

پدا مھر نگ ءِ ترانگ ءَ کپتاں ءُ چہ دریگ ءَ وتی سر کش ات ءُ ڈنی ھمگا چارات بلے ڈن اینک ات، درچکانی تال گھر تگ اتنت ءُ تمامیں مرگ یک درچکے ءِ ساھگ ءَ نشتگ اتنت ءُ وت ماوت ھمے شور ءَ اتنت کہ لوار کئیت گڈا ماشما ھچیگ ءَ راگل ءِ ڈگار ءَ روئیں پدا نیم ٹولی شپے ءِ ڈگار ءَ بدوُت۔ پدا ایک کچے ھمے ھمگا پیدا اک ات ءُ زبانے چہ دپ ءَ ڈن لونجان ات۔ اتک دریگ ءِ دپ ءَ گوں بز گیں چماں من ءَ راچار گالگ ات، منا بزگ بیت یک کاشیکے آپ زرت دیم ءَ دات، ھمادمان ءُ وتی تن ءِ پروشگ ءَ لگ ات، وھدے آپ ے وارت سیر بیت پدا من ءَ را گوں مہربانیں چماں چارگالگ ات ءُ وتی راھے گپت ءُ شت۔ پدا من آدینک ءِ زرت وتارا چارات کہ من چو وڈ ءَ وانیاں، منی زبان لونجان ونہ انت شگرانت۔۔ پدا منی ترانگ ءِ ھار ءَ وتی دیم مھر نگ ءِ ھسگ کت اے ھار ءِ منا زرت ءُ بے تاھیری ءَ گردی جنگل ءَ بے سلاہ ءُ سامان برت ءُ سر کت کہ اود ءَ ھر چہ ھمگا تہاریں شپانی آگھی ءُ وس وس ءُ ترس ءَ امید ھچ نیست ات ءُ مھر نگ ھمے جنگل ءَ را آس ماندارگ ءِ پیدا اک انت گڈا من--- ؟

دست ءِ ماتی لنگک رزت پیشانی ءِ ھیداں پیک کنگالگ اتاں کہ یکے ءَ درواز گار اتک ات من اتک چارات، مات درواز گ ءِ ھمگار و گات مات ءَ درواز گ پچ کت، مات ءِ دیما مھر نگ اوشتاتگ ءُ کاگدے دستا تئے، پدا منی کمرہ ءِ ھمگا آھگالگ اتاں ، مات گوں مھر نگ ءَ گپ ءَ ات

"مرچی ہمانت لوگانت من عشاں تپیگ ءَ بے گشیت مرچی موسم گرم انت، موسم گرم وَنہ انت جندے ناجوڑانت پداوروگ ہندیت"۔ من وتی چم ڈنی ءَ نمگا شانک داتنت چارات مات راست گشیت موسم گرم نہ انت جمبر اں ہم ہسنگ ات سار تیں گوتے ہم پیداک ات مات ءَ منارا حال دات مھر نگ اہنگ وتی لوگ واجہ ءِ کاگد ءِ نبشتہ کنائینگ ءَ۔

من تھت ءِ سر انشتاں مھرنگ منی دیما جہل ءَ نشت، مھرنگ مدام ہے نیمون ءَ منی کرا کیت ءُ بانک ءِ حال ءَ کاریت مات دراتک شت پدا مھرنگ ءَ وتی دست ءِ کاگد منی دست ءَ دات ءُ گشتے "اے بانک ءَ داتگ آ گشیت تو مدام قصہ نبشتہ کن ءِ نیم ہدگ کنے ءَ یلہ دئے۔ مرچی من ترا ایک قصہ ءِ عشاں ءُ تو اشی ءِ معنا ءَ اے کاگد ءِ سرا نبشتہ بکن ءُ دیم بدے"۔

من جست کت "منی بار واچی گشیت؟"

گشتے "ترا مدام یاد کنت"

من جست کت "تو گشت کنے چنکس یاد کنت؟"

گشتے "ھو! ترا ہمنکس یاد کنت چو پیغمبر ءَ خدا ءَ ریاد نہ کنگ"

منی نشہ کہ پرشت پدا جست "چونیں قصہ ءِ کہ معنا دیگی انت؟"

گشتے "قلم ءُ دستا کن ءُ گوشاں منی ہمگا، آ گشیت کیچ ءَ یک جنگلے است اے قصہ ہے جنگل ءَ ہنگیت ءَ ہے جنگل ءَ آسر بیت جنگل ءِ یک ہمگے ءَ قبرستان ے ات ءُ یک ہمگے ءَ لھتیں لوگ اتنت، یک روچے جنگل ءِ دریں بالو نشنگ اتنت ءُ ہما بالو ءَ راسریں سلام دیگا اتنت کہ ہمائی ءَ دوشی وتی گراں بہائیں سرا راپہ چراگ ءِ مہر ءَ ندر کنگ ات ءُ مہر ءِ نام ءَ را وشنام کنگ ات ءُ مرچی شپ کہ ہمائی ءِ بارگ ات آدمتر انشنگ ات ءُ مستریں بالو آئی ءَ راسر ءَ سوج کنگا اتنت"۔

"مہر ءَ جان وزی ہچ وڑا نہ بیت، وھدے ترا ایک روچے مرگی انت گڈا پرچے وتارا وڑنام بکنے، اے نام ایوک تئی نام نہ بیت بلکیناں مہر کنوکانی نام بیت"۔

پدا وھدے شپ بیت ہے بالو ءُ وتار اسوتک ءُ سہب ءَ ہمائی ءِ بار وایک دیوانے دارگ بیت، پدا دگرے ءِ بارگ ات۔

یک بالوے گشگات "ہمابرزیں مچ ءِ چیر ایک بالو ءِ است کہ مدام ھاموش انت، یک روچے ہم مئے نزیک ءَ نئیت"۔

دگہ یکے ءَ گشت "آ اصل ءَ عشق ءِ جند ءَ سرپدنہ انت"۔

ہماکہ چہ درستاں مستر ات گشتے "شما آئی ءَ اے دیوان ءَ بیارات بس"۔

دومی روچ ءَ ہمابالو دیوان ءَ آرگ بیت یکے بالوانی ہچی کرد ءِ بار واگپ ءَ لگ ات ءُ حسن ءِ توصیف ءَ ہے وڑا کنگات کہ ہمابالو ءِ دل ہم سر گالگ ات پاد اتک گشتے "سہب ءَ منی حال ءِ گرگ ءَ قبرستان ءِ کڈک ءَ بیات"۔

شپ ءِ یک جہ ات بالو کڈک ءِ دریگ ءَ کیت ءُ چراگ ءَ چار گالئیت چراگ وھدے بالو ءَ گندیت چہے رژناہ منت ءُ گوں ملاریں چکندے ءَ گشیت "من زاناں تئی اراوگ چی انت وتارا ہما نگو بدار کہ تئی بالادسک بازنازرک انت"۔

بالو ءَ گشت "من چہ ترادور بیت نکناں"۔

چراگ ءَ درائینت "من باز یے سوہنگ بے تو ہمابالو ءِ کہ من تراسوتک نکناں"۔

"منی زند پہ من شگان انت مرگ منی وشامی انت منا رابل کہ تئی پاداں ساہ بدیاں"

"تواگاں پہ مرگ ءَ لانک بستگ گڈا یک کسانیں کارے بکن، بر و یک کارچے بیار ءَ منی لاپ ءَ تل کن منی ہون واں رچان باں ءَ منی گڈی ہسنگ ءَ گوں تو و تارا ہم سوچ واں من ءَ ہم دگہ کسے زندگ کت مہ کنت من بے ترا بیت نکناں"۔

من چتور تئی لاپ ءَ تل بدیاں، منی دست ءَ ول نگراں"۔

"گڈا من چتور ترا سوتک کناں"؟

"بلے تئی کار سوچک انت"

"من ہمایاں سوچاں کہ منی حاترا گنوک انت، منا راحدا ءَ انچیں حسنے داتگ کہ منی سرا ہر کس گنوک انت بلے من ایوک تئی سرا گنوکاں آ توئے کہ من ترا سوتک نکناں"۔

"بلے من بچگ ءَ اشگاں"

چراگ ءَ گشت "یا حدا منی اے دوست دگراں سرینگ اے وتی کرداں پراموش انت اشی ءَ بچ مبات اے دائم زندگ بات"

پدا درگیگ ءَ یک گواتے ءَ کش ات ءَ چراگ مرت بالو ءَ دزموش کت ءَ و تارا آئی ءِ پادیناں آورت ءَ ر سینت پدا چراگے گلائش کت آئی ءَ سما بیت چراگ ءِ بالاداتگت ءَ گرم انت بلکیناں زندگ انت آئی ءَ چراگ ءَ رابڈ ءَ کت ءَ جنگل ءِ شمگار ہادگ بیت پدا درائیں بالو آئی ءِ دیما اتک انت ءَ گشتنت "اے تو چی کنگ؟"

آئی ءَ پسہ دات "اے نادان ءَ و تارا تاوان کنگ"

آہاں وتی تنگ گرچتنت ءَ جست کت "چتور؟"

آئی ءَ درائیں قصہ آورت یک بالوئے کہ سک پیرات ءُ بال ہم کت نکتے گشتنت "توباج برت"

پدا درائیں بالو آئی ءِ پاداں کپت انت۔ بانک گشیت درائیں بالو پر چا آئی ءِ پاداں کپت انت ہے گپ ءِ پسو ءَ اے کاگد ءِ تہا نبشتہ بکن۔ من گشت "من مہر ءِ بارواچ نبشتہ کت نکناں واں بانک ءِ جند منی دیما مہ بیت"

پدا بانک ءَ کلہ کت کہ اے کار تئی دستا انت دیر مکن۔ من وتی برات ءَ حال دات ءَ گشت کہ من سیر ءَ دلما نگاں آئی ءَ رخصت کت ءَ اتک پدا مئے سیر بیت، سیر ءِ اولی شپ ات، من درواز گ ءَ راہند کت بانک تھت ءِ سرا دراج ات من آئی ءَ کش ءَ نشتاں، آپادا تک نشت ءَ یک کاگدے منی دستا داتے ءَ وت دراج بیت ءَ گشتے "اے چراگ انت کہ منی چمانی سرا روک انت ءَ تو اے کاگد ءَ منی دلبند ءِ جمل ءَ بر زیں زمین ءِ سرا ایر بکن ءَ مہر ءِ قصہ ءَ نبشتہ بکن ءَ تئی اے قصہ انچیں قصہ ے بہ بیت کہ درائیں جہان بزانت کہ چہ ترا و شتر کس نبشتہ کت بکنت"۔

من کاگد ءَ راچ کت قلم زرت ءَ مہر ءِ قصہ ءَ نبشتہ کنگا لگ اتاں، سہب ءَ من بازار ءَ روگا دلمانگ اتاں من دیست منی مات ملور انت من جست کت "اماں ھیر انت بلکیں ءَ تو وش نئے؟" گشتے "اناں منی سالونک مناچ نہ انت تئی سیر ءَ من بازکار کنگ دم بر تگاں ءَ مرچی روچ ہم گرم انت مناچ نہ انت، برو بازار ءَ من کو لیگ باتاں تئی سر ءَ"۔

من پریشان اتاں کہ مات ءَ چون انت جندئے نادراہ انت ءَ وتی نادرائی ءَ اوں زاہر نہ کنت، پدا من برات ءِ لوگ ءَ شتاں برات ءَ منا راجست کت "تو زانئے ءَ مرچی مئے پت ءِ مرگ ءِ روچ انت؟" من بر زءَ چارات جمبراں ہم بستگ ات ءَ سار تیں گواتے ہم کشگات۔

گوہر اقبال بالی

ھون ءُ ھنی

آس کٹینٹ ءِ گوں گوا توءَ دمگ ءَ لگ ات، آس ءَ دتا گپت، کو ھنیں ملک ہدات دگہ نوکیں نلکے شرکت، شیشگ ءِ سرا بے تریاک دگہ پرکت، آسک نشہ ات کہ دم پہ ساہت گڈگ ءَ کو چنڈگ ءَ ات (پچکی ورگ ءَ ات) بلے انگت سیر ئے نہ کتگ بلکیں طلب گیشتر ودان ات نشہ ءِ تہا بخش گارات کہ آئی ءِ چ سد ءَ سا نیست ات اگاں است ات گڈا گو سگیں روچانی تہار دیمیں عکسے ءَ حیالانی باطن ءَ چو تند ءَ بستگ ات۔

"تو بخش نشہ پر چا کن ئے"

"اوں۔۔۔ تو وت زان ئے۔۔۔"

"من ہچ نزاناں ۔۔۔ منی ءَ کن ئے و نشہ ءَ یل دئے"

"چوں یلہ دائے کناں۔۔ چہ سور ءَ پیسر اگاں نشہ کتگ پہ شوق کتگ نوں منی حاجت انت"

"اگاں پر ئے مطلب ءَ نشہ کنگا ئے گڈا تو سک رد کنگا ئے"

"چون"

"بخش کہ منا ہچ وش نہ بیت"

"اگاں تراوش نہ بیت بلے مناوش بیت، پہ منی وشی ءِ حاتر اتر اہم وش بہ بیت"

"تاں من ءَ تو سور کتگ یکو ہی تئی حاتر بوھگا انت من ہم انسانیاں منی حاتر کدی بیت"

"من ہر چی کتگ پہ تئی حاتری کتگ"

"پہ منی حاتری اناں۔۔۔ پہ وتی۔۔۔ اگاں پہ منی گڈا نشہ مکن۔۔۔ نشہ کت گڈا منی نزیک ءَ میا۔۔۔ من ءَ دست مجن۔۔۔ من گوں تئی نشہ ءَ دمبر تنگ ءُ بیزاراں"

"یک دور ند ءَ بے نشہ ءَ بوتگاں۔۔۔ ترا یادانت تو چی گشت۔۔"

"ھو۔۔۔ ہے واستہ گشاں تاں۔۔۔ بے نشہ ءَ ترا نہ بیت گوں نشہ ءَ منا نہ بیت۔۔۔ شر تر ہمیش انت کہ تو وتی وڑا ءَ من وتی وڑا۔۔۔"

"چوں ہیں؟"

"ست ءَ سید"

نکت نکت، پر شت ءُ پروش، ھورت ءُ ہارت، ژند ءُ ژول، اشی ءَ اید پشانک ءُ لیمپوشک، چمگ، گاسگ ءُ ارس، کلگ ءُ جگ، سر جم دست پاد سرین ءُ ہند ءُ بوگ گوں نیست گشتے ہچ پد نیست، دو ءَ سے براں لاپ ءُ لاں ھون اھنگ، اجب ناوشی ے ءَ مانشاتگ نہ ترگ بیت نہ جلگ بیت، نہ اوشتگ بیت نہ نندگ بیت نہ وپگ نہ پہ گپ بیت نہ پہ ھاموشی، اڈانی تہا یک آسے روک ات کہ سر جمیں بالاد بر جگ ءَ ات ہچ وڑا کرار نہ گپت، اُف "بلچی" چش گران انت نزاناں چے بکناں۔

تاهوش ات چپ ءَ راست زانتگ وتی چاگردءِ تما نشہ ہر شنگ ءَ ہر گوراشنگ ات، پت ناکوءَ مستریناں بگر تہ کستریناں سنگت، ہم مکتب ہر کسے کہ است ات بے نشہ نہ ات، نشہ کنگا ات یا نشہ ءِ بیوپاری ءَ بے ءَ شرء ات۔

یک برے پہ نادانی ءَ دومی برا پہ کزدم ءَ شوق پد لباریں کجام وشی دنتان ءِ کنڈءَ شت کہ یک دوبراں یلہ دیگ لوٹ ات بلے پدا ہمے حیال اتک کہ نشہ کنگ چیا، نشہ نہ کنئے گڈا چی کن ئے، بے نشہ ءَ وھد ہچ وڑ نہ گوزیت۔

چہ سور ءَ پیسر شوق ءَ سہتیدی (ٹائم پاس) کنگ ات، چہ سور ءَ رند حاجت ءَ پکار بوت۔ بلے نوں چی دگہ پشت کپتگ تو پہ کیاو تاکشت؟ نہ وھد است ات پہ گوازینگ نہ سور است ات پہ سہیڑ ینگ۔

یک شمئے زندگی انت ءَ دومی ہنگام رگ انت۔

نوں چی بحنت وت نزانت، یک اناگہ ءَ چہ امیت ءِ شاھگانیں باطن ءَ زندءِ شہبے ءَ جت، نوں پہ زندگیءِ حاترا نشہ کنگ لوٹیت۔ آئیءَ پدا آس روک کت۔

ما چمگءِ دیمترءِ تاکءِ بہرے پہ مبارک قاضیءِ ندر کنگءِ سوڑگ کتگ

پریحاترا گوں بلوچیءِ تو امیں نبشتہ کاراں دست بندی انت کہ آ ہمے زوتاں وتی سساساچاں پہ چمگءِ ڈسءُ نشانءَ روان بدئینت

شمئے سیاھگانی راھچار:
"ادارہ چمگ"

من، آئ ءُ واب

افریق غالب

"چوں شرے اُمل، بلے گوں تو گپ جنگ سک گران انت۔ اگاں تو وہدو وہدءُ سر اگپ ے جنئے۔ منا انچو سماییت کہ تئی دپ ءُ چہ مروارد ر چگا انت، بلے افسوز کہ! من وتی دل ءِ گپ ءُ گوں تو جت نکناں"۔

"پرچے"؟

ہمیشکا کہ من ءُ تو ھر دو وتی راج ءِ دودانی بند یگیں، اگاں من ءُ تو وتی راج ءِ کوھنیں دودان پادمال بجنیں، تو ماراے چاگرد نہ بخش ایت۔

"بل چاگرد ءُ بل کوھنیں دودان، ایشان زرئے مارا یوسف ءِ کتب ءُ ر سینگ، تو انگت آھانی گپ ءُ جنئے، بگش تئی دل ءِ چے انت؟ گوں من چیر مبو"۔

"ھو! شریں بلے مرچی برو دگہ روچے بیا! من ءُ تو گپ جنیں"۔

من اوں پاداھتوں، پادآھیگ ءِ شرت ءُ گشئے جان ءُ یک لرزگے چیر کپت، سر جمیں بالا دھوم گران بوت بلے من دل پہ دنتان داشت، اے شپ اید گہ روچ اید گہ شپ من پہ بے کراری روچ کت، سہب ءُ مہلو پادآتکاں جان شودگ ءُ رند دیم پہ اُمل ءُ شتاں، منی گندگ ءُ گوں آئی لنتانی سر اچکند گ تالان بوت۔ منی دل چو بیل ءُ سرپت، من آئی ءِ گور ءُ تہت ءِ سرا نشتاں آمنی سر جمیں ڈیل ءُ چار گ ءُ لگ ات۔

"تو منا چو روک روک ءُ چار گائے پرچے"؟

"من ترا مچاراں دگہ کئے ءُ بچاراں"

من گشتر پیچ لرزت اتاں دل ءُ یک دریگے زرت من پہ گنو کی پاداتکاں ءُ امل وتی امبازاں زرت، چونیں وشیں ساھتے ات کہ ماد وئیں چہ دنیاءُ بے سما وتی دل ءِ زنگاں شودگا اتیں کہ اناگہ ءُ یکے ءُ لوگ ءِ درواز گ ٹک ات چم پچ کت انت کہ نہ منی گوراامُل نہ آئی ءِ وشیں بو، من تہنا گند لانی سرا دراج اتوں آئی ءُ لوگ ءِ درواز گ پہ ٹک ات چہ گند لانی تہا در اتکاں ءُ لوگ ءِ درواز گ پچ کت دانکہ کس نیست، ڈن ءُ در آتکاں اے کش ءُ آکش چارات من نزیک گور اکس ندیست ھیران بوتاں کہ اے چونیں مصیبت ئے کہ منی سر اکپتگ یکے ءُ چمانی واب بر تگ یکے ءُ منی نازاکین زندگی تباہ کرتگ۔

بلے انگہ کس ہچ آرگ نہ بیت پرچہ یکے واب ءِ تہاد چار کپتگ ءُ دومی انگہ بیگواہ انت۔

گنوک

مراد بخش مہر

گروچگیں بیگاہ ءَ من وتی کیسٹ ءِ دکان ءَ نشتگ ءُ یک سوتے گوشدار گا اتنت کہ یک سوزوکی گاڑی ے چمد اگوزت، اے گاڑی ءِ تہا کالج ءَ چہ چھٹی بوتگیں بچھ ءِ شفٹ ءِ جنک سوار اتنت، منی چم یک خمار چم ءَ کپت بروان ے ءَ کپتان کہ رنگ ءَ صورت ءَ ماہ ءِ دروراَت، آئی ءَ زردیں شالے وتی نگر ہیں اندام ءَ مانپوشتگ ات، آمنی ہمگاروک روک ءَ چار گاات، نزاناں کہ مناچون بوت، منی جان ءَ یکبر ءَ لرزگ ئے زرت ءُ توامیں بدن ءَ گشتئے آسے کپت۔

زمستانی تہاریں شپ گوں ہمے خمار چم ءِ حیالاں صبح کت، بلے کئے بزانت، آ کئے ات دومی روچ ءَ ہمیشہ ءَ دوار ہمے خمار چم ءِ چار گاوتی دکان ءِ دیمی ءِ سر الوشتاتاں کہ بلکیں ءَ بجند ان ئے ءَ گنوکیں دل دمانے بہ سہریت ءُ بہ ترہیت، گاڑی وتی وھد بزاں پنچ بجا گوست، مروچی آئی ءَ سریں گرد چادر ئے وتی جان ءَ مانپوشتگ ات ءُ چہ زیک ءَ مروچ گیش ڈولدار گندگ آھیگا ات، آ گوں منا بچند گاات، نوں کئے اے گنوکیں دلا سار بیت، کہ آسمنادوستی ءِ دست ءَ شہار دیگاات منی دل چہ گل ءَ بال بوت کہ اے خمار چم پہ مناھدوناک انت،۔ بلے حدا یگا کئے زانت۔۔۔؟

گاڑی ءِ روگا پد من وتی سنگت وشل ءِ کوٹی ءَ شتاں، توامیں قصہ گوں وشل ءَ بیان کت، وشل منی گپانی سر اکند گالگ ات ءَ گوں منا گشت ئے۔ "اشی ءَ من شری ءِ سر ازاناں"۔ من آئی ءِ گپ جور کت ءَ گشت کئے انت؟ لوگے کجا انت۔؟ توبگش تایار۔۔۔!

وشل ءَ پسود ات "اے رضیہ انت، کندگ رضیہ ءِ مد امیگیں عادت انت، اے کالج ءَ وانگا نہ انت، وانگ ءَ۔ الف ءَ ہم نزانت، رضیہ وتی صاحب ءِ جنک شہناز ءِ ہمراہ انت، شہناز کالج ءَ اولی سال ءَ وانگا انت، رضیہ سر ابروبریں جنکے ہم نہ انت، من وت یکبرے اشی ءِ سر اعاشق بوتگاں، من ءَ رند اللہ بخش ءَ حال داتگ کہ اے جنک گنوک انت۔۔"

گوں گنوکی ءِ اشکگا گشتئے زاناں منی سر اہفت تبک آسمان جہل بوت منی سر اصبرے شت، من گوں ارمانیں دلے گشت، چونیں شرر نگیں جنکے بلے ہزار افسوز کہ۔۔۔۔۔!!

سر جمیں دنیا ءِ کنڈ کنڈ ءَ بہ پول تراچشیں اوژناگر بجبر دست نہ کپیت کہ آوا ہشتانی

مستیں دریا ءِ تہا اوژناگ بکنت ءُ دومی کنارہ ءَ سر بہ بیت

جاوید حیات

گناہ گاریں بے گناہ

"مروچی پدا یکے بے رہنگ انت، زندگیں چتور زندگ بنت، جاتیگیں پنجگ مردگانی کفن ءَ شگا ہم نہ ترس انت نی مرداں مرگ ءَ رنداوں وتی مرگ ءَ ترس انت
۔۔۔ کجام بدذاتیں چشمیں بدکاریں کار کنت اے وہدیں گناہ گاراں ساہ ءِ کشگ ءَ ہم وھد ءَ مدئے۔۔۔" ناکو قاسم ءَ حدا ءَ گوں پریات کت۔
شاد گیں آصف ءِ دست مروچی پدا کو ہنیں قبرستان ءِ ریکاں چہ بار اتنت، قاسم ءَ نماز ءِ گیپ ءَ آصف ءَ جستے کت۔
"تو کجا بیتگ ئے؟" آصف ءِ چیدگ سیاہ تراتت پہ لرزگیں لبان ءَ پت ءَ جوابے دات، "من قبرستان ءَ قبرستان ءَ جنازہ ءَ شتگاں، ناکو براھیم ءِ لوگی وفات بیتگ۔"
"میت ءَ من جنازہ ءِ حال اشکتگ، بلے من پشت کپتگاں تو اے گپ ءَ سئی ءَ ات مروچی مہناز ءِ جنک ءِ کپن یک سیاہ کارے ءَ کشتگ، آئی ءِ دستقاں ولے بادے گرات۔۔۔، تئی انٹریو چون بیت۔۔۔؟"
"آفس ءَ شاہی کبل ءَ لگ اتگ ساحب ءِ پروپرٹی ءَ سردارءِ پ میرانی زھگانی انٹریو ءَ وزیر ءِ تعلیم وتی لوگا گرگ انت، مناں منی گریبی ءَ تنک ءَ نشان کتگ، ہمشکا چوکیدار ءَ منا تو کار وگا چم سہری دات ءَ تر ندیں ھکالاں گوں داشت، اے آس ءِ تہا کیں من نیاں کہ پیلشگاں بزیں نوجوان ستگ ءَ بر ھنگاں، چنچو بے وس انت وتی دستاں گوں وتاوت ھنکیر کنگا انت۔"
"تو بر دوست ءَ دیم شوددو شیگیں کا پے چاہ کتلی ءَ مان انت" ۔پت ءَ پہ نرمی وتی زھگار اگشت۔
روچ ءِ گوں شپ ءَ جنگ ءَ مزات، کلیں ہلک ءِ دیوالانی درپشت ءَ کپن کش ءِ اے قصہ نون جاک ات۔ "شیتانیں ابلیس ءِ اے رنگیں درو ش ءِ گندگ ءَ پیسر من مرگ ءَ ارجیین ءَ بو تیگیں شر تراات، ہما مرداں زند ءَ گردوئے، پچی ءَ گوں وتی لچ مانپوش ات بے رحمیں فرعون ءَ ہمایانی سراوں رحم نہ وارت"۔
روچ اوں شپ ءِ رنگ ءَ جنت درواز گ ءَ درگیگ تہی شگا بند انت دیر دیر ءَ مردے زاہر بیت ہے دمان ءَ پدا گار بیت دمکار اچکانی کلوزگ ءَ جنگ ءَ کوش انت، اناگاہ ءَ بابو موالی ءِ جنک ءَ موت ءَ موت ءِ ہچگ پرنچ انت مرگ زند ءِ شہدیں پلاچیں زمین ءَ پہ زپتیں تپر سندیت۔۔۔۔ اے ساہ ءَ بے واھگیں گوشت اپتیں پوشاک ءَ ودار ءَ انت بابو ءِ چماں حون پٹھگات بلکیں نیازی ءِ لچ ءَ میار ءَ کپتگ ات، چشیں بے سارے اوں ہلک ءَ نیست ات کہ نیازی ءِ بر ھنگیں بالاد ءَ وتی کو ہنیں قبا ءَ گوں بے ذکیت۔۔۔، پہ تچان ءَ آصف ءَ کپن دستات ءَ بو ءِ گورا اتک ملا ءَ کپن زرت۔۔۔ بابو ءِ چمانی زنگ ءَ ارس اوں ڈوک ءِ مٹ کت انت، جوانی انگراں انچو جلا ات کہ شرکتیں نوک آپ ءَ آصف ءِ زبان سوتک۔ قاسم دائم نماز ءَ چہ پدوتی زاھگ ءَ نیکیں کامیابی ءِ دعا ءَ وت کفن کشیں سور ءَ بد دعا دنت کہ منی دیم مرات ءَ بے کفن بہ بات، کم ءِ سیاہی ھمے پیاشپ ءَ گواہیت۔۔۔، فجر ءِ نماز ءَ چہ پیسر مردے ملکموت ءِ مہمان بوت، ھمے مغرب ءَ تیمم ءَ کوڈال ءَ یک زنگی ایں اپنے آصف ءَ دست ءَ ات، سر اواں پاد ءَ اید ءَ مچل ات، کوڈال ءَ دوئیں دست آبلہ بتگ اتنت، آصف ءَ سر جہل ات، اناگاہ ءَ ئے چار مردم ءَ کسانیں چکے ءِ جنازہ دست ءَ ات، قبرستان ءَ اتک انت۔۔۔ آیانی چماں سیاہ آپ ءَ اوں نہ کپتگ ات، آچیزے میم مکن انت، بلے آیاں آصف ءِ اے رنگیں ندارگ دیست، آیانی تیمم ءَ کوڈالانی چیر ءَ چیر تراات۔۔۔، قاسم ءَ آصف ءِ اے حال سر بیت آچہ وتا بے ھیال بیت۔
"شہد ءَ شکلانی من امیت بتگ رستگ توم زہر گ ءِ رنگ ءَ چیا حدا؟"
آصف مرداں گوں پریات کنت "من ہچ گناہ نہ بتگ کئے حیثیت من گناہیں فعل ءِ بتگ، من چہ مردگانی جان ءَ کفن لگوشتگ ءَ دنیا ءَ چہ بے سمائیں مردم بے پردگ بتگ انت، من کجام گناہ بتگ؟ من مروچی سزا ءَ اناں انعام ءَ حقداراں، من چک ءَ کفن کش اتگ مات ءَ گور ءَ داتگ، برات ءَ کفن کش اتگ گوھار ءَ گور ءَ داتگ، من اوست ءَ کفن کش اتگ دوست ءِ گور ءَ داتگ، جہان کور انت کہ منا سزا دنت، منی دل ءَ بہشت ءَ بھر ءِ اولی چاتیگ منی چنک ءَ کئیت۔"
حلک ءِ واجہ ھمے جار ءَ جنت ءَ ھمے ساعت ءَ ھمے وڑ کنت، آصف ءَ نیم مرگ ءَ بے کفن کنت، قبرستان ءَ چہ ڈن آئی ءَ قبر ءَ چہ اوں بے نام کنت۔

☆

مہر ءِ بدل

مجید واھگ

حمل وتی مات ءُ پت ءِ یکیں چُک ات، ءُ آہاں اِچ وتی ساہ ءُ اروا ءُ دوستر ات، حمل ءِ پت غلام بینک ءُ سری ءُ دیی (چپراسی) ات، ہمیشکا ایند گہ محکمانی ملازماں چہ حمل ءِ پت شائستہ تر ءُ سیر ءُ آباد تر ات، حمل ءِ مات ءُ پت ءُ حمل ءِ دل چیر کہر کنگ نہ لوٹ ات، آہانی دعا ہر وہد اھمیش ات کہ حمل وتی زند ءِ سفر ءُ چیر گرم ءُ جل ءُ تبد ءُ آس گواریں لوارمہ گندات، حمل وتی پت ءِ دراھیں کٹ ءِ مستر ات، حمل ءِ تیوگیں واھشت پیلو اتاں حمل ہر وہد ءُ گران نہاد ءُ نامی ایں گد ءُ پوشاکانی واجہ ات، گران بہائیں بوٹ ءُ چوٹ ءُ سینڈل پہ آئی ءُ جنجال نہ اتاں، مات ءُ پت ءِ بے کدیں مہراں حمل ءِ سر روچ پہ روچ بر زتر بوان بوت، آچہ عام مردمانی سرپ ءُ درآیاں بوت ءُ عزتی ءُ شان ءُ شوکت ءِ شمگا رھادگ بوان بوت، آراہ ءُ مدام ملان ملان ات بے روگ ءُ مورگام ات، آئی ءُ کس مان نینگ، حمل ءُ میٹرک پاس کنگ ات، اسکول ءِ وانگ ءِ وہد ءُ حمل وت کلاسی ءُ نام کپنگ ات، آئی ءُ بازیں طالبانی گوما شیطانی ءُ ناشری کرت بے ھر کس چو مات ءُ پت ءُ حمل ءِ ناز ءُ ناشری آئی ندریگ نہ ات، ہمیشکا بیاز برءُ حمل لگت ءُ شہماتانی ہم دیمپان ات، وانجاہ ءِ بازیں وانینوک (استاد) ہم حمل ءُ مان نیاتکاں، آئی ءُ استادانی عزت ءُ وقار نزانت وانجاہ ءِ وانینوکاں آئی ءِ شکایت پت ءُ سر کرت بے پت ءُ حمل ءِ جاگہ ءُ وانجاہ ءِ وانینوک ملامت کننت ہمشہ حمل روچ پہ روچ بے میار بوان بوت، زیادہیں ناشریانی عوض ءُ یکبرے وانجاہ ءِ ہیڈ ماسٹر ءُ حمل ءِ نام چہ وانجاہ ءُ در کت بے حمل ءِ پت ءُ بازار ءِ واجکارے گپت ءُ آسانی ءُ حمل دوار داخل کنائینت، چہ پت ءِ گیشیں پلہ مرزی ءُ کمک ءُ حمل ءِ سنت روچ پہ روچ بر زبیان بوت آنچو مزن شان ءُ بے حاجت ءُ بے غرض بوت کہ آئی ءُ وتی پت وتی درجہ ءُ حثیت ءِ مردم نہ لیکھ ات، ہرچی ک آئی ءِ دل ءُ لوٹ ات ہماوڑئے کت حمل شراب ءُ شیشگانی یار ءُ ہیل ہم جوڑ بوت آئی ءُ ہر وھد کہ لوٹ ات لوگ ءِ تہا گوں وتی ہم حیالیں سنگتاں شراب واری کت، حمل ءِ پت ءُ آئی ءِ اے کار ءُ عمل دوست نبوتنت بے ھمل ءُ پت ءِ درائیں گپ اے گوش ءُ داشتنت ءُ آ گوش ءُ درکتنت، ہمے پیا وھد گوزان ات یک روچے ھمل ءِ پت ءُ کلاتک ءُ کارے بوت آئی ءِ حل ءُ راگشت کہ بروسائیکل ءُ تیل ءُ آپ کن کہ سہبی منا ءُ تراکارے روگی انت حمل ءُ پہ زراپ درائینت کہ منا آھگ نہ بیت پت ءُ گوں پر مہریں دلے جست کت کہ چک ترا پرچا آھگ نہ بیت ھمل ءُ جواب ترینت کہ باند امنی لھتیں سنگت پیدا کاں من نچ پیا گوں تو اتک نکناں چیاکہ منی سنگت بیائنت ءُ من موجود مباں گڈا آ ہے لیکھ انت کہ حمل ٹپ اتگ یا کہ دل ءُ بجشاں کہ ھمل ءُ لوگ ءُ عزت نیست، اءُ وڑا منی شان ءِ توہین بیت، پت ءُ گشت کہ حمل جان سہبی من ءُ تو مہلہ درکائیں چہ تئی سنگتانی آھگ ءُ پیسر واتر بئیں، پت ءِ زیادہیں گشگ ءُ حمل پہ نادلکشی تیار بوت، سہب ءُ مہلہ پت ءُ ھمل چہ واب ءُ پاد کت چہ ارزہندگ ءُ پد حمل ءُ گوں تر ندیں گالوارے ءُ گشت پت بر اں کہ مارا زوت آھگی انت، حمل ءُ پت رہادگ بوتا ل تیوگیں راہ ءُ پت ءِ سر لبد بران انت ءُ بجشان انت ترا برے کلاتک ءُ کار انت برے مرمر ءُ نزان ءِ سرک ءِ جند نیست مردم زند ءُ ژول بیت، ہمے وڑا آہاں وتی سفر جنگ ات ءُ واتر پیدا ک اتاں کہ سڑک ءِ سرا ھمل ءِ لھتیں سنگت نشنگ ات آئی ءُ سائیکل سڑک ءِ کش ءُ داشت ءُ پت ءُ راگشت تو ہد ابوشت من رواں وتی سنگتاں دراہ بات کناں کایاں، چہ سلام ءُ درائی ءُ پد سنگتاں حمل ءُ راجست کت کہ حمل اے سیاہ تاپئیں مرد کئے انت کہ تئی ہمراہ انت، ھمل ءُ بے ترس ءُ گشت اے مئے باگ ءِ دیمپان ءُ چار گزار کنوک انت کہ لھتیں روچ انت و

تی وہتگ ءُ بیتگ مرچی ہمیش انت من رندائے شتگاں چک ءِ اے گپانی اشکنگا پدپٹ ءُ دلادرکنگے زرت آئی ءِ ارس ماں چماں گلگل بوت انت سنتانی اجازت کنگا پد حمل کہ دیم پہ سائکل ءِ ہنگاتک دیست ئے کہ پٹ ءِ چم ارسیگ انت ، بے ترک ءُ توار آسائیکل ءِ سوار بیتنت ءُ آراہ گپت انت پٹ دل ءُ نہ مرینت ءُ حمل ءُ راجستے کت کہ منی چک تو وتی سنتانی کرامنی بامت ءُ چوچیاگشت ھمل ءُ تچک ءُ تچک درائینت کہ اگاں من وتی سنتانی کرا بجوشتیں کہ اے سیاہ تاتئں مردمنی پٹ انت گڈا منی عزت چی بوتگ ات۔

ماوتی درائیں وانوک ءُ نبشتہ کارانی گوں دل ءِ جھلانکیں منت ءُ گریں کہ آہاں چمگ ءُ را سازاتگ ءُ مئے دلبڈی کنگ ءُ پہ اے نیکیں کار ءُ وتی ہمکوپگی ءُ ہمکاری ءِ واھگ زاہر کنگ ۔واجھانی نام چوش انت:

نادل حیات
شے ایزشاہ
عبدالغفوردانش
انوراسلم
اکبر بچیر
ساجد نور
اے آر عثمانی
محمد اشرف
شوہاز نی
مومن فراز
خیر جان فاضلی
نجام اومان
حفیظ شاکر
سید حاصل حسرت
اے سلام عطا
میم جیم تیگ
اے ڈبلیو عابد
ایف ایف دشتی
مول جان مجروح

ندیم نذر
شوہیب شاداب
اسلم جگنو
پلان مراد
سلام ساحل
عابد علیم
شرف شاد
عبدالروف محبوب
بہرام زئی
نعمت اکرم
فضل حیات
فدا اکریم
علی جان
سلیم ساگر
عبداللہ
سلیم ساہت
افریق گالب
امام نقش عابد

ادارہ چمگ

سچکان

لچہ

مبارک قاضی

سازگر

اے نظم پولینڈ ءِ بازنام وریں سازگر "شوپین" ءِ اروا ہ ءِ سر اندرانت کہ آئی ءِ سرا ظلم بوتگ،
شوپین ءِ لنکک گڈگ بوتگنت بلے آئی ءِ وتی کار یلہ نداتگ، منڈیں دستاں گوں ساز جنگ ءِ۔

ساز گر سر شپ انت کمیں مھتل بہ بیئے
ساز گر انگہ ترمپانی اولی سر انت
ساز گر ، سازگر ، سازگر ، سازگر
دم بدئے ساھتے آ زگیں لنکاں
انشپی دال سیاہ نندگی انت ترا
شاتیں الہان پہ ہندگی انت ترا
گوں سروزیں ردیں بام ءَ زرءَ وتی
کہریں امروز ءِ دل سندگی انت ترا
سازگر ، سازگر ، سازگر
سازگر ریچ ءَ پر پیچ دئے زہملاں
انگت دراجیں شپے برگیں انت ترا
چہ وتی . ازدگیں ازم ءِ زوراکی ءَ
عمر ءِ پراھیں کپے برگی انت ترا
سازگر ، سازگر ، سازگر
چارگی انت ترا نوبت ءِ گیگ ءَ گوم
مانگی انت ترا زہیں انسان ءِ غم
بے گومیں موسم ءِ تاکریچ ءَ ھتم
ارس گوار انت زھیر نالیں چاگرد ءِ چم
سازگر درد ءِ لذت نہ بیت گیش ءَ کم
سازگر، سازگر ، سازگر سازگر

سازگر تو کہ جیڑئے گوں سازءِ وت
سازگر تو کہ وان ئے نمازءِ وتی
بو و کاریت انت دنیاءِ بیماریں دل
چست بنت ءَ شلنت نود حشکاوگاں
سنٹیں ڈن ءَ ڈگار سبز ءَ ہیتاپ بنت
برھنگیں درچک ءَ دار گیگ ءَ الکاپ بنت
ملک ءَ مردم گلءِ بال بنت وت سرا
اندءِ جنجالءِ بیال بنت وت سرا
سازگر ، سازگر ، سازگر
لڈان لڈان ءَ کیت گلزمینءِ بہار
برمش ونت شگربءِ نگرھیں بامسار
سازگر انشپی پلپیں دستاں مدار
بلے تالان بیت ہر گورا تتی توار
ساگر ، سازگر ، سازگر

روچ ءِ حصار

اصغر دادرس

ھر نماھد اریں شپ ءِ فکر ءُ گمان ءِ باطن ءُ
فکرے دگہ !!
چو شپ چراگ ءُ،،،
پدریت، ہیگواہ بیت، شپ تہار بیت
سر زمین تا آزمان
آہ بیت، افار بیت
دل، دیدگانی ھار بیت
ارس ءِ زر ءُ آس ءِ کپیت،،
فکر ءُ گمان ءِ باطن ءِ اے دور سریں۔ ءُ
تکلو سو کیں ءُ چُکلیں شپ
زنزریت ءُ بام بیت،،، استالاں، ماہ ءِ بانزلاں آرام بیت
اندر ءُ مستیں ھبجہ ئی ترھیت
بے میار ءُ بے توار ءُ
آس جنیں روچ ءِ حصار ءُ
شپ، تہار ءُ ہیدسیں لیلام بیت

☆☆☆

شوہاز

میر عمر میر

منی شوہاز ءِ عاقبت
چے پیم بیت حد ابز انت
بلے دل انت کہ انگتا
شپان ءُ سہبی چہر دنت
چراغاں روکیں زہر دنت
کہ زندگی تہاری ءِ دریگاں بے سکین بیت
منی شوہاز ءِ تالہ ءُ
سفر پہ واھگاں گلئے
ءُ اوشت مرگ ءِ دروہی انت
سما ءُ بجن زمانگ ءُ
کہ باند اتھنا دیدگاں ہمے امیت جہ جنت
کئی جہد پلِ سرنچنگ انت
کئی ءُ اوست حاکاں کپنگ انت
کہ ماہکانی ءِ دل ءُ
چراغ، آسی، گلاب زہیری انت ہمنا
منی شوہاز ءِ عاقبت چے پیم بیت حد ابز انت

☆☆☆

کجام وارسی

عثمان توکل

اوم زات

چک ءُ ور سوہاں

یہ گوات ءِ سار ی ءِ تپ کلگ

ست گاری ءُ نیست گاری ءِ نیام ءَ

رات ناپاکیانی گس انت

تی ذگار، گنوکی ءُ ساری ءِ نیام ءَ

کجام وارسی ءُ حدبندی

چن ءِ یک ڈک

ہر کس وتی ہور گیاب

سن کجام گرانی انجیر ءِ بر

پاکیں چمگ ءِ نیتانی پرگاں، کہ زندگاں حاک پہ سراں

ماآوم زات

ماہکانیں شپ

سلیم یات

یہ سہیل ءِ پری

سہ ءُ روا ہ مثال

سرگ ءِ چم خمار، پر پکیں لنٹ گلاب

مد ءُ کپتھی ترانگ تی

نگری گال ءِ گپتار ءِ ساز

ماہکانیں شپ انت، ماہکان انگر انت

انگر انت آنگھی ہم سرین ءَ منی

ل ودرانی ممبر، امیت ءِ سیت

ترنگانی زہیرانی ونت زانگ ءَ

ماں غماں جنت چہ ہال دراجیں شپاں

تزوریت پہ تی ہندگی ءِ گلاب

لے بیدئے موجری شل ءُ داباں وتی

آس دئے سینگ ءَ

عابد علیم

بل آگپ ءَ مجن دور ءِ گپ ءَ مکن

آس دئے سینگ ءَ

چنچو مرتگ شدءَ

چنچو گار انت چہ وت

داں کہ ترانے نہ بیت

"چے بلوچ عاقبت"

بل آگپ ءَ مجن، آس دئے سینگ ءَ

چنچو مات ءِ رہنگ انت

چنچو چک بےوسی

روچ کنتیں شپاں

عہد ءِ یاتاں مہ گیج

چک واپیتگاں

ماں نگ لوھیگ ءَ سنگ زر تگ وتی

بل آگپ ءَ مجن، عہد ءِ تران ءَ مکن

روچ روبر کت ءِ اچ مئے نبی آدماں پشتی، چک چو مزار ءَ شید انت

علم ءُ زانت ءَ سر ونک چہ وتی رالھد ربراں

چے نہ ونگ سبق، چے کشیت انت عطا

چے مبارک کشیت، آس دئے سینگ ءَ

کیف ءُ چنگے بہ بیت، تہنا مرتگ بہ بیت

وھد مانگیشتگ، چہ اڑ ءَ بکیں

تو تہنا علیم راج ئے گپ ءَ جنے، آس دئے سینگاں

مفت ءَ سوچ ءِ وتی اندر ءُ باطن ءَ

آس دئے سینگ ءَ بل آگپ ءَ مجن دور پدکنز اتگ کرن دیما شتگ

نزاناں آ کئے انت

آصف شفیق

ھما کئے انت
خداۓ چماں لڑ تانی ماہکان ءَ شنگ کنت
تئی مہر اں گوں لیب کنت
گلاب بیت ...... تئی رکاں کا گدیں قرار بیت
شراب بیت ...... نگاہ ءِ کدہاں ھوار بیت
تئی مہلبانی و شبوہاں دل ءَ بھار کنت
تئی دست ءِ ھنیاں چو ماھتاب روک بیت
تئی کندگانی بامسار ءِ آشنا
تئی سلگانی کوش ءَ محرم انت
ھما کئے انت
خداۓ چماں لڑ تانی ماہکان ءَ شنگ انگ
مناں کہ تن باں خداۓ چاگل ءَ ھشاں
مناں کہ درد باں دل ءَ خداۓ اِیر کپاں
مناں کہ چو کانچ ءِ منگلی تئی دستاں سر نباں پرشاں
مناں چو موم آپ باں تئی دیدگاں رچاں
مناں چو واب گمر اں تئی دامن ءَ کپاں
مناں چو ھنگیں شراب ءَ تئی مہر انی سارت ءَ ھنکیں ساھگ ءَ گر
ماں زندگی ءِ ھور کیں دیدگاں
زراں پہ ترپے ءَ تئی مہر انی شنز ءِ منت ءَ
مناں کہ پر شتگاں چو بانزل ءَ
نزاناں آ کئے انت
تئی مہر اں گوں لیب کنت
خداۓ چماں لڑ تانی ماہکان ءَ شنگ کنت
مناں، توئے کہ آ بیت ...... خدا بیت
خداۓ چماں لڑ تانی ماہ بیت
دل ءَ خداۓ درد ءَ دوران جاہ بیت
خدا ...... خدا بیت

اگاں ھور بگوار بیت

محمد گوادری

بھت آ دیثے پہ بیت
من بزاناں کہ تو منیگ ئے
لڑتاں رنج ءِ تلوساں
پل توصیف ءَ تلوساں
من میاریگ ھم نیاں
اگاں ودار یگ نیاں
ماہ حیران بیت مدام
دوست بیت زندمانی ھم
کوش ءِ سارتیں ھوا پہ من
شات کاریت نہ درد ءَ غم
کوکو ءَ برز سریں خیال
بزگ انت ایوک ھنت پدا
برف ھنت مارگ ءَ زانگ
آ پ ھنت شاعری واھگ

آزاتی

عبداللہ عابد

ـپ سلامت گوزانت، روچ ہم ہنت توام
ـدگی، زندگی ءِ گناھگار کنت
ـدو منت گرانت غم تکانسر ءَ انت
ـمر شیوری ءِ منزل ءِ سر گوزانت
ـوں من زاناں محبت لبد مان بیت
ـے محبت ازل تہ لبد قائم انت
ـگ در چین ءِ گفتار ءِ
ـے نیادی ءِ وھد برباد ی ءِ
ـے بلیکیت ملامت و تار اوا
ـر گناہ انت ثوابانی راھد رہ انت
ـشق بھتام جوڑانت جہان ءِ منی
ـن چہ بگرانی آس ءِ اگاں رکھ اتاں
ـتی وش نصیبی منی تا ھتیں
ـہ زمین ءِ ھمک گام، گام ءِ تنگ
ـوں و (ابلیس ءِ بلائے) قصہ حلاس
ـوں زمانگ و تا آدمی پودنہ انت

رنگ، در چین ءِ گپتار
زمانگ وت انت
نوں تسہ کناں
وھد، وھدے سرا
غم کناں شات ءِ گل یا کہ مودگ کناں
من وتی جست ءِ پسہ وتی حاکماں
من وتی قید ءِ بند ءِ سزاوار وت
او گناھگار وت
کلیں دنیا ءِ کلیں زمین ءِ زمان
رب داتگ منی آھنیں کوپگاں
نوں کہ در چین بیت
رنگ گپتاری ءِ
تا منی گپ الم حدیث ءِ وڑا
کلیں دنیا ءِ دیما
جوزائے بہ بیت
نوں کہ آزاتاں من چہ ھمک سانکلاں

☆

ناٹ نیور

سعید صدف

چہ دیدگانی کلگ ءِ اے زیدءِ ملپدیں کشارءِ
ملگانی کوشیں کاپرءَ چہ در کن ئے،
سباہءَ بیگھانی
مسک ءَ بوءَ جلوہ ناکیں کجا بر ئے ؟
اے گوازگیں دل ءِ گمان ءِ حاجت ءَ طلب
کہ زر،
تو برت کن ئے ؟
اے واھگانی کاشی کڈک ءِ چراغیں رژنماہی ءَ
چہ بالوءَ جتا کن ئے !

ایرانی گلوکارہ "گوگوش" ءِ عکس ءِ نام ءَ

عکس

غفور شاد

گوں خمارین دیدگاں وتی
کہ کدھاں یا گوہر انت
گوں مسکیں مہپراں وتی
کہ جمبراں یا سیہ شپاں
گوں سہریں لنکاں وتی
کہ پرپکاں یا پینگاں
اے منارا چاریت چو کہ عاشقے
اے منا را چو کہ شاعرے
منارا چاریت ھو !منارا بس
منی لوگ ءِ دیم ءَ ڈور ہنگیں اے عکس

اچکان

ردانکی لچہ

مئے لوگانی نگھبانی ءَ کئے کنت؟

اے، آر، داد

ماچداں لڈا تیں دور شتیں اگاں
مئے لوگانی نگھبانی ءَ کئے کنت؟
کئے کنت دریگ ءَ تا پچھاں گوں گپ
کئے بہ گندیت واب اے پیوگاہ ءَ
من ءَ چہ پد
کئے بہ بیت آگاہ بہ جیڑیت گوں وتا بحث انت جنگ
ماچداں لڈا تیں دور شتیں اگاں
مئے کتابانی اگدہ ءَ بزیریت کئے
کئے منی شعر، کسہ ءَ بشتانکاں چنت نزیاریت
من ءَ دل نہ بنت پل پہ دروھگ ءَ
کتاب پہ سوچگ ءَ
اے پیوگاہ ءَ دور، دریگ پہ ایوکی
من ءَ دل نہ بنت اے یات ءَ غم پشت جنگ، روگ
ماچداں چہ لڈا تیں دور شتیں اگاں
مئے لوگانی نگھبانی ءَ کئے کنت؟

تو چو خدا ءِ وانک ئے!

امبر سمین

من چو زھگ ءَ

عمبر ءِ ریک بسگیں قلات ءِ تہا

تئی وداد ءِ دردپ ءَ چو در آمد لوشتاں اگاں

منی ارمان ءِ چنکاں تو شکر ءَ چہ واد، شیر ءَ چہ آپ......

پل ءَ چہ کننگ مان کر تگ

من نزاناں لبز بدل بوھنت، عہد، قصہ یا کردار

من نزاناں منی مہر گرنچ، تو منانہ فہم ئے، وتا یا منی بولی ءَ

چہ سجدگ ءَ منی پیشانی ءِ ٹپ نہ روَت

تو چو خدا ءِ وانک ئے!

☆ ...... ☆ ...... ☆

اے منی حدا !

سر فرآزبلوچ

اے منی حدا
من وہدءِ کجام چاراہ ءِ سرا
وشتا نگوں ؟
منی دست ءَ کتاب انت
منی کوپگ ءَ کلاشنکوف انت
رحاد گوں دیم پہ وانگ جاہ ءَ
منی مکھیں مات ءِ
دست برزانت پہ دعاءَ
حدا منی جیگ ءَ سلامت بیار !
گوش ءَ من دیم پہ پاھو ءَ رؤگاوں

؟

طیب قاضی

دل گوں دل ءَ حلوت ءَ انت
واحگوں نہ ہنت زمزیل
حیالانی وطن آزاتیں
مناہ ءِ گچیں بھشت ءَ
سماءِ پیغمبراں تئی
زرنویشتی ءَ را
ترانگ ءِ ھلے ءَ شنگینگ
امیت ءَ بدن و شبوئیں
تماہ ءَ دامن ءَ لیب ءَ انت
یاتانی شیشگاں کہ
دوری ءِ جبل پروشگ انت
دل گوں دل ءَ حلوت ءَ انت

عاقبت

عبدالغفور دانش

ہمانت ہدات پینگ داں۔۔۔ یکوئی
مشکول انت۔۔۔ گوں چم ہدیں یک ندار گے ءَ
کرنے لیکھے ءِ پایا سے
زونڈانی چیر اانت وھد ءَ
ھویار ءِ تہا ھویارے۔۔۔ چمک واب
وانی ئیں چماں
نزیک تر۔۔۔ ہر چند نزیک بیان انت
حقیقیں بنجاہ ءِ
درو یگیں ءَ کریگ
طلب گار انت
شا ھستی ءِ۔۔۔ مدام اپخش
بس گور گندے ءِ ویرانت
کپگی انت
ماں گور جیگ ءَ ھونی ایں پنجگ
پدرھیت اجل کیت آگہی
آگہی بیت۔

سئے ماہی چمگ بلوچی

تاج بلوچ

ماهکانی، گار منزل، سر شپ ءِ
یل کناں انت یار، همدل، سر شپ ءِ

وهد عهدی بانڈم یے، گام یے نہ روت
درد گواریت عشق ءِ زهمل سر شپ ءِ

بے چراگیں زندگانی گوانک جنت
رنگراهاں سر مگر دل! سر شپ ءِ

نیم شپانی وت هدا هیر ءِ بکنت
چو خمار انت مرچی قاتل سر شپ ءِ

کرن گوست انت، یاد لنت پل رک ءِ هبر
تاج! سهبی سر گریں، بل سر شپ ءِ

ایم الطاف بلوچ

دل ءِ دردانی آسے اوں بدان انت
هیالاں ماه ءِ عکس انت بگران انت

منی بے چاڈیانی شپ زر انت ایں!!
کہ اوستانی چراگے گهران انت

مہ کش بے منزل ءِ اے جوزگاں مئے
تئی گیوار ءِ کلکش سگران انت

توئے کہ شاده ئے امروزءِ وابے
منی زند انت کہ گوں رنجاں گوزان انت

سیاه ءِ پلوان لنتانی تئی رنگ!!
گلاب ءِ پل ءِ پیلا چوں سرپان انت

اے راستے دهرے دوواں رنگ داتہ
تئی الطافؔ مرچاں بے زبان انت

رشید قادر

چیزے درواں آ، چیزے دلبرونت
کیت گاریں غماں منا شر ونت

تر ءِ تاب ءِ بئیت راز ءِ سوداگر
روچے روچ مئے مینگ ءِ در ونت

آئی ءِ ونت داو دستاں گوں
مارا دردانی روکیں اشکرونت

جزماں ج ئے، اے دوو انت دنیا ءِ
ما ترا ارس ءِ آ ترا زر ونت

کہ مہ بیت بے هیال رشیدؔ چہ من

قادر فرازؔ

مرچی پہ کهیے تو بہ سنگار کاگد ءِ
گوں دستاں نازکیں تو پہ من بیار کاگد ءِ

کاسد مدار پاداں اشتاپی ءِ برو
هوش ءِ سراکن راه ءِ مکن گار کاگد ءِ

اے چونیں لبزے لکهتگ مروچی تو ال
دل وش کتہ فرازؔ ءِ بے شمار کاگد ءِ

پہچان

غزل

مبارک قاضی

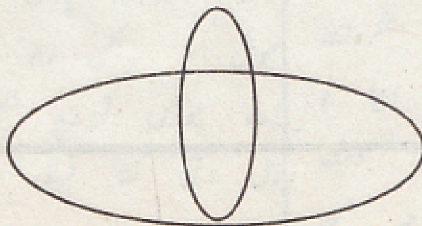
نیاد گوں زرءِ چولاں گپ گون ماہءَ استاراں چنچو بے ترا وش انت
سہب بیگاہ آ دینکءَ من ترا دلءِ چاراں چنچو بے ترا وش انت

دل گشیت مباں آ جو دانکہ زندگاں چہ تئی مہرءِ ڈکمیں تیلاں
شکلیں زھیرانی سانکلاں گرفتاراں چنچو بے ترا وش انت

زاہرءِ چے اسرار انت واز مندگی لوٹیت رنگ ءُ داب سرائیں
من کہ جندءِ شوہازءَ جندءِ اندرءَ گاراں چنچو بے ترا وش انت

آپ کپتگیں وشی پہتہ کاریں امروزءِ شدتاں نہ انت سرپد
آگھیءِ نودربر من گوں بے سریں کاراں چنچو بے ترا وش انت

نوبتءِ شراب جاہءَ کدہانی باہوٹ انت قاضیءِ. خماریں چم
من پہ بے غمی نشتگ شعرءِ گال سکتاراں چنچو بے ترا وش انت

ارشاد پرواز

ھما رنگ ءَ وتی جنت ناں تئی رنگ ءَ
زمانگ واب ءِ تھا انت چو آگہی رنگ ءَ

تو سد چراگ وتی دامن ءَ بہ نقش بانک
تہار ماہی ءِ چادر نہ بیت شپی رنگ ءَ

گلائش گوات ءَ ءَ ماتپوش بیک ءِ سر شوداں
کہ لنٹ ھشکاں منی تن انت تنگی رنگ ءَ

تو آ زمان ءَ جلشے چو ھب ءِ استار ءَ
اے ماہ جنت تئی دیم ءِ چاردھی رنگ ءَ

گناہ ، ثواب ،شراب ءَ ھوس وتی نیت
طلب بہ بیت پہ ھرچی نہ بیت وتی رنگ ءَ

من بے وفایے آں سکیں مدام گشتنت مردم
منی دل انت نہ جنت کسی سنگتی رنگ ءَ

من ءَ شپ ءَ گوں بہ ورنج زلف ءِ پاھو ءَ دلبر
من مرگ ءِ سنبل ءَ چاراں چو زندگی رنگ ءَ

تئی دیم زرد انت ءَ لنٹ ھشکاں تشنگے ارشاد
چار مہ زانت کسے تئی اے مطلبی رنگ ءَ

رفیق آکاش

تئی طلب حاجتے ، مئے دلءِ بود ہیت بے وفاءَ بہ گگش
اے زمین قبر ہیت آسمان رود ہیت بے وفاءَ بہ گگش

من کہ تہنا بہاں، زاناں دنیا ترا ماریت دوست ایوکا
ارسی چم ہنت اوا ، دردیگ دل اود ہیت بے وفاءَ بہ گگش

تلوساں تلوساں ، بے وساں بے وساں گوں چراغاں غمءِ
شپ تئی راھسر انت ، پل ہیت نود ہیت بے وفاءَ بہ گگش

چمءِ ارساں مچار زردءِ یل دئے برو دریگاں پیسگاں
تو میاریگ بہ بئے ، مئے گلگ دود ہیت بے وفاءَ بہ گگش

یل کن ئے کہ منءَ تئی اوں بستار چے شہرءَ بازاراں ہیت
ساہ زردءِ روئنت مہر اگاں شود ہیت بے وفاءِ بہ گگش

وھد وت مطلباں نامءَ معنا بدنت من چیا غم کناں
عشق کار مئے رفیقؔ دل چدءَ چود ہیت بے وفاءَ بہ گگش

☆☆☆

گل محمد وفاؔ

ترا اے غم نہ انت دل سچیت چراگ سچیت
پہ وش وشکءَ امروز پہ کلاگ سچیت

نہ ہنت سر ودی حانی مرکباں دائم
دیارءِ مہلبیں جوہان ہیت داگ سچیت

ہمے کہ رند پداں بالنت گروک شنگءَ
آ درد گروھگءِ پلان انت دانکہ باگ سچیت

پیاداں زیم نہ چپ پروش منگیں اے شپ
کہ چنت آبلہ ترونیت چچک داگ سچیت

کمات مُہر گے دستانی مہرءِ کرکینکءَ
کمال گوانزگی چچیگ انت شاگ شاگ سچیت

سیاہءِ کوش زری واھگاں درہشیت وفاؔ
سمار مہپرءِ ٹالءَ سمینءِ واگ سچیت

☆☆☆

عباس جلباتی

زبیر مختار

زردءِ کوراسءَ تئی زهیرءِ چراگ نود سهبءِ وتی پل سباهءِ وتی
دردءِ گنگیں شپءَ تئی گیرءِ چراگ جیگ میتگ عشقءَ قباءِ وتی

من گوں بے رژنیں تالہءَ جیڑاں ما فقیراں، فقیرانی چے مالءَ مت
باریں کد روک بیت لیکرءِ چراگ تو منا گوں کجام مطلبءَ ئے وتی

مئے وجودءِ سیہ تاریں شپاں اے گشت مہرءَ دوستی بدیں عادتے
روک انت انگت مئے ضمیرءِ چراگ ما ھے مرداں دنیا تباہئے وتی

چاکری کوٹءَ سوچیت یک روچے انچو دنیا گشیت توبہ عشقءِ تپءَ
شہ مریدی کمانءِ تیرءِ چراگ وت علاج انت وبا،اے وباءِ وتی

منا سوگندانت گوات ءَ گوریچءِ تو زہیرئے، لکم دین کم سرپدئے
تا لبد روک بیت فقیرءِ چراگ ما نزانتگ کہ تو مذھبءَ ئے وتی

برکت اللہ بہار

دردوں ھزار پیمیں دلءِ داشتگ انت وتی
ارسوں من دیدگانی تہا داشتگ انت وتی

تئی درداں کجا، من کجا بال کت کناں
بانزل من ھمے واستءِ بنءِ داشتگ انت وتی

اشنگ گوں ترانگاںءِ نہ جنزیت انچکءِ
مرچی گشے کہ گام شپءِ داشتگ انت وتی

زانتگ ، نہ بنت پیلہ گوں تئی ھلکءِ مرداں
من گوشنکیں تماہ اوں دلءِ داشتگ انت وتی

دز گرٹ انت زندءِ کاراں کہ بیال انت چہ منا
کاگد مروچاں ماہیں گلءِ داشتگ انت وتی

واتر کنئے تو بلکیں منی مھرءِ بنجہءِ
من زندگیءِ روچ پہ ترا داشتگ انت وتی

اے پسو انت گلءِ کہ منی حاترا مہ جل!
گام انگتءِ بہار تو چیا داشتگ انت وتی

رحیم مہر

من ارس ،ارس کماتگ پہ آزگیں زندءِ
تو زاہری کہ نداتگ اے موجریں زندءِ

کدی اے بیگھ ءِ ارمان بنت چو کروگ سارت
کہ داغ داغ کتگ دل اے انگریں زندءِ

توئے کہ گامے منی ہمر ہی نہ کت ارمان
مناں ، کہ تہنا رواناں اے رہبریں زندءِ

تئی رنگءِ نورءِ بشارت پہ محشرءِ دائم
نہ گندءِ چنچو اینکیں ،ما بے وسیں زندءِ

اے مہرءِ درد اگاں دوریانی سوغاتیں
مراتاں من پہ چشیں یکءِ تہنہ ئیں زندءِ

پرویز درد

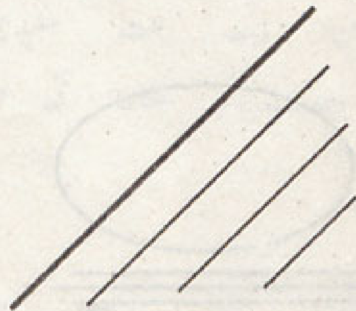
گوست منی دیما اناگاہ نگرہیں پادینک پاد
من نباں ہیال چہ آئی ہکئیت منا را باز یاد

من کئی عشق ءَ گنوکاں جیگ درتگ تل تل انت
بے سماہ لبدال ءَ ویلاں جان درا ءَ پاد شپاد

تئی کش ءَ سالونک ہباں ءَ تو ہئے بانور منی
بس منی واھگ ھمیش انت بس منی بکییں مراد

تئی غم ءَ اندوہ ءَ رنجاں وت سرازوراں وتی
بے باراں من غماں چہ تو ہبا تے شاد شاد

من اگاں غمواراں پرویز پلیں گیدی شاد بات
چہ جہان ءِ لذتاں چہ کس مبات انت بے مراد

ظفر اکبر

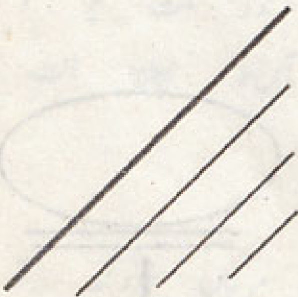
ساچانیں نود ءِ شنزگ ءَ اھنگ منی غزل
کیف ءَ شراب ءِ قیمتا ءَ کپتگ منی غزل

ھر شعر ءَ من کمایاں تئی رنگ ءِ جلوہ ءَ
تئی نام ءِ ماہیں دامن ءَ بستگ منی غزل

چم ءِ دریگ بند نہ بنت دانکہ زندگاں
وزگمار ءِ دستاں پرچہ نہ زرتگ منی غزل

دراھیں جنگاں ھلک ءِ منی شاعری سنگ
بس دوشی بکییں تو کہ نہ ونتگ منی غزل

اللہ بزانت بارین کجام نیت ءَ ظفر
بالاشتگ کہ ماحل ءَ درتگ منی غزل

اکمل شاکر

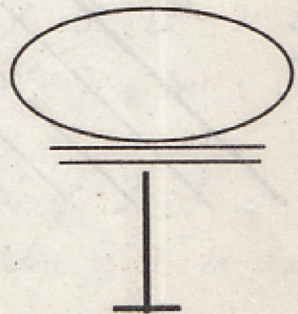
شنز اتگ نوداں صبائی گریتگ سر گوات ءَ گشے
چو ہبا واتگ من عمرے سمو ءِ یات ءَ گشے

وشبواں تالان کنت ءَ پلّاں شگفیت پدا
بلبلے چو کہ ھزینگ پیمہ ءِ گوات ءَ گشے

شپ وتی چماں نہ ہندیت ماہ وت ءَ پدر نہ کنت
ور نہ انت انگت تہاری چہ وتی ذات ءَ گشے

دلجم انت دنیا مروچی سال ءِ واب ءَ انت پدا
دلجم انت کسے وتی پہ عشق ءِ ہندات ءَ گشے

گوشگیں عمر ءِ کساس ءَ چوں بہ جوڑیناں وتی
رُہنگ انت عہدانی مہرگ شبر ہیں گوات ءَ گشے

مجید توکل

دوست ءِ توار ءَ وپتگیں واب ءَ من جاہ جنگ
پاد ءَ شپاد ءَ مدتے پتو من راہ جنگ

بدواھیں مہرباں کدی پادار منی نہ بیت
تئی ھر ءَ دوستی ءِ منا شومیں ہت ءَ جنگ

امروز ءِ عاقل ءَ منی دروگ ہند ءَ جست کت
مپت ءَ حدا غم ءِ منی ھمبراہ کے ءَ جنگ

گوربیچ ءِ تالیں موسم ءِ ھشکیں بلے بر انت
چیر سوچیں یک زھیری ءِ وھد ءَ ہوا جنگ

چمانی ارس ءِ ساھگ ءَ روچے مجید بہ پچ !!
آگباں زیر ءَ "حق" ءِ تئی ھنڈال اوا جنگ

اکرم کچکول

فضل وفا

من بنازیناں جنکاں تئی وڈا مئے سرءِ ہوشءَ بران انت ترانگ
قسمتے شعرے بہ لکاں تئی وڈا بزہءَ زردءِ کپان انت ترانگے

پہ منا کہریں زمستانی شپ ے چو گنوکءَ کوچکءَ زردءِ منی
چادرءَ کسی نہ چکاں تئی وڈا پہ گنوکی سر جنان انت ترانگے

بس وتی نامءِ سرا زندگ بہاں دوستءَ یل داتگ ترائ من رواں
چہ گسءَ سہتے نہ ٹکاں تئی وڈا بس ھے گپءَ گشان انت ترانگے

زندگی تاوان بیت انت ملپدیں بیا پدا کہ ندر انت پر تو زندگی
من اگاں وھدے بہ ھکاں تئی وڈا تئی غمءِ آسءَ سچان انت ترانگے

شاعریں اکرم منارا دوست بیت بوتگ ئے مرچاں درآمد تو فضل
وانگءِ اوتاگءَ چکاں تئی وڈا چہ دلءِ ھلکءَ گوزان انت ترانگے

محمد جان قیدی

مہکان شلیں نور ءَ استارءِ صورت ءَ
دھرءَ نہ گنداں من وتی دلدار ءِ صورت ءَ
در کپتگاں پدا چہ وتی ھلک ءَ ییگ ءَ
من وت نزاناں باریں کجام کار ءِ صورت ءَ
ھر شپ چو اھوت ءَ منی گوشاں گمان بیت
گنداں کدی من دلبریں دشتارءِ صورت ءَ
حور ءَ پری ماں جنت ءَ بزنیگ بنت ، اگاں
وھدے تو نرم ءَ نازیں پہ سنگارئے صورت ءَ
زنداں ءَ درد ءَ رنج ءِ ھل ے دل ءَ تنگ
قیدیؔ رواں من چاراں وتی یار ءِ صورت ءَ

مول جان مجروح

نیست ترءَ تاب ءَ ءَ کم زاہر انت
منی چماں مھرنگ ءِ غم زاہر انت

ہزار نازیں داب گوں ہزار نازیں دوچاں
کہیبانی کینگد پہ چم زاہر انت

کہ رژن ماہکان ءِ برانز چاردہی
تئی دیم ءِ جلوہ ءَ ہم زاہر انت

شرءِ گندئے مجروح دل ءِ سیر ءَ تو
مروچی کہ پہ گیگ ءَ گوم زاہر انت

○

لال زہیر

زندگی مئے چون گوزیت اے زند ءَ کئے تاہیر دنت
ترانگانی ساہتے تئی مارا چکے ہیر دنت

بھت ءِ زاناں بھت کپتگ کہ ترا اچ من پلیت
چچ نسگاں تئی جتائی ءَ ، جتائی دیر دنت

بس توئے مئے اے جہان ءَ آ جہان ءَ کئے بزانت
اے دگہ کئے انت کہ مارا درد خشیت گیر دنت

جی تماہ کن ، جی نکرزاں تو صداں کرزئے بخش
ھو کناں قربان اے ساہ ءَ جان چو لال زہیر دنت

نظر اشرف

دل ءَ را وریختیں تئی زہیر بیتیں
غماں گوں واھگانی سیر بیتیں

برے دیوان کناں گوں تئی ھیالاں
برے کیفانی مارا گیر بیتیں

تئی بھت ءَ ترا دات شادمانی
منی تالہ چہ دوستاں دیر بیتیں

اے گنجیں ساحر ءَ قاضی ءِ دور ءَ
تئی گپاں نظر چوں میر بیتیں

○

زپتیں ترانگ

کوھنیں شاعری

حدا مرزی ملاّ موسیٰ ناصر آبادی

منا یات کاینت ھما پیشّی دوُر

تچانا ، تچو کیں ھما ھار ۂ ہوُر

کسا نی ءِ نوبت ، ترد ۂ دوُ ر

منا یات کاینت آ سبزیں بہار

ھما کانی ءِ آ پ ۂ سئیل ۂ شکار

منا یات کاینت دل ءِ شادمانی

تچگ تازیانی ، ہرگرگ آ ہوا نی

ھما لسّبیں آ سک ۂ خرگوش تلانی

آ ریک ءِ پُرانی ۂ گرمیں جلانی

منا یات کاینت آ نودانی شنزگ

پہ گڈۂ گرانڈاں آ سر ہند ءِ ہندگ

شکار ءِ کنگ بے گم ءِ نندگ ات

گوں دوستۂ عزیزاں گل ۂ کندگ ات

مروچی ایں دوُ ر ۂ تو ھم گندگا ئے

چہ زند ۂ وتیگ ۂ وتا سندگا ئے

برات ۂ گوں برات ءِ دل ۂ دوستی ات

زہگ ۂ گوں پِس ۂ دلی دوستی ات

نگندئے تو کس ۂ کہ گئی دوست انت

چہار وت کہ • ھر کس بے اوست انت

پلانی ایر گواتءَ

رجانک

وکٹر ہیوگو : غین نون گل

حداۓ حاکمی

وکٹر ہیوگو نہ ایوک فرانس ءِ، بلکیں میان اُستمانی لبزانک ءِ جوانتریں نامانی تہا یکے۔ آنہ ایوک نوکیں میلانی ، بلکیں انسان ءِ تب ءُ اوں جوانی ءُ ور انگاز کنت ،وانوک آئی ءِ سیاھگ ءُ وانگ ءَ کپیت ءُ گار بیت ، "حداۓ حاکمی" اوں یک انچیں زندگیں آزمانک ءِ چر ایشی ءَ چہ دنیاۓ بازیں ملکاں فلم اڈ کرتگ بلے آ وشی کہ سیاھگ ءِ تہا است فلم ءِ تہا نیست۔ (رجانکار)

۱۵ سال دراجیں مدتے ءَ پد وھدے آ چہ ہندی جاۓ ڈن ءُ دراتک گڈا اے زانتگ ءِ کہ آ کجا روگ ءَ انت زیکیں سڑک ءَ پہ وت دیم روگ ءَ لگ ات بلے گپ ایش انت کہ آ کجا بروت ؟ حداۓ پرائیں دنیا آئی ءِ ہنگیں بے رحمیں کاراں چہ تنگ اتنگ ات ہما کسانیں ہینگ ءَ کہ ۳۵ سال پیسر آ ھمود ءُ ودی بیتگ ات ھمے کہ وتی ورنائی ءُ رست بد بھتی ءَ گران کاری ءُ دیمپان کت ءُ ءِ سترانی پیاکار کنگ ءَ لاچار کتگ ات آئی ءِ ہنگیں سل کاریانی مزن دلی ءَ چہ ترسگ ءَ ات آ ھرا اے آدم زاوگ ءِ میارچی انت کہ درائین دنیا آئی ءِ ساھگ ءَ چہ اوں وت ءُ دیر کنگاات۔ بس ھمے کہ وتی جنوزامین گہار ءِ شدلاچیں زھگاں گون ءِ مرگ ءِ رکینگ ءِ ھاتر اچنڈے نان ءِ دزی ءِ جمد ءَ گرگ بیتگ ات ءُ ھما وھد ءِ رواج کنگیں کانود ءُ آورنائی وا ھگ ءَ چہ زبہر کتگ ات بس ہمے آئی ءِ زنڈیں گناہ ات آدمی زات ءِ وس ءُ واکان کیز ءُ ہندانی لاچاری ءُ پاد ہندیانی بے سرین سکیاں چہ آنگ اتنگ ات ءُ یک ءُ دور ند ہندی جاہ ءَ چہ تچگ ءِ بے سوبیں جمدے اوں کتگ ات بلے ہندی جاہ پانپاہ ءِ در آور تگیں چماں آئی ءِ ھمک جمدے بے سوب کتگ ات ہندی جاہ ءَ چہ تچگ ءِ سوب ءَ آئی ءِ ہندیگی ءِ روچ گیش کنگ بوت انت۔ آھر بد بھتیں ورناھ ءَ پہ وتی ہیوسی ءَ گریت ءَ لاچار بوت۔ آروچ ءَ چہ چیزے سال پیسر کہ نان ءِ دُزی نہ بیتگیں روچ آئی ءَ دیست آئی ءَ ھر روچ وڈوڈیں کار کتگ ات ءُ وتی لاپ کشگ ات کے زراش رستگ ات ءُ روچ اش گو ازیت انت آزمانگ ءَ کہ آ کے بازمزوری کنگ ءَ ات آئی ءِ دل ءُ دزی ءِ حیال اوں ہیتگ ات بلے دنیاۓ کاراں چہ یک بزگے ءَ چے کار ؟ یک سالے حداۓ دنیا وتی رحمتاں چہ زبہر کتگ ات ڈکال کپتگ ات کس ءُ روزگار نہ رسگ ءَ ات ہما روچ ءَ کہ وھدے غریبانی زندمان بے نما دیتگ ات ءُ شدءِ تباھی ءَ غریبیں مہلوک ءِ بیکاریں جان چوں لیوک ءَ لگتمال کنت گڑا پہ وت ءَ اناں پر چہ کہ آ ایماندارے ات بلکیں آگونڈیں زھگاں لاچار ات کہ آہانی چمانی رتکگیں ارسانی وارگ ءَ آئی ءَ ہما کار کتگ ات کہ کدی آئی ءِ حیال ءَ اوں آشر مندگ کتگ ات دنیاۓ مہر ءُ وفا پشت جنت گشے پاکیں جذبگانی ہے مزات کانود ءِ پہازوکاں آئی ءِ گوشتگیں زندءِ تہلی ءُ ارلبد زردی ءَ گوں لگتمال کت گشے ہمیشی ءِ لائک بیتگ ءَ آئی ءِ دل چو سنگ ءُ بوت آئی ءِ دل انچو سنگ بوت کہ نی نیکی ءِ جاہ کنگ ءَ ششے اوں گندگ نہ بوت آ مزنیں بد بھتے ات دیگا شش سال ءِ تہا ات کہ مات ءُ پت ءِ مہر ءَ چہ زبہر بوت بزاں آہاں اے دنیا یلہ دات گہار ءُ بزگ بوت پر چہ کہ آئی ءَ وت ءَ اوں دگہ کس نیست ات حداۓ آئی ءِ لوگواجہ وتی مال کتگ ات ہمیشہ بزگ ات کہ آئی ءِ لیب ءِ عمرات کہ وتی وتی مردمانی بے کاریں زندءِ حاتر ءَ جمد ءُ ہما بوت آئی ہما سرپہ آئی ءَ انچو غمناک ات ءَ پہ دنیاۓ ھنچو ترسناک، ھو گڑا اے نہ جیڑگات کہ آئی ءَ کجا روگی انت بس یک راہ ءِ کپتگ اتے ءَ پہ وت دیم روگات بس یک جاہ ءِ آئی ءِ حیال ءَ اتنگ ات ءَ آئی ءِ گہار ءِ لوگ ات بلے اودا آ کئی گور لبہ شتیں پر چہ کہ آئی ءَ اشتگ ات غریبیں جنوزامیں مات ءَ آئی ءِ بزگیں چک چہ شد ءَ بیران بیتگ ات بلے دنیا انگت ءَ ہما پیا آباد ءُ ڈولدار ات انچش کہ آ روچ ءَ چہ پانزدہ سال

پیسر است ات ءُ پرچہ مہ بیت انت کہ حدا ءِ کار جاہ ءِ بے سوبیانی جاک ءُ سوب مندی ءِ کندگ یک وڑا انت انچو سماہینگ ات کہ آئی ءِ چہ پیسرا
آئی ءِ نام ماں ھلھہ ءُ سرپنگ ات ھر کس پہ ترسا کی آئی ءِ شمگا چارگ ءَ ات ءُ چیر کانی ورشنگ اتنت آئی ءِ دل ءِ تہا سک زار اتک ءُ آئی ءِ
پیشانی چہ زار ءَ تاب ورگ ءَ ات ءُ کرچک ءُ چہ پرات آروچ پہ روچ نیکی ءِ وشیان چہ دوربیان ات آھر دنیا ءِ کجام کار ھراب بنگ ات کہ پہ
آئی ءَ ایو کا غم ءِ زہری پش کپنگ ات ماں راہ ءَ یک جائے انچیں کیت کہ آدم بالا کنگ لوٹیت بلے سرکار ءِ پانپاہ ءُ چہ اود ءُ گلینت کہ اے وزانی جاہ
نہ انت آئی ءَ زار باز اتک بلے کانود ءِ پہازوکاں گوں آئی ءَ جنگ کنگ نہ لوٹ ات آزندان ءَ رہادگ بوت آدمی ذات ءِ بے بزگیں تب ءُ چہ آمالک
مہلوک ھر دوئیناں چہ بیزار ات آئی ءَ جیوات کہ درستیں عمر ءِ پشت کپتگیں روچاں آترایت ءُ وتی ہم سنتیں مردماں دل ریش کنت، بد بھتیں
آدمی ذات ءِ دیما دوراہ انت قید ءُ بند ءِ شور گپتگیں روچاں پد اگاں آئی ءَ بہ لوٹ اتیں گڈا وتی رزوائیں زندمان ءِ بے سیتیں ساہت یک
دوریں کنجے ءَ گوازینگ اتنت بلے بیر ءِ جیزگ ءَ آچہ راہ ءَ گار بوت ہے گمان ءَ کہ انسانی آبادی آئی ءَ رانہ منیت مردمانی ہمروچی ایں کیشی آں آ
یا گی جوڑ کت ءُ آئی ءَ لوٹ اہت کہ وتی ناپاکین واھگاں زوت چہ زوت سر جم بہت راہ ءِ سر اودر چکانی بزیں جنگلے ءَ یک جمگ ئے ات اود ءَ یک
شپانکے دنیا ءِ جنجال ءُ فکراں چہ بے فکری ءِ نشگ ءُ سوت جنگ ءَ ات سارتیں ءُ شیر کنیں آپ وتی وشتگیں سوتاں گوں تنی ءُ
دمبر تگیں مساپراں آرام کنگ ءِ سکین دیگا ات آحسد ءِ بیر ءِ جیزگ ءَ اپخش بنگ ات کہ نے آدمبر تگ ات ءُ ایشہ تن ءُ شد ءُ بے وار بنگ ات
بلے بزیں درچکانی ساھگ ءُ ڈولداری آئی ءَ باز دوست بیگات ءُ ہے نہ وشیں حالتاں کہ آئی ءِ پر ایش پیشانی کرچکاں چہ نز اہنگ ات ءُ چم
تیگیں حیال ءِ عکسے جوڑ بنگ ات ہا شگار ہادگ بیت آئی ءَ شپانک ءِ مُد تاہیریں سوت انچو سماہینگ کہ کہ ہے دنیا کہ آئی ءِ بے مہری ءُ آدمی
ذات ءِ مردم گیری بیچپنگ ات مہر ءُ وفا ءِ رنگاں باز ڈولدار بنگ ات نوں آئی ءِ پیشانی ءِ کرچک یک یک ءَ ھلاس بیگا اتنت ءُ آئی ءِ زنڈیں
چمانی ایشکی تاہیر ءِ نوراں گوں بدل بیان ات آئی ءَ وتی گرنچ ءُ لٹ کہ ہے آئی ءِ مال ءُ مڈی اتنت بن ءَ ایر کت انت گشے کہ آ تاہیر ءِ اے
گونڈیں ساہت ءَ کہ شپانک ءُ وتی وش زیمر ءُ آزاتیں سوتاں گوں پید اہنگ ات، آتہمان دیگ نہ لونگ ءَ ات نشت شپانک سوت گشگات ءُ ور آ
مدیں تہی جوش واب کپان اتنت ءُ آئی ءِ چیدگ پیشی وڑا ڈولدار بیان ات ءُ اے راست انت کہ حدا ءَ آباز ڈولدار ساز اتگ ات ءُ کسانی ءِ
وھدے آئی ءِ مات ءُ پت زندگ اتنت غریبی ءُ نیستی ءَ ابید اوں آئی ءِ چیدگ ڈولدار ات بلے غم ءُ فکراں وھد ءُ پیسر آئی ءِ ورنائی چاگرد کت ءُ
زند ءِ فکر ءُ غماں مرد ءِ زیبائی ءُ ڈولداری بیچپنگ ات نوں آدلگوشی ءَ گوں شپانک ءِ سوت ءَ کہ زیمر ءِ بند یگے ءُ چہ آزات ات گوش دارگ ءُ
ات ءُ بجندے کہ آدل ءِ تہا شگ ءَ ات دریگتیں من اوں ہے پیا گل ہیتیناں، آشپانک ءِ بے فکریں زند ءُ چہ حیران ات آئی ءَ وتی کسانی یاد
بنگ ات سنگ دلیں انسان ءِ چماں چہ یک دوارس ءِ ترمپ کپت ءُ چمگ ءِ آپاں گوں ھوار بیت انت، دریگتیں جاور بدل ہیتیناں آئی ءَ وتی
ہتاں چہ رنگتیں ارس داشت انت ءُ وتی دستاں کہ کار مزوری ءِ سبب ءَ انچو گران اتنت چو بے پروائی ءَ آئی ءِ دل ءُ چست کت انت داں کہ
تگیں لنتاں کہ سفر ءِ سبب ءَ راہانی دزاں ترکینگ اتاں کے ترببہ مت آئی ءِ چم دگے شپانکے ءَ کپت انت کہ لنگاں گوں آئی ءِ شمگا اشار دکنگات
بد بختیں انسان ءِ دست وتی جاہ ءَ حشک بیت انت ہما چیدگ کہ تاہیر ءِ نوراں گوں ترپناک ات تہی جیڑہاں پد اتہار ونک کنت چمانی رژن ءِ
جاہ ءَ نا امیتیانی سیاہیاں گپت انت ءُ آئی ءِ آنگہیں دل یک برے پداتہار و بھیاں سرگردان بیت آوتی جاہ ءُ چہ پاد اتک بلے ہے رنگ ءَ کہ آئی ءِ جان
ءُ کیشی ءُ چہ لرزگات ءَ انار ک ماں بیر ءِ جوش ءُ سر تراتنت آشنگ ات ءُ باریں چہ زار ءَ چی بجتین اتے کہ انگہ ہما شپانک کہ آئی ءِ سوتاں
گوں وم تگیں مارشت کسانیں ساہتے ءَ زندگ بنگ اتاں کو کار ءَ لگ ات وزے وزے ءُ آوتی جاہ ءُ چو دار ءَ اوشتا تگ ات یک ساہتے ءَ آواز

ماں گوات ءِ گوں چاریں کنڈاں تراتءَ شنگ بیت آئی ءِ پد اخزاتگیں انسانانی پادبر مش اش کتنت کہ ترس ءِ چہ انگو آنگو تچگا اتنت ، وتا دور کنگا اتنت پد اھاموشی بیت ءِ آایوک ءِ پشت کپت ، وھدے ہیگاہ بیگ ات آانسانانی کسانیں پیچے ءِ سر بیت دراجیں سفرءِ سبب ءَ آباز دمبر تگ ات آئی ءِ سھب ءِ چہ ہچ نہ وار تگ ات چمگ ءِ چہ رہادگ ہیگا پد آئی ءِ راہ ءِ یکدگہ جائے ءَ لوٹ ات کہ ساہتے بداراں بلے گوشتگیں روچانی ہمائی آجاہ ءِ پیسر سر بیگ اتنت قانودءِ وردی پوشیں کارکنوکاں آبجہ آور تگ ات آپد اپما سفرءِ رہادگ بیت کہ گشتے چہر ہلاس بیگ نہ ات ہیگاہ بیگ ات وھدے آدم ءِ پدریچ ءِ اے بر گشتگیں فرزندیک ہوٹلے ءِ درواگ ءِ دپ ءَ سربیت گپ رپ کہ نوک آوک ءِ سبب ءَ دارگ بیت پدا ہنچ بیت یکے ءَ گشت کہ مرچی سھب ءَ نامی ایں بدمعاش فیروز چہ ہندی جاہ ءِ آزات کنگ بیگ ءَ ماشنگ کہ آہمدا پیداک انت نوک آوک گڈ ات ءَ اشکنوک اوں چہ ترس ءِ لرزگ ءَ لگ اتنت کہ ہوٹل ءِ درواز گ بچ بیت ءَ ہے شہرءِ پولیس ءِ مستر تماہت دراہ ترسناکیں رنگے ءِ ہمائی ءِ چارگا لگ انت ءَ در آمدءِ دیم اوں تماریگ ءَ لگ ات پولیس ءِ مستر ءِ ہوٹل ءِ واھندءِ گوش ءِ چیزے گپ جت ہوٹل ءِ واھند زرد ویگ ءِ گپت گشتے حداحیر بحت فیروز ہمدا اتگ ءَ سر بیگ مساپراں پد الرزگے ءِ گپت ءَ در آمدءِ دیم پداتماربیت پولیس ءِ مستر شت ہوٹل ءِ درواز گ یک برے پد اہندبیت ءَ بان ءِ حاموشی بیت بلے مساپرانی دل دریگ ءَ لگ اتنت ءَ یکے ءَ دومی ءِ شق ءَ ترس ءِ چماں گوں چارگ ءَ لگ اتنت درواز گ یک برے پد اہچ بیت بیگ ءِ پاسدار ءِ کہ چراگے آئی ءِ دست ءَ ات ءَ سی تیری آئی ءِ کوپگ ءَ ات آہماہمگاشت کہ ہوٹل ءِ واھند فکر جنگا ات آئی ءِ لنگ ءِ گوں در آمدءِ ہمگا اشارہ کت ءَ سبک سبک ءِ کوکارکت ءَ گشت "آفیروز انت" ہوٹل ءِ واھندءِ رنگ پد ازرد تراتکپان پرشان شت ءَ ورد وار گیں گالوار ءِ در آمدءِ گشتے "سنگت اوابیا من ءِ گوں تو چیزے گپ جنگی انت" دوئیں یک کنڈے ءِ شت ءَ اوشتات انت گڈا آئی ءِ گشت "سنگت تو چدا چہ دگہ جاہے دگہ ہمگے برو" در آمد اجہ بیت ءِ گشتے "پر چا زاناں ؟" ہوٹل ءِ واھند ءِ زور پر دات در آمد ءِ ہچ نہ گشت ءَ شت وی گرنچ ءِ لٹ زرت انت پہ ھاموشی چہ ہوٹل ءِ دراتک بلے آئی ءِ دیم باز ترسناک ہمناک ات شپ سرد ءِ تماراتءَ بازار ءِ کہ اودءِ وتی درائیں لاچاریاں گوں دل پروش اوشتاتگ ات چاریں کنڈاں حاموشی ءِ ستراں اوں جاہ رستگ ات بلے آدم ءِ یک بے کسیں اولادے پناہ ءِ شوہاز ءَ در پہ درات ، آکے اوشتات گشتے کہ فکر جنگ ءِ ات پدا یک لوگے ءِ چہ رژنائی ءِ شہمے آھگات اے اوں یک ہوٹلے ات آہماہوٹل ءِ ہمگاشت ءَ درواز گے جت درواز گ ہچ بیت بلے اودءِ پاس جنوکیں پانپاہ ءِ آپجا آور تگ ات۔ ہمیشگا آئی ءِ زوت درواز گ پدا گپت نوں آیک ءِ دل پروش ات ءِ یکے گوات ءِ زور تگ ات ءَ سردی ءِ چہ آلرزگ ات ءِ ہماآزاتی ھاتراکہ آئی ءِ ھرچ زند ءِ کانود پروشگ ات مرچی آئی ءِ گیر انیں بارے سماہیگ ءَ ات دنیا آئی ءِ دیمات بلے آئی سرچیر دمگ ءِ ھاتر اچ جاہ دست نہ کپت ہماتگیں ہندی جاہ کہ آئی ءِ وتی زند ءِ ، وش تریں بہرے امیت ءِ گوازینگ اتنت کہ باندا منا ہلاکنگ بیت ، اے ساہت ءَ آئی ءِ کہ ام جاہے سماہیگات آئی ءِ زیی ایں دل گریوگا لگ ات ءَ آئی ءِ دنیا ءِ گوں جنگ کنگ ءِ شور تگ ات آئی ءِ دل ءِ گشت کہ دریگتیں آچہ ہندی جاہ ءِ یلاکنگ مہ بوتیں آواتر بیت پہ اے ھاتراناں کہ آزاتیں جاھاں ہچکاس ایت بلکیں ہمیشگا کہ ارواہ ءِ جان ءِ درائیں آزاتیں واھگاں بہ کشیت لوٹتگ ءِ وتا پداہندی کاہ ءِ قید بحت بلے ہندی جاہ ءِ پاسدار ءِ آھکلاں گوں ماں بست بدبھتیں انسان بے تاہیری ءِ گوں جاک ءَ لگ ات منابدار تماہدکن پر چیہ آزاتیں دنیاءِ منانہ زرتگ پاسدار ءِ گشت تو گنوکے یک برے بروگناہ بجن گڈا پتو اے ہندی جاہ ءِ درواز گ ہچ بیت بزاں تراہندی جاہ ءَ جاہ بیت ، آئی ءِ تیلانکے دات گشتے پاسدار آئی ءِ گناہ ءِ دنیاءِ ہمگا تیلانک دیگات افسوس کہ اے بدبھتیں انسان ءِ امروزءِ دوزہ ءَ اوں جاہ نیست ات نوں گڈا آگناہ کنت ؟ الم پہ آئی ءِ دنیاءِ وشیاں دگہ چے پشت کپگ ات ہر ہمگا توتانی تیر گوارگ ءَ اتنت کہ دنیاءِ مردم آئی ءِ پہ زہر لگتمال کنگا ساجو اتنت نوں آہندی

جاۓ وتی جاہ ءَ سرپد بیگاات ءُ زندءِ پشت کپتگیں روچانی بے تہیں ساہتاں وگہ گناھے ءَ گوں ھوار کنت ءُ پہ نان ءُ پناہ ءِ بدل ءَ بہاکنت آں چہ اود ءُ پاد اتک کہ دگہ جاہے ایو کابند اں زوت ءُ چہ زوت ءِ چے رنگ ءُ بیر گرگی انت کہ انسان ءِ پدر یچ ءَ گوں آئی ءَ کنگ ات اے تجربہ گوں آئی ءَ ہچبیں روچ ءُ بینگ ات راہ ءِ سرا یک عبادت جاہے است ات کہ اود ءَ آدم ءِ بیکیں اولاد وتی کپتگیں نیکیانی مزءِ امیت ءَ عبادت ءَ گلائش انت آ دل ءِ تہا آہانی سرا کندگ ءَ ات ءُ چہ زہر ادیے ترینت ءُ شت چہ شہر ءُ ڈن آسڑک ءِ لمبے ءَ یک سنگے ءِ سرا نشت آشد ءِ سکیاں چہ بے حال ات ءُ موسم ءِ سکی اں اوں شمشنگ ءُ بے پرواہ ات دانکہ ساہداریں مہلوک گرانیں واب ءَ واب کپت ءُ گناہ وتی ورائیں تباہ کاریاں گوں پاد اتکگ ات شہرءِ ایمنی ءُ چہ دیر گوست یک باگے است ات یک حدادوست ے ءَ ایو کی ءِ بیکیں ساہتاں شور ءُ جاک ءُ چہ رکینگ ءِ جاتر ایک لوگے جوڑ کنگ ات آلوگ ءَ روچ ءِ رژن ءُ شپ ءِ تہاری ءَ ہرچ آوکیں مساپرے ءَ پہ دروازگ پچ ات اود ءَ یک کوٹی ے است ات آحدا دوستیں انسان ءِ وتی ایو کیانی جاتر اجوڑ کنگ ات آئی ءَ ہچبیں روچ حداءِ مہلوک ءِ بازیں کارے شر کنگ ات آ ہر جاہ شنگ ات نیکی اش وتی ھمرائی ءَ بر تگ انت پر شنگیں دلاں آئی ءِ گیمکیں کندگاں گوں تاہیر رسنگ ات ءُ گریتگیں چم آئی ءِ گپاں گوں وش بینگ انت آئی ءِ زندءِ روچ پہ دنیاءِ مردماں مہر دیگا گوست انت ءُ شپ ءِ ساہت دنیاءِ پیدا کنوک ءِ عبادت ءَ آئی ءَ انسان ءِ نزوریانی سرا ہزگ اتکگ ات ءُ آہانی گناہانی سرا گریوگ، پرچیا آئی ءِ کودکیں ءُ پراہیں دل ءِ تہا پہ کینگ ءَ ہچ جاگہ نیست ات ءُ آئی ءِ بخشش نیک ءُ بد ءِ تپاوت ءُ چہ چٹ آزاد انت آروچی کہ یک بدبھتے ایمنی ءِ راہ ءِ شوہاز ءُ بدیانی تہاریں چات ءَ کپنگ ات آئی ءَ یک دردگیں انسانے تاہیر ءُ مہراں چہ سیر اپ کنگ ات شپ ءِ گڈی پاس ءَ واتر بینگ ات انچو نان ءِ کپارے ہچ کت دلمانگ ءَ کہ نان ءُ بوارت کہ یکے ءَ دروازگ کے تیلانک دات آئی ءَ گشت تہا بیا! ساہتے ءُ پد فیروز آئی ءِ دیما اوشتاتگ ات یک دردمندیں مساپرے ءِ گندگ ءُ پد زوت آپاد کیت اوشتیت ءُ گشیت چو آس ءَ روک بجاں اُف تو چہ سردی ءَ درینگاے فیروز سُہ کہ آئی ءِ چماں دنیاءَ انسان نیست ات بس مار ءُ زوم آباد انت حیران بوت ءُ ترسنا کیں آواز ءَ گوں گشتے مناھچ کارے کہ من کے آں؟ تو منی برات ءِ آئی ءَ پسودات فیروز ءَ گشت توردورگاے، من سیاہ کار ءُ گناگارے آں آئی ءَ بے لچی ءَ گوں گشت چوش نہ انت تو منی براتے پاد اتک وتی جاہ ءَ آنادینت ے فیروز ءَ گشت تو منی گپ ءَ وگوشدار تو یک انچیں مردے پناہ دیگا ات کہ یک مزنیں ۔۔۔۔

نیک دل ءَ پرواہ نکت ءُ گشت چلو ءُ وتی گور ا ایر کن ءُ بزور کمبل ءُ وتا پردے ترس نا کیں گناگار گشاگ ات توعجبیں مردے بے من گشگایاں کہ من حراہیں مردے آں، آئی ءَ سردیں آھے کش ات ءُ گشت حدا تئی سرءِ حیر ءُ بھت ءُ وتی کار کنوک توار پر جتنے خادم ناناں بیار! تو شدیگ ے ناں، فیروز ءَ گشت منی گپ ءَ گوشدار نیک دلیں مردم ءَ پسودات ماتہاریں روچانی گپ ءَ پر چاہ جنیں وھدے کہ زندءِ ساہتاں مہرءِ رژن ءَ گوں ترپناک کت کنیں، فیروز ءَ گوں زہر درائینت مہر؟؟؟ مہرءِ گپ ءَ مجن من وتی ہمسراں گوں دست بسنگ ءُ پناہ لوٹنگ ءَ آہاں منا تیلانک دات من شدیگ بینگ ءُ نان لوٹنگ آہاں منا سنگ دات من چہ سردی ءَ لرزاتاں آہاں منا سردیں گوات ءِ دیم پان کنگ ات۔

نیک بھتیں مردم ءَ گشت حدا مار اشمار اوردستاں نیکی ءِ سکین بدنت ءُ فیروز ءَ گشت حدا؟؟ ہچبیں روچ منی سرا ظلم بینگ ءُ تئی حدا اھاموش بینگ ءَ چار اتک ے منا آئی ءِ مہلوک ءَ زاہ ءُ بد داتگ تئی حداءِ گوشاں مورے ءَ ہم نہ وار تگ آئی ءِ ہدہ منی دست ءُ چہ آئی ءِ داتگیں روزیگ ءَ چاہگ ءَ انت من درپہ دراتاں آئی ءَ منا دست نہ گپت من باز دلپروش اتاں بازگریتگ ءُ آیاد کنگ ات بلے آئی ءَ ہچ پسوندات حدا۔۔۔۔

حدادوست ءَ آئی ءِ گپ کپی کت ءُ گشت تو پر اے گپ ءَ غمیگ ہے کہ دنیاءَ تر ایل داتگ پرچیا حدا تر اوت وتی کنت۔ فیروز ءَ گشت بلے تو کئے ءُ تو گوں من کینگ نداراے پرچی تئی ہم عمرو منا تگ جناں تو پر چا منا مہر دئے وھدے دگہ چمن وتا دیر کش انت تو گوں من نزیک پر چاہیگئے۔

وہدے دگہ مردم من ءُ زاہ ءُ بد دیئنت۔ نیک دل ءَ پہ مہر گشت ہمیشکا کہ حداوتی ہندہاں گوں مہر کنت۔ فیروز ءَ گشت تو زاناں اے دنیاءِ مردمے نئے بروہموا کہ تو اہنگ ءَ واتر بجن بروچش مہ بیت کہ انسان ءِ گٹگیں سکی تئی زندمان ءَ تھار بجن انت۔ مردم ءَ دل ءَ گشت مہر درائیں تہاریاں ہلاس کنت فیروز ءَ گشت من اوں مہر کنگ بلے تئی حدا ءَ بدل ءَ مناقید ءِ ہندی کنگ حدادوست ءَ نچندات ءَ گشت حدا ءَ وتی ہندہانی شری پکارانت آبے انصاپے نہ انت فیروز ءِ جہبے جت ءَ گشت شریں انصاپے آئی ءِ نیک دل ءَ پد اہچندات ءَ گشت مہر بجن تو وت ڈانئے تو دروانی سرزمین ءَ چہ آہگات کہ اود ءَ ناھربانانی حاکمی انت ءَ تئی دل زہمیگ انت اے دنیاءُ مُہر انت، مہر بجن تراباز چیز ریسیت، فیروز حاموش بیت ءُ گرانیں فکرے ءِ تہا کپت پدا کپاراش ہچ کت ءُ دوئیناں نان وارت نان ءَ پد نیک دل ءَ گشت شپ بے وہد انت ءَ تو باز دمبر تگ ءَ نوں بیا کمو آرام کنیں آدوئیں بان ءِ تہا شت انت، سالانی سال ڈڈ ءَ بر ہنگیں زمین ءِ سرا اوپسو کیں فیروز ءَ وہدے تھت ءَ لہیں بسترریسیت گڈا آسرے ایر کنگا گوں واب کپیت نیم شپ ءَ چہ کمو گیش گوستگ ات کہ آئی ءِ چم ہچ بوتنت ءَ بے سوبیں زند ءِ بے سوبیاں وتی اصلیں دروشم یک یک ءَ آئی ءِ چمانی دیما آورت انت، کسانی ءَ وہدے کندگ ءُ وشیانی پری ءَ آوتی کوپگاں زرتگ ءَ بال کنگ وتی درائیں بے فکریاں گوں آئی ءِ چمانی دیماتر اگا انتت ءُ سنگ دلیں انسان ءِ چم چہ غم ءِ ارساں تریت انت پدا چورئی ءِ سکی ترسناکیں دروشمے ءَ آئی ءَ گندگ ءَ آتک انت آلرزگ ءَ لگ ات نوں آشپ ءِ ندارگ آئی ءِ چمانی دیما آتک وہدے آئی ءَ چہ شدءَ گریتگیں چک دیستگ اتنت چہ ہے امیت ءَ لوگے یلہ داتگ ءُ ظلم ءُ زورانی کچ اتکیں ترس ءُ بیم ءِ دروشم آئی ءِ چمانی دیما آتک انت آئی ءَ پد بجہیں روچ ءِ تجربہ گیر اتک انت ءُ شت انت آئی ءَ سمایت کہ آکوٹی ءِ تہا تھت ءِ سرا تاہیر بجتگیں نپادانی سرءَ انت نوں آئیک دلیں مرد ءِ بابت ءَ فکرءَ ات اے کئے انت چی کنت اود ءَ انت پرچا؟ اے ہما جست اتنت کہ آئی ءَ دائم گوں وتا تنگ اتنت ءَ ہچ رنگیں پسو پہ وتا ندیست ءَ گڈا باز زار گپتگ ات منی حیال ءَ سیریں مردے آئی ءَ ہے فکر کت ءَ انچو آئی ءَ ہما گرانیں پیتی یاد اہتگ ات کہ کوٹی ءِ یک کنڈے ءَ ایرات آئی ءِ تہا چی انت آفکر ءَ لگ ات، ہیت کنت مال ءُ زربہ بنت بلے اناں۔ اشی ءِ تہا چی انت چارانیں باریں اگاں چوش بہ بیت گڈا، آئی ءِ گناکاریں دل گرءَ چیل ءَ ءَ کپت گڑا چیر کانی بروہاں آئی ءَ، وتی لوٹ ءِ اراوگ پکا کنگ ءِ جہد کت بلے زرد ءِ آگہی گناہانی بزیں پردگ ءِ پشت ءَ سرک ءَ ات۔ بلے ٹیکیں مردے آفکر ءَ کپت اناں نزانکاریں مردے، ساہتے ءِ جیڑگ ءَ پد آئی ءَ وتی دل ءَ گشت سہب ءَ وہدے منانہ گندیت ءُ پیتے ءَ ماں حالیگی ءَ گندیت ءُ وتی دستاں سرءَ کنت گڈا زانت کہ دنیا چی ایت؟ بلے اے گپ الحی نہ انت کہ پیتی ءِ تہا زرءَ مال بہ بنت باریں چارانیں کہ چی ماں انتئے آپاد اتک ءَ کش ءِ تھت ءِ سرءِ ٹیکیں مرد ءَ دیم پرواتگ ات ءَ آئی ءِ گرگ ءِ توار ءَ چہ زانگ بیت آانچیں وش واب ءَ انت کہ بس ہما مردمانی بھت ءَ انت کہ نفس ءِ پاکی ءَ سدکی ءِ زراں چہ سیر انت۔ چراگ ءِ رژنائی ءَ گوں آہاموشی ءَ پیتی ءِ نزیک ءَ سربیت ءُ ماں حیال واری ءَ گوں کہ جاک مہ بیت آئی ءَ وتی دست کُبل ءِ شگارت آجہ بیت پیتی کُبل نہ انت بلے اے فکر کنگ ءِ وہد نہ ات آئی ءَ حیالداری ءَ گوں پیتی ءِ دپیگ چست کت ءَ تہا چارگ ءَ پہ جہل بیت چیز کے تلاہ ءِ رزان انتت ءَ یک درپشو کیں نگرہ ءَ، نیک دل بے سدءَ واب ات ءَ کارکنوک اوں واب ات آکس ءَ ندیستگ ات، حدا! آدل ءِ تہا کندگ ءَ لگ ات پدا میزان میزان ءَ آئی ءَ رزان کش اتنت گوں حاموشی ءَ کوٹی ءِ درواز گ ءِ شگا روگا لگ ات ءُ ڈن ءِ بان ءَ اتک کہ اود ءَ آئی ءِ زندیں لٹ ءُ گرنچ ایر اتنت اد ءَ اوں حاموشی ات آئی ءِ وتی چیز زرت انت ءُ ڈن ءَ دراتک آئی ءِ حیال ءَ باگ ءِ مزنیں دروازگ کبل انت آباگ ءِ دیوال ءِ شگاشت آدیوال ءَ چہ سرکپت ءُ ڈن ءَ دراتک سہب بیت پر اہیں دنیا آگاہ بیو کاں چہ پر بیت حدادوست واب ءَ چہ پاد اتک دیستئے مہمان نپادانی سرا نہ انت آئی ءَ حیال کت زاناں ڈن ءَ باگ ءَ انت بلے وہدے روچ ءِ رژنائی ءَ بزءَ جہل یک رنگ ءِ

رژناہ کنگ ات گڑا آ حیران پہنگ ات ءُوت آئیءِ شوہازءِ باگءِ شت بے دعا کوریں مساپرءِ چ حالءُ احوال نیست ات بے پرکتگیں دیوالءِ کپتگیں ءُشت وت یک نافرمانءِ بے ترسیں مہمانےءِ قصہءِ آرگا اتنت روکیں مساپرءِ نادانیءُ اشتاپیءِ سرا آئیءِ اپسوزیگات کہ آ حکءِ دیوالءِ سرا چہ سرکپتگ پرچیکہ باگءِ مزنیں درواز گ پہ آ وکءِ روکیں مرداں ہروھدءِ پچ انت آ پدا کوٹیءِ شکءِ واتریت پچتی پچ ات تلاہءِ رزان آئیءِ تہا چہ گارات انت آئیءِ پہ سیاہ دلیں مساپرءِ بازرھم اتکءِ آئیءِ گیمکیں چم چہ ارساں تریت انت اپسوز کہ یک انسانےءِ ارواہ گمراہءِ ھلاس بیان ات آئیءِ وتی دلءِ گشت ءُ وانگءِ دلگوش بیت نیم روچ ہیگ ات آماں باگءِ یک گرانیں پگڑیءِ تہار و آ کنگءِ ات کہ دیست ئے چار مردم پہ آئیءِ پیداک انت سے سپاھیگءِ یکے گران کنگءِ آرگءِ اتنت اے فیروزءِ آئیءِ وتی شپءِ مہمان بجہ آور تگ ات یک آئے کشت ئے ءُ دیمءِ شت گشت ئے منی دوستیں سنگت شگر انت کہ تو آ حنگ ئے من تراوا نگرہءِ کرواں دا تگ بے تو اشتاپی ات ئے آ ہمدءِ شمشتگ فیروزءِ حیرانءِ اجبیں رنگےءِ وتی چم چست کت انتءِ آئی دیم نیکیءِ پاکیءِ دریاءِ چہ لجءِ سہر سہر تر اتگ ات یک سپاھیگےءِ جست کت واجہ اشیءِ ھرچی گشتگ راست انت ما دیست کہ اے تچگءِ انت مارءِ شک بیت ممکناں اے گپت اشیءِ گورءِ اے رزان پہنگ انت گپ آئیءِ دپءِ ات کہ بزرگءِ کپی کت ھواشیءِ ھرچی گشتگ راست گشتگ سپاھیگءِ گشت گڑا ما اشیءِ یلہ بدئیں آئیءِ پسو دات بے شک سپاھیگاں آ یلہ دات سلام دات ءُشت انت آ تتران ءِ پشت ءُشت یک بے بزانتیں گالوارےءِ گشتہ کہ آ واب گندگءِ ات گشت ءِئے من بُرواں ؟؟ پاک نہیں مردمءِ گشت ھئو تو آزات ئے بے روگا پیسروتی نگرہءِ گروءِ پہ وتءِ برگوں آزوت زوتءِ ماں تماشتءِ کروءِ زرت پیروزءِ دست ئے دات فیروزءِ نگرہءِ کروزرت بے چم ئے جملءِ اتنت دل ئے باریں کجا ات ؟ حدامیاریں منی نیکیں سنگت بروبے دگہ برے اگاں تو چہ اے لوگءِ ڈن روگ لوٹ ئے گڑا دیوالءِ سرا سرکپگ الّمی نہ انت پرچیکہ دیمءِ دروازگ پہ ہرکسءِ ہروھدءِ پچ انت فیروز ہما جاگہءِ اوشتاتگ ات ہمودءِ اوشتات نیک دلءِ نیکیں تب آئیءِ بازدوست پہنگ ات پشومانیءِ ھیداں چہ آئیءِ پیشانی ترات ءِ آئیءِ جان تہی جیزگانی چست ءِ ایراں چہ لرزگءِ ات آئیءِ جانی تاکت مُتگی ات بے نیکیءِ زبردستیں تاکتاں گوں جنگ آئیءِ وسءِ چہ ڈن ات مھدروشمیں ذکر کنوکءِ پہ ارمانی ئیں چے وتی ھرانگیں براتءِ چاراتءِ گشتہ یات بجن تو گوں من سوگندوارتگ کہ تو اے رزاناں بہا کن ئےءِ پہ وتانوکیں زندے ہنچ کئے۔ فیروز کہ آئیءِ شریءِ یات ات کہ آئیءِ چ رنگیں سوگندنہ وارتگ ات ھاموشی اوشتاتگ اتءِ حدا دوست گپءِ ات منی عزیزیں برات فیروز من تئی ارواہ چہ شیطاناں پچ کپتگءِ پرشتگاں داتگ مرچیءِ چہ تئی جان وتی براتانی کارانی شر کنگءِ حاترا انت تئی دل نوں پہ وتی عذاباں دروھنت بلکیں پہ دگرے عذاباں غمیگ بیت حداءِ میارے، نوں تو حداءِ حاکمیءِ تہاے۔ فیروزءِ چ پسو ندات کپانءِ پرشان چہ باگءِ ڈن دراتک درائیں دنیا روچءِ لگلءِ ات نشتگءِ کندگات، تا کرچءِ موسم اتءِ درچک چماں سرد کنوکیں تاکاں چہ زبہر اتنت بے آبد ڈولی اوں ڈولدار اتنتءِ تاکرچکیں موسمءِ ھستی ہر جاہ یک پیم ات حداءِ دنیاوتی زیبائیءِ گوں سر ریچ ات موسمءِ ابیکی ماں چاریں کنڈاں گوں رژنءِ تچگءِ ات، فیروزءِ سر جمل ات لنگ جنان ات باریں کجا روگا ات آئیءِ وت نزانتگ ات کہ آ کجا روگا انت آ جنگلءِ شت ہرا ھے آئیءِ دیما اتک ہما راہءِ روان آ ہمک رندءِ یکیں راہءِ روگات بے آئیءِ سمانہ پہنگ۔ پسءِ کوگ جنگلءِ ادا اوداچر گا اتنت آئیءِ حبءِ پاد کنگءِ حاتراوتی زبانءِ گوں آئیءِ حبر کنگا اتنت آئیءِ دلگوشءِ وتی ھمگا کنگا اتنت بے آروگات، بالی مرگ بے تاکیں درچکانی سرا نشتگ ات گوں وتی توارءِ آئیءِ یک رنگیں نیکوئیءِ بدل ہیگءِ کلوہءِ دیگا اتنت، بے ہمات ءِ ہما گواتاں آبازپاد کنگ لوٹ ات بے آبے سدیءِ کیفءِ تہات چ پرواہ نہ کت داں کہ روچ برکت بیت ھمیگاہءِ سیاہیءِ دنیاوتی اندرءِ چیر داتگ ات نوں آ

یک بنگے ءِ سر انشت ءُ آئی ءِ بے کاریں زندءِ تہاریں ءُ ترسناکیں دروشم آئی ءِ چماں ترگا اتنت آئی ءَ اے ترس ناکیں ندارگ سگ ات نہ کت دوئیں دستاں گون وتی دیم ءَ چیر دات آئی ءِ دل سکی آئی ءِ وس ءَ نہ ات آصبر ءَ جواب دات چو جنیں آدمانی وڑا زار زار ءَ گریوگ ءَ لگ ات پشومانی ءِ ہر چ ارسے کہ آئی ءِ چماں در اتکگ ات آئی ءِ دل ءِ سیاہیاں شودگ ءَ اتنت ءُ آئی ءِ دل عجالتی ءِ رژن ءَ ترپگ ءَ ات آوتی زندءِ ترسناکیاں سرپدات ءُ وتی اروا ءِ ناپاکیاں مارگا ات آئی ءَ دزیں بلے نوکیں رژن ءِ چ اتگیں زندءِ راہ دیستگ ات بلے کہ گران ات بلے ایمانداری ءِ جہدرژنا ہیگات آنوں حکی ءَ حداءِ حاکمی ءِ تہا اتکگ ات آئی ءَ باریں داں چیچو لشنگ ءُ گریتگ ءَ باریں کدی، کجا شتگ بلے دومی روچ ءَ بیتگ ءِ یک دھکانے ءَ گشت کہ آروچی من سہب ءَ مہلہ یک مردے حداد وستیں مردے ءِ لوگ ءِ دیما سرماں سجدگ ءَ دعا لونگ ءَ دیستگ ات۔

وکٹر ہیو گو ءِ اے آزمانک ، "فرائیڈے اسپیشل" ءِ ۱۹ نومبر ءِ ۱۹۹۹ ءِ تاکے ءَ چھاپ بوتگ۔

مظہر الاسلام :رؤف راز

زندگی نامہ

آمن ڈاکخانہ ءِ دپ ءَ اوشتگ ءُ ویست حیران بوتوں ءُ زوت زوت ءُ تا آئیءِ گوراسر کت ءُ گشت کہ تو گوستگیں سال ءُ مرت ئے من تئی جنازہ ءُ ھوں گوں بوتگوں مردم کہ تئی گڈی دیدار کنگ ءُ لین اتاں من اوں گون اتاں تئی دیم چوڑرا تگیں باد گیرے ءَ ات۔ بلے مرچی توسک سمارٹ گندگ ءُ آھیگائے من تئی دفن کنوکانی پیچی ءُ سیاہیں بس ءُ سوار بوت ءُ قبرستان ءُ شتاں منی چمای دیما آھاں ترا قبر ءُ ایردات۔

آھاں تئی قبر ءُ حاک دات من چوش کت نکت من کوشش ءُ اہید اوں داں مروچی کسی قبر ءُ مُچ حاک پر دیگ ءِ سواب کٹ ات نہ کنگ۔ پدا من تئی پرس ءِ (فاتحہ) سرااوں شتگوں، وھدے آھاں تئی دل پسندیں ورگ ءُ گدانی یک جوڑی ے قرآن شریف وانوکانی دیما پہ وڑا ایر کنگ ات۔

اروچی تئی لوگ ءِ مردمانی گشگ ءُ اہید اوں من ورگ وارت نہ کت، بلے مرچی تو اداچونی ءُ اہنگ ئے ءُ کئی وداریگ ئے؟ آئی ءُ گوں حیرانی ءُ منی ہمگا چارات ءُ ورائینت، تو اد ءُ چونیا؟ وھدے کہ تئی جنازہ ءُ کس گون نبوتگ ءُ تئی وھدی تئی پرس ءُ فاتحہ نبوتگ۔

مظہر الاسلام :رؤف راز

دگہ یکے

ھدابزانت کہ آئی ءِ ٹیلی فون نمبر چی انت آمنا مدام فون کنت، گلہ کنت، قصہ کاریت، حبر دنت، دلگران بیت پدا فون ڈسکونکٹ بیت بلے آپدا کال کنت ٹیلی فون ءُ چست کناں، ہچ نہ گشیت۔۔۔ من سرپدباں کہ اے ہمائی ءِ فون انت من آئی وشاکنیں آوش بیت بلے پدا کہ آگوں من دچار کپیت گڈا منی ہمگا انچوش چاریت گشئے زاناں گشگا انت آمن نہ اوں کہ ترا فون کنت۔ من اوں آئی ءِ ہمگا انچوش چاراں گشئے من آئی ءِ گشگاہاں آ کہ تئی کالاں رسیو کنت آمن نہ اوں "دگہ یکے"۔

نوکیں شاعریءِ مقصد ہما انت، ہما کہ ہر شاعرئیگ انت۔بزاں شاعری کنگ۔مارشتانی وڑءُ پیم بدل بیت کناں۔حیال جبزگءُ مارشتانی قدرءُ قیمت دگہ دگہ زباناںءُ دگہ دگہ شاعرانی گورا دگہ دگہ بیت کناں۔پابندیءِ "نقطہءِ نظر" یک جاھےءَ چہ دومی جاھےءَ سرا ات کناں۔مارشتانی رنگءُ دروشم بدل بیت کناں بلے شاعریءِ مقصد وبس شا عری کنگ انت۔ محمد حسن عسکری

دستءِ زبان

شام برک پوری
علی گوہر

نخشب کو اسیں دست چارئے ات۔ آئی ءِ ھر روچ پادکشک (فٹ پاتھ) ءِ سرءَ وتی دکان سمبھینت، کہ ھو دا وڑوڑیں مردم وتی دستانی پیشدارگا اِشتنت۔ آھانی تو کاڈ لگیں اگدہدار، افسر، کلرک، سوداگر، وانندہ ءُ مزدور بچہ است اتنت ھر روچ ھمیشک ئے گپت کہ پہ ارزانی ءَ لوگ ءِ ھرچ ءُ ورچ ءَ بس بوت انت۔ یک روچ ئے سہب ءَ مہلہ وھدے پادکشک ءِ سرا آوتی دکان ءَ سمبھینگ ءَ ات گڈا یک ورناھے آئی ءِ کرا اتک ءُ نشت۔ آڈولدار گندگ آھیگا ات، دیم ءِ سرا غم ءِ سیاھگ ءُ چمانی تہا نا امیتی ے اوڑناگ ءَ ات۔ آئی ءَ وتی دست ءِ دل "دست چار ءِ" دیما کت۔

"تئی دست ءِ لکیر سک ساپ انت ءُ گندناک انت۔" آئی ءِ دست ءِ دل ءَ تپاسگ ءَ ات، "دل، دماگ ءُ بھت ءِ لکیر تئی رژنائیں باندات ءِ ڈس ءَ دیگا انت،" "بلے من وتی سر لبد بھتی ءِ ساھگ ءَ گندگا یاں۔"

"آھر تئی سرا کجام ویل کپتگ؟"

"من گون یک جنکے ءَ مھر کنگا یاں، آاوں پہ دل ءُ جان منالو تیت، بلے کمی عزت ءُ برزشانی ءِ راہ ءَ دیوالے ءِ وڑا اوشتاتگ۔" آئی ءَ بے ترس ءُ لرز گشت۔

"بلے تئی دست ءَ کہ مھر ءُ سور ءِ لکیر انت، اشاں چہ زانگ بیت کہ تو وتی مول ءُ مراداں سوبین بۓ۔"

"راستی؟"۔ آئی ءَ اجبی ءُ وشی ءِ ھور ءُ ھواریں گالوارے ءِ تہا جست کت۔

"بے شک بھیسہ بکن ءُ وھد ءِ ودار ءَ بکن۔"

"شریں نوں من رویں"۔ ھمیش یے گشت پاد اتک۔

"کجا شتے ئے؟ منی زراں وبدئے۔"

آئی ءَ کیسگ ءَ چہ دو کلدار کشت ءُ شمار دات،

"منی زر (فیس) پنچ کلدار انت، اے لوح ءَ بوان۔"

آئی ءَ دست چار ءَ را پنچ کلدار دات۔ ھمے تہ ءَ تو کاں آزیات دست چار ءِ کرا اتک ءُ دست چار ءَ پہ شر آئی ءَ دلبڈی دات، ھمت و دینت، انگہ یک ماھے ءَ، تاں آ پچ گندگ نہ بوت۔ دست چار پریشان بوت۔ اناگاہ ءَ یک روچے آبے چاڑ گندگ ءَ اتک، ریش ے مزن اتنت، چمانی تہا غم ءِ لکیر گیشتر بزاتنت۔

"اے رند ءَ باز روچاں چہ پد گندگ اتکگ ئے"۔

"من سک مچگی گڑ ءُ منجانی (ذھنی الجھن) تہا ویل اتاں"۔

"تو گوں ھماجنک ءَ کہ مھر کن ئے، آیا آئی ءِ لوٹ ءِ تہا کمی اتکگ؟"

"اے گپ نہ انت آئی ءَ را رزامند کنگا یاں کہ ما راچا گرد ءِ بند ءُ بوج پروشگ لوٹ انت، راتیں عاشق وتی دیم ءِ ھرچ دیوال ءَ دور دئینت، من آ

ئی ءَ راچہ لوگ ءِ چگ ءِ صلاح ءَ دیگایاں بلے آنہ منیت، من وت کشی ءِ تزی اوں داتگ، بلے پدا ہم آکوگ ءَ یلہ دیگا ساجونہ انت"۔

دست چار ءِ سلیٹ ءِ سر الہتیں کشک کش ات، پد ءَ دست ءِ لکیر اناں چارات ءُ گوشت ئے۔

"مرچی تئی بھت ءِ استال زور انت، آجنک تئی بیت۔"

"آھر تاںہمد تسلہ دئے؟" آغم ءِ عکس گندگ آھیگات۔ "من بے آئی ءَ زندگ نباں"

"نجوم ءِ علم دروگ بوت بکنت، شمئے شیر کنیں نیاد ہرچ پیابیت۔"

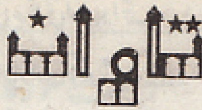
چک ءَ آئی ءِ زردات انت ءُ شت، آروچ آئی ءِ واستہ سک باز گران ات، ہماچک ءَ چہ لید دگہ ہچ گراگ اوں پہ دست ءِ پیشدارگ ءَ آئی ءِ کرا نیاتگ، بیگاہ ءَ آئی ءَ وتی اُردپتک انت یک رکشہ ءِ سرا ایرکت انت ءُ وتی لوگ ءِ شنگار ہادگ بوت، رکشہ ئے باڑہ ئے دات انت ءُ وتی لوگ ءِ پترت، تواہیں لوگ ءَ بے تواری ئے شنگ ات آئی ءَ وتی جنک ءَ راگوانک جت بلے ہچ پسہ نہ رس ات، آئی ءِ جنک چہ لوگ ءَ تتگ ات۔

ورنا فکریں منظور بسمل ءِ شعرانی اولی دپتر

آپ رنگ

چاپ ءُ شنگ بوتگ

شنگار: آساپ پبلیکیشنز کیچ مکران

اسلم شہزاد
فدا کریم پسنی

زینت ءَ بست کت ءُ وتی ہور کیں چماں گوں وتی ہما دست ءَ راچارات کہ آئی ءِ سر ءِ چیر ءَ ایرات، دست ءِ سر ءِ اھت ءِ روتاں وتی نشان جوڑ کرتگ ات، آئی ءِ وتی بے ڈولیں جاگہ ءِ نشان ءَ چہ بے حاجتیں بدن ءَ را دیست کہ جاگہ ءِ بر زیگ ءِ سوب ءَ آئی ءِ بر حنگیں اچتیں لاپ ظاھرات ءَ آیک رندے شرمندگ بوت، اگاں کسے آئی ءَ را اے حال ءَ بچندیت ءَ ۔۔۔۔۔! آئی ءِ جان ءِ پٹ پاد آتگ ءَ لگ اتنت۔ بے سدھی ءِ حالت ءَ دیستگیں آئی ءِ تیوگیں واب شنگ ءَ دام بوھگا اتنت۔ آئی ءَ دکان ءَ چہ وتی برات ءِ تواراش کت کہ آیک گراکے ءَ گوں گپ ءَ ات۔۔۔ حو براس! دو کلدار پشت کیگ ءِ گپ ءَ جن بس اے بے سمجھ کہ تو یک کلدارے حرچ نکت بزاں آ کلدار تو چائینگ ءَ چائینگ ءِ مراو ایش انت کہ تو کمائینگ، پچی گشئے آئی ءَ برات ءِ گپ بے دلی ءَ گوش داشت پدا کرہ ءَ چہ براندا ءِ شگاشت کہ اود ءَ آئی ءِ نشار زمین ءِ سر اشتگ ات ءَ موداني رندگ ءَ مشکول ات ءُ وتی دیما اریں چلی ایں ہچ ءِ سر انو تاں چور دیگات، نشار ءِ حاکی رنگ ءِ گد ءَ ٹ بستگیں موداں چہ آزار ایک مجیں ہم ءِ گمان بوت۔ آئی ءَ غور کت ءَ راستی آئی ءَ را وتی لوگ، وتی مرداں، وتی چاگرد ءَ وتی جند ءَ یک قسمیں نفرت ءِ گمان بوت۔

آئی ءِ عمر نوں بیست ءُ ہفتمی سال ءَ سرات، ہوش بر جاہ دارگ ءَ پد داں روچ مروچی آئی ءِ واستہ اے لوگ ءِ تماچ ہیچیں بدلی ءِ نیاتگ ات۔ ہما رات ءِ پلیتوگیں توار، ہما آئی ءِ ذات ءِ بشنگا چہ بے حاجتی، ہما نشار ءِ وانگی ءَ گنوکی ءَ گوں چارگ، اے لوگ ءِ تما آزارادائم یکیں موسم ءِ گمان بوتگ ات، تا کر ہچ ءِ موسم، سر د ءَ بے رحمیں روچ گوزگ ءَ روگ ءَ اتنت، لوگ ءِ یک ڈولی ءَ بے تھملی آئی ءَ را لوگ ءَ چہ ڈن سر کنگ ءَ مجبور کت، لوگ ءِ نندگ ءَ آزار اہاں جتاتگ ات۔ پیسر ءَ بازار ءِ بشنگا پچیں آہانی دکان، آئی ءِ ودیم پہ دیگی ءَ زینت ءِ کوٹھی، ایشی ءَ پد براند ءَ پد برات ءَ نشار ءِ کمرہ کہ شپ ءِ نیم ءَ وھدے دکان بند بوتگ ات ءَ برات نشار ءِ حوری ءَ وتی کمرہ ءَ گار بوتگ ات ءَ تیوگیں روچ ءَ تھت ءِ سرا تچگیں زینت ءِ واستہ واب یک انچیں رنگدار ءَ ستگیں استال ڈمی ءِ پیلا بوتگ ات کہ آئی ءِ در بجگیں موداني دیما لونجان ات۔ آپادا نگیں براند ءَ تراتیں ہبار بار دیم شتیں، ماہ ءَ را چار اتیں، ڈن ءِ درواز گ ءَ چہ ڈن ءَ دمک ءِ بشنگا چہ سر کش اتیں، بے واب ءِ آرگ ءِ آئی ءِ تیوگیں جہد حاکاں ھوار بوتگ اتنت، ہر وھد ءَ بانگ ءِ توار ءِ اش کنگ ءَ آئی ءَ سار تیں گیں بے کش اتگ ات، بینگ ءِ مرداں اے لوگ ءَ روگ ءَ آہنگ ءِ ہچ حیال نیست ات، برات ءَ را حرچ ءِ کفر ءَ دل ترک کنگ ات ءَ آئی ءَ بینگ ءِ مجلسانی تماہوار بوھگ ءَ فضول خرچی ءِ نام داتگ ات، برات تیوگیں روچ ءَ گوں جیتیں دپ ءَ نشتگیں، بالینگ ءِ بچکانی لوگاں چہ چاہ لوٹائینگ ءَ وار تگ ات۔ اللہ اوں نیتانی حال ءَ زانت بمشمہ آئی ءَ دکان ہما پیم بداتت کر تگ ات روچ مروچی اوں ہما پیاات، ھرچہ ءِ زنگ ءَ نپ (آمدنی) ءِ کمی ءِ گلگ آئی ءِ عادت ات۔۔۔۔ گوستگیں سال ءَ برات ءَ کسی ءَ چہ اش کنگ ات بجوا (چناہ) ءِ گونی ءِ قیمت برزبگی انت، گڈا برات ءَ کسے ءَ چہ بجواہ ءِ گون بے ارزانیں بہا ءَ زرت ءَ آئی ءَ را زینت ءِ کمرہ ءَ ایر کنائینت ءَ پدا بجواہ ءِ برزوگ ءِ ودار ءَ بوت۔ بجواہ ءِ بہا محرم الحرام ءِ آہگ ءَ پداوں برز بوت، نوں برات ءَ ترس ات کہ بجواہ ءِ گونی ءَ کرم مہ جنت پر چاکہ اگاں بجواہ ءِ گونی ءَ کرم جنت ءَ ہر دانگے تنگ بیت ءَ اے وڑا حرچ تگیں اگاں بجواہ ءِ گونی ءَ کرم جنت ءَ ہر دانگے تنگ بیت ءَ اے وڑا برات ءِ حرچ تگیں تو امیں زرحاکاں ہوار بوھگی اتنت۔ برات ءَ را بجواہانی باز فکرات ہر دومی سیمی روچ ءَ دکان ءِ بند کنگ ءَ پد آئی ءَ گونی ہچ تنگ ءَ چاراتگ ات ءَ پدا دل بچمی ءَ سر سریگ ات، زینت ءَ وتی کمرہ ءَ اریں بجواہ ءِ گونی ءِ بار و برات ءِ فکر مندی دیست ءَ یک برے آہم گی بوت۔ پر چاکہ بجواہ ءِ گونی ءَ لوگ ءِ تماشگیں تیزی ءَ پیری ءِ (بڈھاپا) نیار ڈکیں جنک ءِ تماچ وڑیں گیشی و گری ءِ نیست ات۔ یک سہبے ءَ وھدے زینت ءَ درواز گ ہچ کت ڈن ءِ سر کش ات ءَ آئی ءَ دیست کہ بازار ءِ تما استیں دکان ءِ سر انو کیں پچے نشتگ ات، آئی ءِ گندگ ءَ گوں زینت حیران بوت، آئی ءِ وشر تگیں ودیم ءِ سر اکم کم ءَ ریشاں تچ تگ ات، ہے آئی ءِ عمر باز کم ات، ہے آئی ءِ ودیم ءِ سرا پچندے است ات، آئی ءِ پچند لچش ات کہ آئی ءَ زینت ءَ را لچ ءِ پرمات۔ ہماکہ آئی ءَ لوگ ءَ چہ ڈن چاگرد ءِ تماد لچپی نہ زرتگ ات، بلکیں آئی ءَ را وتی جند ءِ لوگ ءِ چاگرد ءَ چہ اوں نفرت ات، نوں زینت ءِ تما مزنیں بدلی ءِ آہگات، آئی ءِ تیوگیں بدن ءَ ہر چ جان دردی ءِ گون کپتگ ات آوت ایشی ءَ چہ نوں گل ات ات اگہ دیم ءِ نندوکیں چک ءَ یک انچیں حرکتے کت کہ زینت شرمندگ بوت آئی ءَ درواز گ ءَ بند کنگا پداوں داں دیراں آئی ءِ بابت ءَ حیال کت ءَ کندات۔۔۔ شش ماہ و گہ گوست ءَ یک سہبے برات ءِ دکان ءَ بجواہانی گونی ءِ گراکے اتک، برات گل ءَ چہ بال کرہ ءِ تما اتک، آئی ءَ گراک ءَ را گو اتک کنگا پیسر یک برزیں گالوارے کش ات، ءَ ترس ءَ چہ گاریں گمار ءِ تواراش کت، پدا یک دوڈب ءِ چگ ءِ توار اتک ءَ زینت تچان ءَ تمی بنگاشت، برات ءَ گراک ءَ را اتا برت ءَ آئی ءِ کمک ءَ چہ گونی ءَ را دکان آرگ ءَ پیسر ہچ کت ءَ چارات، آئی ءَ گونی ءِ تما سر کش ات ءَ چارات، پدا یک چنکے مڈ کت، دوست ڈن ءَ کش ات ءَ چارات ءَ بجواہانی گونی ءِ ہر دانگ تنگ ات ءُ وھدے اے بیگاہ ءَ آئیاد کان بند کت ءَ گمار ءِ چم ءِ آپ گارات۔

گدارے گوں عطاءَ

نبشتانک ءُ چمشانک

عطاشاد

اصلیں نام۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔ محمد اسحاق (حاجی)

پت ءِ نام۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔ لال خان

قلمی نام۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔ عطاشاد

ودی بوھگ ءِ روچ۔۔۔۔۔ ۱۳ نومبر ۱۹۳۹

ودی بوھگ ءِ جاگہ۔۔۔۔۔ سنگانی سر (کیچ)

بنداتی وانگ ءُ زانگ۔۔۔۔۔ کیچ ءُ پنجگور (مکران)

کوالیفکیشن۔۔۔۔۔۔۔۔۔ گریجویشن پنجاب یونیورسٹی :
میڈیا مینجمنٹ فرام انٹر نیشنل ٹریننگ
انسٹیٹیوٹ سڈنی آسٹریلیا

کتاب

درین

بلوچی نامہ

اردو بلوچی ڈکشنری

ہفت زبانانی لغت (بلوچی بہر ءِ ایڈیٹر)

جوانسال (ابراہیم جوانسال بگٹی ءِ شعرانی دیوان)

سنگاب (اردو شعری مجموعہ)

گچین (بلوچی ءِ نوکیں دور ءِ شاعرانی گچینی ئیں شعری کتاب)

گل زمین (بلوچی شعرانی چھاپ نبوتگیں دپتر)

شپ، سحار، اندیم (بلوچی شعرانی دپتر)

روچ گر (بلوچی شعرانی دپتر)

برفاگ (اردو شعرانی مجموعہ)

ادبی تنظیمانی ممبر شپ

بلوچی اکیڈمی، کوئٹہ

گوسگیں ممبر گورننگ باڈی آف نیشنل کونسل آف دی آرٹس، اسلام آباد

ایضا مقتدرہ قومی زبان، پاکستان

ایضا نیشنل بک کونسل، پاکستان

ایضا پاکستان رائٹرز گلڈ

ایضا مرکزی اردو بورڈ، پاکستان

اعزازات

پرائڈ آف پرفارمنس (صدارتی ایوارڈ)

ستارہ امتیاز

جوان تریں ڈرامہ نویس (ریڈیو) بلوچی زبان

فیلوشپ انٹرنیشنل ٹریننگ انسٹیٹیوٹ سڈنی آسٹریلیا

در ملکانی ترءُ تاب

امریکہ، آسٹریلیا، روم، چائنا، جرمنی، تھائی لینڈ، سنگاپور، ٹوکیو
، لندن، ڈنمارک، پیرس سعودی عربیہ، عرب امارات، ترکی، ایران

نوکری

ڈائریکٹر پبلک ریلیشن، حکومت بلوچستان

سیکریٹری اطلاعات کھیل وثقافت وسیاحت، حکومت بلوچستان

سیکریٹری جنگلات، حکومت بلوچستان

ڈائریکٹر جنرل آرکیوز

وتی عہد ءُ وتی وھد ءِ مستریں توار

پروفیسر عبدالصبور بلوچ

عطاشاد

میزان ءِ میزان ءِ پرشان انت تئی عہد ءِ بادگیر
میزان ءِ میزان ءِ گشتئے ماہ کپ انت سال کپ انت

مناجوانی ءَ اے احساس انت کہ عطاشاد ءِ وڑیں مردے ءِ لبزانکی چست ءُ ایر ءُ کارپدانی سرا بایدات کہ ھمائی ءِ وڑیں مردی ءِ ھبر بجتیں بے منی اے دوئیں بے سر ءُ بنیں دانک منی وتی عقیدت ءِ اظہار انت کہ اشانی درشانی ءَ من لاچاراوں، مرگ دعاے وانہ انت، ھر کس مریت، ھر کسی مرگ مردم ءَ را رنجیت، بلے سک تورینیت مرد ءَ را ھما مرگ کہ یک عہدے ءِ مرگ بہ بیت، آزاتئے ءِ مرگ بہ بیت، آ رژن ءِ پہے ءِ مرگ بہ بیت، عطاشاد ءِ مرگ حاجی اسحاق ءِ مرگ نہ انت ءُ نہ سنگانی سراندوکیں مردے ءِ مرگ انت بلکہ عطاشاد ءِ مرگ بلوچی لبزانک ءِ مہکمیں ڈیکی ءِ پلرے ءِ مرگ انت، یک انچیں پلرے کہ آئی بلوچی لبزانک ءَ را شعوری شنگ ے بخشات، یک انچیں ڈیکی ے کہ آئی بلوچی شاعری ءَ را نوکیں سرگوست ءُ نوکیں بن گپ ءُ نوکیں چم ویستاں گوں دیم پہ دیم کت۔ ہمشکہ اے وڑیں مرگ باز کس ءَ تو رنیت۔

مئے راج ءِ نفسیاتی مزاج ءِ بابت ءَ گشگ بیت (ءُ راست گشگ بیت) کہ ماھر ہمائی آدم ءَ را آئی زند ءَ ھماقد ءُ بالاد ءُ ھماشان ءُ شرف ءُ عزت ءُ احترام ءَ نہ دیاں کہ آ آئی اصلیں حقدار انت ءُ پدا آئی مرگ ءَ رند مزن مزنیں ہتاک جناں۔ گوں عطاشاد ءَ ھم انچو بوت۔ عطاشاد وا مرت بلے ما یک رندے پدا اجتماعی تل دوپوستی ءِ آماچ بوتاں۔

کئے ماں ویراناں چراغاں بالیت
دل گنوکیں کہ شپ ءَ ڈوباریت
تو منی ساھگ ءَ سار تیں آپ ئے
من نہ باں روچ ترا پیلاشیت
اگں نیپت ئے منی جوھان ءَ بیا
کئے جساں پشت کپیت سرابیت
بد ھما انت کہ منی مرگ ءَ پد
کئیت منی قبر ءِ سرون ءَ نالیت

مئے زانکارانی گشگ انت کہ عطاشاد وتی وھد ءُ وتی عہد ءَ چہ پیش ودی بوتگ۔ اے ھبر ءِ جواز ءَ آئی شاعری دیما آرگ بیت، ادا ملامت ما آں عطاشاد نہ انت۔ ھر مردے کہ مئے دا شکیں توقعاتاں پیلوکت مہ کنت ما آرا ملامت کناں۔ چینی آئی حکایتے مناگیر آھگ ءَ انت یک مردے است ات کہ آئی ءِ لوگ ءِ دیم ءَ مزنیں کوھے است ات۔ اے کوہ ءَ مرد ءِ لوگ ءِ گوات ءَ روژنائی بند کتگ ات۔

مردءِ فیصلہ کت آئی ءِ روژنائی ءِ گوات ھر پیم ءِ حاصل کنگی انت ءُ اے کوہ چہ ادا دور کنگی انت ۔ مردءِ بازیں روچاں کار کت ۔ انچو یک روچے کارءِ ات کہ چہ حودءُ دگہ رھگوزی ئے گوست ۔ راہ گوزی ءِ گوں چیوہءُ توازاہ چھندات ءُ مردءِ راگشت "باریں اے کوہ ءِ دور کت کنئے یانہ کنئے بلے تئی جند ایشی ءِ دیناں رؤت ۔"

مردءِ رھگوزی ءِ ھبر گوش داشت ءُ پدا آرا اے جواب دات کہ "تئی گپ راست انت بلے واجہ الم آں ءُ دلجم آں کہ مرچی کہ اے کار من دست ءِ گپتگ تاں منی زندءُ بلکیں مہ بیت بلے منی چکے نماسگے آسر کہ پہ وتی لوگ ءِ گوات ءُ روژنائی ءِ راہ ءِ پچ کنت" ۔ اے حاکابت ءِ اشی ءِ فلسفہ گیش ءُ گیوار ءُ محتاج نہ انت ، بلے بازینے ءُ را بازیں کارے پہ باندات ءِ حاتر اکنگ کپیت ، عطاشاد ءِ ہر پیم ہرڈول کہ بہ لوٹ اتنت آئی ءُ وتی ذہنی سطح چہ ءُ جمل تر آورت نکت ، ہے ھبر انی حوالہ ءِ آئی تجربہ ہم کنگ ۔

پہ تئی عشق ءِ داتگیں زیم ءِ آزگ ءِ

گوں وتی بدولہاں رواں دیوان کناں

صدبراں زہر ان وراں ، انگت زندگاں

تئی زھیر وار تگ زندگیں مرکان کناں

عطاشاد نہ ایوکا بلوچی ءِ مزنیں شاعرے بوتگ بلکین ءُ اردو زبان ءِ ہم آئی ءِ شاعری ءِ جتائیں تہر ءُ ڈولے بوتگ ، بلے بڑنی ھبر ایش انت کہ اردو مردماں آرا مدام کوئٹہ کا شاعر گشتگ ۔ اشی ءُ ابید ہم ہے مردماں عطاشاد ءُ را قومی مجلس ءُ دیواناں نظر انداز کت نہ کنگ ، قومی رنگ ءِ اے تعصب ءُ ابید ہم مئے راج ءِ نمائندگ کنوک عطاشاد بوتگ ، نوں مئے نمائندگی آوانی گور اوت کنت یاناں ؟ یا عطاشاد ءِ جاگہ ءِ آئی ءِ نمائندگی ءُ کئے بکنت ؟ اے انچیں جست انت کہ پسو لوٹنت ۔

میری زمین پر ایک کٹورے پانی کی

قیمت

سو سال وفا ہے

آؤ ہم بھی پیاس بجھائیں

زندگیوں کا سودا کرلیں

شاعری کتھارتک activities آئی تہامنگ ءُ شمار کنگ بیت ءِ ہے شاعراگاں وتی اظہار ءُ مکنت تہ زمین جمب بیت بلے پہ عطاشاد ءُ انچیں وھدے ہم اھنگ ات کہ آئی ءُ شاعری یلہ داتگ ات ، عطاشاد ءِ چہ بلوچی لبزانک ءِ گستایگ راج ءُ پہ بلوچی لبزانک ءِ مزنیں تاوانے ات ، ہے تاوان ءُ رابازیں مردماں مرت ، آرا گندگ بوت منت کنگ بوت کہ بلوچی ادب ءِ چویلہ مدنت بلے بقول ءِ ہمامردمانی ءِ عطاشاد ءِ اے گشگ بوتگ کہ "بلوچی ادب ءِ مناچے داتگ ؟" آوھداں آمردماں آرا اے پسو داتگ کہ واجہ بلوچی ءُ را حاجی اسحاق ءِ چہ عطاشاد جوڑنگ ، ءُ آحاموش بینگ ۔ بلے راستی چی انت ؟ مئے چاگرد ءُ شاعرءُ شاعری ءِ درجہ چی انت بازیں گشیت شاعر گنوک انت ، دگہ لھتیں آواں عاشق گشیت ءُ دگہ بازیں چی چی نامے دیگ بیت ۔ شاعرءِ گنوکی ءِ من منئیں ، آوانی عشق ءِ ہم من منوکاں بلے آوانی ہے گنوکی چارگ لوٹیت ، مارگ ءُ تپاسگ لوٹیت ، آوانی عشق ہم چارگ لوٹیت مارگ ءُ تپاسگ لوٹیت ، آوانی گنوکی آوانی عشق آفاقی انت ، ہمیشہ آوانی شاعری آفاقی انت

ملامتاں کہ بنی آدم گری ءِ گپ ءَ کناں ؟ ڈوبارگ لوٹاں کہ وشحالیں زندءِ مستاگ ءَ دیئنت ؟ ایر جنگ لوٹاں کہ زوراکیں چاگردءِ تہامر دمانی زبان جوڑ بنت ؟ اے مزنیں ٹریجیڈی ے بیت کہ شاعر ءَ عاشق ءَ گنوک گشگ بہ بیت ءُ پداویم تریگ بہ بیت، شاعردی ہے چاگردءِ نندوک انت وشی ءَ غمانی اثر آئی ءِ دی سرا کپنت، بلے آوتی حیباریں واھگانی، وتی ھوشامیں مارگانی ءُ وتی لسہیں جبزگانی ورشانی ءَ انچو کنت کہ شاعرءِ دردءَ ہر کس وتی وروزانت، شاعروتی وشی ءَ ہر کس ءَ راھوار گجیت آئی ءِ زبان ہر کسی بیت بازں دوتل ءَ دوپوستی کنت، اگاں منت گڈا غالب ءَ راست گشگ کہ

دیکھنا تقریر کی لذت کہ جو اس نے کہا

میں نے یہ جانا کہ گویا یہ بھی میرے دل میں ہے

سارترءِ گشگ انت کہ "گچین کنگ ءِ وھدءَ بنی آدم نہ ایوکا وتی بلکین ءَ کلیں بنی آدم گری ءِ اگدہ زیرانت"۔ عطاشادءَ اگاں شاعری گچین کنگ ات تہ آئی ءَ وتی اے ذمہ واری پہ جوانی ءَ پیلو ہم کنگ ات، مئے ہے گندگیں چاگردی تب ءَ میلاں کہ ہما گندگیں Trends دیما آرتگ انت بایدانت ماہمایانی سرا نظر ثانی بکناں۔

مناں چہ بے وسیں دل، دل ءَ چہ واراں من

خدا اے داتگیں زندءَ بہ برکہ گاراں من

زانکارانی گشگ انت کہ ادب وتی ہر رنگ ءَ ہر شکل ءَ زندءِ اظہار ءَ کنت، عطاشادءَ تخلیق ءِ تہاچہر اظہار ءِ اڑءَ جنجال دیمانیا کنت، بازیں ذہنانی تہا کہ اوشت اتگ ات عطاشادءِ شاعری ءَ آوانی تہا ئر ءُ Movement پیداک کت، آئی ءَ بھت ءَ تالہ ءِ زوراکی ءِ لیمہ ءَ ھیال چہ بنی آدم ءِ ذہن ءَ در کت ءُ بنی آدم ءَ راوتی جندءَ وتی صلاحیتانی سرا بیسہ ءُ بھر وسہ کنگ ءِ شون دات، شاعرءَ شاعری ءِ مستریں منصب ءَ مستریں "نیکیں گناہ" ہم ہمیش انت۔

زورک آپہ وتی ڈگارءَ دوار

دلاپ من، پہ وتی زامران کہ تنگ انت

مناں کہ انگت چمن آزگ انت تلی ءِ تپ

توئے کہ سوب تئی انگت شکلیں جنگ انت

منی احساس یکرندے پدامنا ملامت کنگا انت کہ من گوں عطاشادءَ انصاف کت نہ کنگا اوں پرچی کہ عطاشادءِ وڑیں مردمانی بالادءِ دیما آرگ ءَ کتابانی کتاب اگاں نبشتہ کنگ بہ بنت تہ آئی ءِ زندءِ تکے نہ تکے انگت المائپشت کپیت، گڈا اے کسانیں نبشتانک ءِ بسات چی بیت کنت بلے من اے گشاں کہ مار اوتی ھواریں چاگردی فکر بدلینگ لوٹیت، مار اوتی پنچ ءَ زانت ءِ سرا، وتی ونگریں رائے ءَ مار شتانی سرا نظر ثانی کنگ لوٹیت، پرچیکہ نہ ایوکا عھدءَ تھذیبانی بلکین ءَ راج ءَ ڈیسانی پچار ءَ زندءَ مرگ گوں عطاشادءَ ہے گونگیں مردماں ہندوک انت بایدانت ہر ہما تجربہ ءَ ما وش اتک بکناں کہ آمئے زندءِ مئے چاگردءِ، مئے راج ءِ، ءُ مئے جندءِ رووم دیگ ءَ دیمابرگ ءَ مار اکمک بدنت ۔

زانت انت تئی کلءِ چراغ
ایوکیءِ بے ساہگیں ہمرائی انت
آجوئی تئی مہرءِ نمیرائیں حتم
چہالاں گنگیراں کہ زندانت ایردست
ایمن گری تئی واھگانی مجتیئیں موسم انت
آشوب تو
آشوب من
آشوب تئی زوراکیں ہیروپءِ
لبدمانیں کشار
چلگ عذاب انت کہ منی جدائی
آسر، بے ثمر
زندءِ تمردیں شرنگاں
تئی فکرءِ گوہر قیمتی رہ سوج
ماتنگ عہداں چاکری
گاٹر پمائے صدف
تئی جوہرءِ کوہ پرشنت
کوہ انت کلات

عطاءِ شپانک

علی گوھر

ہندرءِ عبرءِ جندءِ کوشیناں کہ عطاءِ آزات شاعری ہندات ءِ شگانانی آماچ بوتگ ھر یکے ءِ زانتگ یانہ زانتگ وتی ترش ءِ سوریں دانگ پہ آئی ءِ شاعری ءِ مُشتگ انت بلے بوت بچے ؟۔۔۔۔ عطاءِ آزات شاعری چہ وتی ہمگا یک دگہ رھبندے نہ تاھینگ ءِ نہ زرتگ بلکہ آئی ءِ عھدی ودروشم ءِ رنگ ءِ چوشہ بلوچی کلاسیکل شاعری سازانی ہواری ءَ گوں آزاتی مُشتگ بت ، زرتگ۔ او ءِ چہ اے عبر چک ءِ ساپ زاھر انت کہ عطا چہ وتی کلاسیک ءِ چ ھم پیم تچگایادر آھگانہ انت ءِ شاعری ءِ ھرچ لوٹ ءِ گرزو بعنت آئی ءَ آپیلہ کتگ انت ءِ شعر اڈ داتگ انت آوت کشیت اگاں واز شاعری ءِ لوٹ ءِ گرزءِ پیلہ بحت ءِ شعر گشگ بیت ، اے عبرنوں تچیں لڈءِ جنجال اں کشیتگانت زانگ ءَ آئی ءِ شپانک کہ گوں شگانانی تیراں پُچ کتگ من لوٹیں گوں وتی کم زانتی ءِ چیزے پہ آئی ءَ بگشیں۔

شپانک لچہ ءِ توکا عطاوتی پُجرء ، بلندی ءِ برزی ءِ سر الوشتاتگ عبر ءِ انت۔ عطاوھدءِ بار وبری ، جھلگ ءِ ھدزگ سیری ءِ واری ءِ زات زریات ءِ گوں وتی زانگاریں چماں الکاپی ءِ گنگ ءِ انت ءِ اے ھراب کاریاں آئی ءِ ءِ رانچوش انگیراں کتگ کہ دل ءِ کہتاں اے لچہ ءِ رنگ ءِ ورانگاز کنگانت۔ اے لچہ ءِ ندارگ کشی انچوش کتگ بوتگ گشے کہ یک آرٹسٹ ءِ ھرچ ھمے سلیانی ظلم ءِ ناروائیانی زات ءِ مالداری ءِ یک زندگیں پورٹریٹ ءِ اڈ داتگ ءِ کردار ترار اسر گاگندگ ءِ کائنت آ اے وڑ ءَ کمو عطاءِ ندارگ کشی ءِ سرامنی کم زانتی ءِ یک چم سیل ءِ۔

دیگر (عصرانت) بلے قضاو گرانت روچ ایرکپان انت ، شپ وتی سیاھی ءِ چادر ءِ پہ بے وانگی دھر ءِ سر ءَ چ کنگانت ءِ روچ ھم وتی ہدمی حلکا جنزان انت۔ شپانک ذرو ، ڈور کنان ءِ وتی حلک ءِ روگانت ءِ وتی حیالانی پری ءِ توار جناں انت۔ ھمدانوں اے گپ پدریت کہ شپانک حلک ءِ میر ءِ جنک ءِ زلپانی ہدیگ انت۔ چناھا دوئیں یکیں کار کسب ءِ مردم انت چیا کہ شپانک آئی ءِ راشگانت تو وتی پزوریں گرانڈ ءِ (گڈ) توار جن ءِ من وتی شپیل ءِ شیزاراں ءِ دیم پہ نیادانی منزل ءِ راہ گراں۔

"شپ پہ وتی بے وانگی ءِ ورنگ ءِ ایردیان انت
روچ وتی ھرروچی ایں ھلک ءِ جنزان انت
ڈرو! ڈرو!
بیا کہ من ءِ تو دیمار واں
۔۔۔۔راہ گراں
گوانک بدئے وتی لسبیں گڈءِ
(سک پلیتیت)
من وتی شپیل ءِ شیزاراں
ڈرو! ڈرو! بیا کہ من ءِ تو راہ گراں"

نوں آئی ءِ مھگونگ ترسگانت حیرگانت ءِ پشت ءِ چارگانت چک جناں انت ءِ وتی شپانک ءِ ر ارمانی ایں چماں چارگانت۔

"دم پہ دم ءِ روز رو گ ءِ گندئے
چک جنے
ءِ سک من ءِ ارمانی ءِ چارئے"
ایر رواانت روچ تئی دل ایر چاں انت
شپ پہ وتی بے وانگی ءِ ورنگ ءِ ایردیان انت

نوں چارگی انت ہمے ترس ءِ لرزجی انت؟ چار عطاءِ گرءِ منچاں چون گیشیت، شپانک ءِ مھتوگ ہمے ترس ءِ بے ساتگ کہ اگاں من ءِ منی ناکوا ئے کم زانتیں شپانک ءِ ہمرائی ءِ گندیت پہ من وتی پشت نہ گیجیت ءِ عطا او آئی ءِ ناکو ءِ چماں وتی لپہ ءِ کپنوس ءِ سرا جوان اڈ واتگ آا ئے وڑ کہ "رولی انت تئی ناکو ءِ سریں چم نہ انت "کہ آس شانت ءِ اے چیز عطاءِ فکر ءِ ورزی ءِ پشدا ریت، پدا گشیت تئی ہنی گشگیں دستانی سری روز زرد ءِ سری انت اگاں ناتو کہ نہ من ئے منی ذگریں دل ءِ ہون انت، ادا چہ پدر بیت کہ آئی ءِ مھتوگ سیر گشگیں انت شپانک ءِ دل ءِ واھگ بوتگ بلے آئی ءِ رانہ رسگ ہمے واستہ آئی ءِ دست ءِ ہنیاں وتی دل ءِ ہون گشیت۔

رولی انت تئی ناکو ءِ سریں چم نہ انت

کہ آچ گروشکاں

چو کہ تراگندانت گوں من

رولی انت پہ من گشتے تئی دست ءِ ہنی

یا۔۔۔

بلے بل!

ہئو!!

گڈا ذگریں ہون منی

گوانک بدئے وتی لسبیں گذءِ

(سک پلیٹیت)

من وتی شپل ءِ شیزاراں

ڈرو! ڈرو!

شپ پہ وتی بے واکی ءِ درنگ ءِ ایر دیان انت

وھدے آئی ءِ مھتوگ کہ اے گپاں اش کنت ءِ سک غمیگ بیت ءِ ارس گواری کنت ءِ شپانک ءِ درائیت من چہ جھلیں تک ءِ ہو لکے ءِ ءِ توجتائیں لکے ءِ مردم ءِ بلے ارسیگ مہو پر چیمہ کہ منی ءِ تئی ہلک ءِ تک ءِ اے کو ہنیں دو دءِ ریدگ انت۔

پر چیا ارسیگ بئے منی ہانک

دو ہمیش انت میگ ءِ تئی ہلک ءِ ہو لک ءِ

من چہ جتائیں تک ءِ جتائیں ہو لک

تو چہ جتائیں تک ءِ جتائیں ہو لکے

گوانک بدئے وتی لسبیں گذءِ

(سک پلیٹیت، سک پلیٹیت)

من وتی شپل ءِ شیزاراں

ڈرو! ڈرو! راہ گراں

شپ پہ وتی بے واکی ءِ درنگ ءِ ایر دیان انت

نوں عطاءِ انسان ءِ گوں انسانے ءِ گوما نیچرل ریلیشن ہزاں، ہما قدرتی سیادی ءُ راپشد اشنگ، ہر چ وڑ کہ بہ بیت، وار بہ بیت سیر بہ بیت، شر رنگ بہ بیت کہ بد رنگ بہ بیت، یا کم زات بہ بیت بے دل ءِ بادشاہی وتی جاگہ ءِ مانیت، شپانک زاہر کنت گشیت کہ تئی ناکو میراث ءِ سلطنت دارئے اے بولک ءِ سیر ءِ ازگاریں سرے کلیس مال زور چ گچکین انت ءِ شپانک وتی کم دستری غریبی ءِ نیزگاری ءِ زاہر کنت ءِ گشیت کہ من وشپانکے پیداک بینگ ءِ پہ شپانگی مریں تئی شر رنگی ءِ زیبائی ءِ دیما مناچ استار نیست تو وتی ہلک ءِ لاڑی ایں جنک ئے ءِ تئی پت ھستی مند ءِ سیر انت آھر تئی دل پہ من انچو پر چاھدوک انت بے شپانک پد اھیت گوں دل ءِ بادشاہی ءِ ہمرائی ءِ روت ءِ گشیت کہ انچو تئی دل انت ہما پیم منی دل انت گپ انسان ءِ نیچرل ریلیشن ءِ سر اکیت ءِ حلاس بیت۔

بچو گش انت تئی ناکو بازیں ملک ءِ میراث ے داریت

بچو گشت اے کلیں ہلک ءِ بجیں مڈی

پیش ءِ کئے زانت کئی ؟ مرچاں تئی ناکو ءِ دستا انت

من کہ منی دست ءَ ہچ مالے ہچ مڈی ے نیست

من کہ شپانکو وتی زندءِ؟ شپانکی مرگ کنیں

تو کہ وتی ہلک ءِ لاڑک شر رنگیں جنک زردار ءِ چک

انگت تئی دل پہ من ھدوک انت

انگت اے منی دل پہ تو زروک انت

پر چے گنوک انت ؟

گونگ بدئے وتی لسبیں گڈءِ

شپ پہ وتی بے وانگی ءِ ور رنگ ءِ اریدیان انت

ایشی ءِ چہ پد شپانک ءِ مارشت ءِ حیال چٹ مٹ انت بے زانتی ءِ جاگہ ءِ زنکاری ردوم زور بیت ءِ گندیت کہ اے دود ءُ رسم ءِ ذات ءِ زریات، ظلم ءِ زور ءِ تہاریں شپ ہچ پیا حلاس بوھگ ءِ پیانہ انت۔ شپ اداعطاءِ پہ جاہلی ءِ ظلم ءِ علامت ءِ واستہ کار مرزنگ، ؛چونا شپانک عطا انت، عطاءِ جند انت کہ نابروبری ءِ ظلم ءِ آماچ انت بے نوں آئی ءِ جنگ ءِ تماز انکاری ءُ رثائی ءِ آس بل انگ ءُ وتار اروج ءِ سنگت ءِ ہمسفر زاہر کنگا انت۔

شپ تہ شپ انت ہچ روچ نہ بیت

ءِ من تو روچ ءِ، ہمراہاں

بیا کہ رواں راہ گراں

شپ پہ وتی بے وانگی ءِ ور رنگ ءِ اریدیان انت

شپانک الم انت کہ اے حالت ءِ جاور ءُ کہ آئی ءِ جبر سنگ ءِ ہر روچ جبر کنگا انت یک گنوکی انت بے شپانک وتی مھتونگ ءُ را اے ہم حگنگ لوبیت کہ تو اچ بے گپاں زار میو پر چاکہ منی ءِ تئی راہ ءِ دور جتا انت، تو کوٹ ءِ کلاتاں ماں تچکین راہاں وتی دوار ءِ سرے ءِ من تپر ءِ ما نکوہ ءِ گٹ ءِ گراں سر کپان ءِ اریکپاں چوٹ ءِ چنکیں راہاں گوں کاشیں کذک ءِ سرباں، اے وھد نوں دوئینانی جتا بیگ ءِ وھد انت ءِ عطا اوف لچہ ءِ کینوس ءِ سر اجتائی ءِ ندارگ ءِ دل ءِ سر الڈویان انت ءِ لچہ ءِ کلا تمکس سک ہزناک انت، ندارگ ءِ رنگاں گوں دل ءِ ہوناں رنگ دیگا انت، ہمنچو جتائی ءِ ساہت نزیک آہان انت دو ہمنچو عطا ریان ہوان انت پر چاکہ آوتی باندات ءِ چہ وتی دست ءِ در آ ھگا گندگا انت ءِ پروت ایوک گنائی ءِ جک دگانی پرگ ءِ ھشتکیں ارمانانی آچ ءِ سیر اں گندگا انت ءِ وتی مھتونگ ءُ را پہ دل سوچی، وش بھتی ءِ مبارکی پہ آئی ءِ آوکیں

باندات ءُ دیگانت، شپانک اوا شر فہمگ ءَ انت کہ آئی ءِ باندا تیں ہمراہ آئی ءِ ناکوز تنک "ڈشک" انت بے آئی ءِ گوما چو شپانک ءَ گون نہ انت۔

من چو ہمک روچ ءِ پیامرچی دی گنوکی تران کتوں

آزار نہ ئے

آراہ تئی

آراہ منی

آ انت تئی ہلک ءَ ڈیہہ ءَ ڈگار

او آمنی ھکل ءِ گٹ ءَ گرانت

نی تو وتی گٹاں جنزاں ملی

نی من وتی وگ ءَ پراں ہیئں

کہ گٹ پہ بوجھگ ءَ پہ پرگ زندپہ ہشکگیں ارمان ءَ

دراھی ترلابات انت باندات ءِ

ھر باندات ءَ کہ گون نہ انت تئی ناکو ءِ شریں چک "ڈشک"

نور خان بزنجو

من پہ مرگ گار نباں

اے نبشتانک ماں پبلک ویلفئیر سینٹر پسنی ءِ شمگا عطاشاد ءِ یات ءَ دا شتگیں دیوان ءَ وانگ بیتگ
اے دیوان ۳ مارچ ۱۹۹۸ ءَ بر جاہ دارگ بیتگ

قدح ءَ کیف ٹوما پل گدیں شاری باتاں
زند بے مرگ بہا تیں ہما باری باتاں

عطاشاد ءِ زندگی ءَ شاعری ءِ باور اچہ من گیشتر یک
مر چیگیں اے دیوان بلوچی زبان ءِ مزن نامیں شاعر واجہ عطاشاد ءِ یات ءَ جمینگ بیتگ،
شاعرے الکاپی ءَ گہتر نبشتہ کت کنت من تہنا یک گشندے ءِ جہت ءَ ہر چی کہ من آئی ءِ بابت ءَ مار اتگ ءَ زاناں وتی حیالاں درشان کناں۔
واجہاں! شاعر یکیں وہد ءَ دو جتائیں شخصیت یا کردار انی اظہار انت یکے ءِ حیثیت ءِ انسان آئی ءِ گوں وتی چاگرد ءَ کش ءَ گور ءِ مہلوک ءَ تعلق
داری ءَ دومی یک شاعرے ءِ حیثیت ءَ گوں آئی ءِ لازم ءَ، آئی ءِ ایمانداری ءَ وتی تہ ءَ مزاج ءِ مطابق ءَ یک تخلیقی پراسس ءَ گوزو کیں ہستی
ے۔ دنیاداری ءِ حساب ءَ شاعر بجندے بازیں، مردم ءَ راچو افلاطون ءِ پیا وتی ڈیموکریسانی تماف گندگ ءَ ئیت، بلے اے ہم دور ءَ
نوبت ءِ مجبوری انت کہ آئی ءَ را بے شاعر ءَ بے شاعری ءَ تچبر نہ بیت۔
عطاءِ حیثیت ءِ یک شاعرے منانچو احساس بیت گشئے زاناں وتی ذات ءِ تہا "یک کرار ءَ او شتو کیں" مردمے نہ انت، آئی ءِ مزاج ءِ دم پہ
دمیک نوکیں رنگے ءِ تہا رجگ آئی ءِ شاعری ءِ مستریں خوبی لیکگ کرزیت۔ عطاءَ بلوچی شاعری ءَ را ہماراہ پہ ہد اشتگ کہ بجندے باندا چشیں مردمے پہ اے کار ءَ
بلوچی ءِ امبازاں دست مہ کپیت۔ آئی ءِ "طبزانی روءِ ہند" "ذگریں بلوچی" "حیال ءِ نازرکی" ءَ آئی ءَ عالمیا عرانی ہما صف ءَ آور تگ ءَ او شتاریتگ کہ آہانی تہا
، غالب، فیض، حافظ، شیلے ءَ کیٹس ءِ نام خاصیں صورت ءَ گرگ کرزانت۔ عطاءِ شاعری وتی یاگی ایں تب ءَ باوجود ہم یک روایت پسندیں شاعری ایت چوش کہ

اے امروزانت عطا امروز ءِ چکاس
او اسرداد ءِ آساپ انت ہمک پاس

یا

عطا جزم کہ دنیا ءَ دین ءِ سوداگر
فقیر ءِ پیر شتاں شاعر ءَ ولی نہ شتاں

شری ءَ زانت ءَ سر پدانت۔ آیک ٹرا
عطاچہ وتی دور ءِ نزور ءِ نزوری ءَ زوراک ءِ زوراکی ءَ
بل (قبائلی) چاگردے ءِ تہا زندگی کنگاات آئی ءَ را وتی بلوچی نام ءَ نمود وتی کش ءَ گور ءِ ہمک وڑیں چست ءَ سیر ءِ خیال ماں سینگ ءَ محفوظات۔

گند کہرءُ مہرءَ، آدمی گستائیءَ
اردواءِ چہاناں سر ازرتگ جہان
کرانت تئیِ گوشءُ منی گنگ انت زبان
تو چو دل ءِ زرتیں زبان ءِ منت ءُ بے باورات
من چو زمین ءِ ہمبائی کہریں نیت ءُ پیداوراں
من آدوم ءِ اوباد گاں
مہرانی ہتیں وارثاں

تاحدیکہ سازءُ زیمرءِ حمر انت عطاءِ شاعری ءِ تہا مارا بے کساس موسیقیت رسیت، آئیءِ مستریں ثبوت ایش انت کہ آئیءُ واں مزنیں وھدے ءِ۔ ماں ریڈیو پاکستان کوئٹہ ءُ وتی شعرانی طرزاوں وت جوڑ ِتگ انت، مازندءُ آئی ءُ استادیں سازندہانی رد ی اوں دیما آور تگ انت۔ اے پہ من کم شرفی انت کہ عطا گو تگیں شاعرےءِ نندءُ نیاد منارا الکاپ نصیب نبوتگ بلے من آئیءُ بازیں دیم پہ دیما حبرءُ حال ءُ دیستگ۔ آئیءِ علمی بالاد چہ منی زانگ ءُ سک باز مزانت مزے مزے کہ من عطاءِ شعراں الہان کناں گذا من بازیں غمءُ گرتی ءُ کپاں کہ باریں آوتی شعرءِ تہا چی گشگ لوٹیت چیا کہ عطا بلوچی زبان ءِ جہائیں شاعرانت کہ آئیءُ را آئیءُ دورءِ ھمیں شاعر ھم یک ءُ دوءُ ارزانیءِ سر اسر پدنہ منت۔

زندگیءُ مرگ پہ بنی آدوم ءُ نوکیں تجربہ ئے نہ انت، اے سلسلہ است کہ مانیت، ماں چی جا بیسہ پہ عطاءِ پرسی دیوان بداراں، گہتر ہمیش انت کہ ہماکارءُ ہما مشن کہ عطاشاد یا ہمے ایدگہ رنچیں شاعرءُ انگاراں نیم ہدگ ہتگ انت ما آہاں سرجم بکنیں ءُ آہانی مشن ءِ منزل ءُ سر بکنیں۔

سرمچاریں چاکرءِ کوٹءُ کلات۔
سیبیءِ حاکانی بے زندیں حیات
اے کساں سال ءِ سلاماں کن علیک

☆☆☆

منت واراں

ساجد نورؔ

اے امروز انت عطا

عطاشاد ءِ آئی ازم ءِ بارو ءَ چیزے نبشتگ ءَ گوں بنشتانک ءَ من گران نہ انت کمیں مشکل انت۔ دومی مشکل اش انت کہ من چوں ءَ چے پیم نبشتہ بکناں اگاں نبشتہ بکناں چہ کجا ءَ۔ سنگانی سر کے استاکار بلوچ،، بے بندات ءَ بکناں، یکبرے دل ءَ سوڈگ کت کہ چو بلوچی ءِ نامداریں آزمانکار ءُ مزنیں نقاد ڈاکٹر امان اللہ گچکی ءِ وڈ ءَ اے وڈ نبشتہ بکناں،، دل ءَ اے گشت ءَ مشکل کت،، آ و امزنیں نقادے دومی نمگا یک نامداریں گچکی ے آئی دپ ءَ،، استاکار، چمگ زیب دنت۔ بلے تئی پیمیں کم زانکاریں مردم ءِ دپ ءَ۔

اے پچیر اناں پہ سر زاہر مگند
ناگت ءَ اللہ ءَ سلطان کت من ءَ
بے وتی اچ وت عطا مستاگی ءِ
جی زبہر گیگ ءَ کہ گنجاں کت من ءَ

سنگانی سر کیچ ءَ وودی بیتہ کیں محمد اسحاق چو استالے ءَ عطاشاد ءِ نام ءَ اردو ءُ بلوچی لبزانک ءِ آزمان ءَ درپش ات۔ محمد اسحاق ءَ چہ عطاشاد ءِ سفر آئی ءَ چون ءَ چے پیم برات اے سفر ءَ آئی ءَ چون چونیں سکی ءُ سوری سگ اتگ اے وت یک بلائیں قصہ ئے، ہر نیا ناامیدی، گوں ءُ لاچاری ءَ کسانیں عمر ءَ گندوکیں محمد اسحاق ءَ را روچے نا روچے عطاشاد جوڑ بوہگی ات۔

عطاؔ! منا اے گیابان ءِ درچکی ساھگے بس
لوار، چون منی ھیاری ءِ پدا کپنگ

مادریں بلوچستان کہ اوداہر نمگا پسماندگی، بے وسی، ظلم ءُ ناروائی ءُ نا ایمنی ءِ واجکاری انت مکران وورانیاں چہ پسماندہ تر انت بے گوں، پسماندگی ءُ نا امتی ءَ عطاشاد ءِ شعری شعور ءِ تہا نچیں گیشی ے آورت کہ اے گیشی روچ پہ روچ ودان بوت۔ عطاشاد ءَ بلوچی غزل ءِ بالاد ءَ را انچو سینگار اتگ کہ بلوچی ءِ گوستگیں شاعرانی شعرانی تہا اے گیشی کم گندگ ءَ کیت البت نوکیں شاعرانی تہا لھتیں بے پڑ اکار کنگا انت، بلوچی غزل ءِ تہا علاقائی لبزاناں گوں آوانی جند ءِ اصلیں معنا ءَ کار مرز کنگ عطاشاد ءِ کمال انت۔ بے وڑا نوکیں لبزانی بچی ءَ عطاشاد ءَ نوک نوکیں موضوعات ہم مئے شاعری ءَ را داتگ ءُ اصلوب ءِ نوکیں دراں گوں بلوچی غزل ءِ پچار کنائینگ، عطاءَ بلوچی غزل ءَ را ایک نوکیں رنگے داتگ۔

وڑ من ءِ ارزانی ءِ گران کت منا
کافری تژنان مسلمان کت منا
ماہکان ءِ نود برفی ہسنگ انت
چیلگ ءِ درچکوں جڑشکاں کت منا
چم زر انت انگت پہ ویراندانی ءَ
آب دانی چے کہ آساں کت منا
قسمت ءِ بدواہ منی رنج انت ءُ بس
من پہ ناز آئی کہ مہمان کت منا

عطا شادءِ شعرانی تہا(Spirts) سک بازانت۔ اے دنیاپہ عطاءِ چی ءِ ءِ استارءِ بوتگ، عطاءِ اے دنیاچون مارا ئیگ، عطاءِ ہرچی مارا ئیگ گمگگ، عطاءِ ہر گشتن آئیءِ مارو کیس زردءِ اپارانت عطائے(Awreness) چو یک پیغمبرے بوتگ آئیءِ مارگ ءِ حد(Abstruse) انت باز مردم کشیت عطا کم فہمگ بیت ہمیشہ عطاءِ شاعری ءِ مردم زیات پسند نہ کنت بے عطا(Abstruse) انت آئیءِ شعرانی تہا ہما(Behaviour) ءِ شر رنگی مان کہ ہرباشعوریں مردم ءِ میل ءِ تب ءِ گوں وت بارت۔

روچ اچ تئی رژن ءِ سریت

پہ من گداری جمبرے ھشکیں ہوس شنزان ءِ شت

سیاہ ءِ نہ رمی اچ تئی استال بر مشتیں ماہکان درنزیں حیال ءِ رژنا

عطاءِ فکر، عطاءِ مارگ ءِ چارگ ءِ حد، مارگ ءِ چارگ ءِ پد ہما فکر ءِ راہما افار ءِ راد نیاءِ دیما آرگ یک بلائیں کارے، کدی کدی مردم ءِ را انچو گمان بیت عطااے سر زمین ءِ مردے نہ بوتگ۔

زردوں نہ پرشت ساہتے
زانتوں تئی گل ءِ چراگ
ایو کی ءِ بے ساھگیں ہمراہی انت
آجوئی تئی مہرءِ نمیرانیں ھتم
چیہالاں لگیر اں کہ زندانت ایردست
ایمن گری تئی واہگانی مجتی ایں موسم انت
کترہ بدن اوستانی بے تاہیری انت
آشوب من
آشوب تئی زوراکیں ھیروپ ءِ ابدمانیں کشار
چلگ عذاب انت کہ منی جھدانی آسرے تمر
زندءِ تمردیں شر تگاں

عطا ہندرءِ غزل ءِ شاعرانت بے لچہ ءِ سرا آئی ءِ گرفت کدی اوں ست. نہ بوتگ آئی ءِ ھتیں انچیں لچہ گوں Sincerity ءِ سرا گنگ انت کہ مردم آئی ءِ فکری جہلاہیاں شت ھنت، مردم اے زانت ھنت کہ عطاکئے ءِ ربالو گنگ لوٹیت عطاءِ اے پیغام پہ کئے ءِ انت کہ :

آدمی ذات ءِ اے رستری جاہ ءِ
ہر کوہ ءِ پشت ءِ لدیگ انت
من وتی پہگاں زار ءِ چیہالاں
بیات کشاں
اے لدیگاں
قرن ءِ کہریں پلنگ انت منی چک

عطاءَ کدی کدی آدمءِ گستائی گوں آدمءَ دیمگ تاں آئیءِ زردءَ کو کارئنگ آلاچار بیتگ کہ گوشیت :

گند کہرءَ مہرءِ آدمی گستائیءَ
اروا ءِ چیہاناں سر از تنگ جہان
کرانت تئی گوشءَ منی گنگ انت زبان

عطاءِ شعرانی صفتاں وان ئے ءَ انچو گمان بیت کہ عطاءِ پروردگارءِ گوما گپءِ تران کنگ آئیءِ دیماوتی لاچاریءَ آئیءِ مزن شانی پدر کنگ

دلاپاں من کہ تئی مہرءِ نظر بیت
گنہ گاراں ،گنہ گارءِ گزر بیت
کجام پاندا تئی جمبر شلان انت
اے تبدیں زند پہ تو راہ سر بیت
دمےءَ مار اتنت تئی وش دلیں نیاد
پہ عمرےءَ منی بر بیت تئی در بیت
پہ کاریں زندےءَ تئی وام داراں
حیاتے بخش کہ زیارت زر بیت
عطا اے دل کہ راہ انت تہترینءِ
بہشتءِ منزلءَ لوٹیت کہ سر بیت

پہ عطا شادءِ بار وامنی اے شعرانی وانگ عطاءِ کرتگیں کارءَ آئیءِ وازمءِ دیماچ نہ انت، آئیءِ وازمءِ دیما پروردگارءِ درائیں پرائیں آسمان اے شاھگانیں زمین گوں وتی درائیں شر رنگیاں چو گوہر قیمتیءَ انت ءَ "کر کونٹ" قید انت، منی استار چی انت ؟

حدا، ماتءَ مہر یکیں سیادیءِ نام انت
.مات، حداءِ زمینی دروشم انت،
حدا ماتءِ الوہی دروشم انت
،مہر حدا انتءُ لنین مہر انت ؕ نصیر احمد ناصر

رجانکار: زاہد دشتی

عطا شادءِ یک نیادے گوں پروین شاکرءَ

پروین شاکرءَ عطا شاد دوئیں یکیں وھدءِ مزن نامیں شاعرانت دوئیناں اے کوڑ ہیں دنیایلہ سنگ پروینءَ عطاءَ چہ اے گلگمد ارٹی وی پروگرام "سخنور" ءِ حاتر اِگپتگ۔

پروین شاکر: عطا، ہمدانتءَ اے بگش کہ محمد اسحاق عطا شاد چے پیم جوڑبو تگ؟

عطا شاد: اے یک مزنیں قصہے، بلے گوں کمیں لبزاں، اے قصہ اے پیم انت، کہ عطا اسکولءِ وھداں منی نام ایر کنگ بوتگ، منی کلاسءَ سۓ چک ءِ نام اسحاق ات، وہدیکہ استادءَ حاضری گپت، تو آئیءَ اے پیم تو ار جت، اسحاق نمبر ۱، اسحاق نمبر ۲، اسحاق نمبر ۳۔ ھمے پیم استادءَ اے چیز وش نہ پہم ات، تو آئیءَ منی پتءَ شور سلاہ کت ءَ منی نام عطا محمدءَ بدل کت۔

پروین شاکر: عطا محمد، شاد چون بوت؟

عطا شاد: شاعری بنا کنگءِ وہداں عطا، شادءِ نامءَ بدل کت۔

پروین شاکر: کدی تو مار اتگ کہ شاعری کنگ پہ تو ار زانیں کارے؟

عطا شاد: منی حیال انت کہ اسکولءِ وہداں، اے گپءِ سرا تو جہ بۓ کہ بلوچستانءَ انوں ناں بلکیں گوستگیں وہداں شاعری کنگ یک ہرابیں کارے زانگ بوتگ، ءَ ہمے پیم منی کلاسءِ مانیٹرءَ استادءَ راحال داتگ کہ عطا محمد شاعری کنت، بلے وہدیکہ من کلگءِ اسکولءَ چہ پدشرءَ کالجءَ داخلہ زرت، تو اداشاعری کنگءِ ہرشنگءَ جاور است اتءَ مناہمت رس ات، منی سنگتاں منی شاعریءِ تو سیپ کت، تو من مارات کہ من وتی اے شوقءَ دیمابرت کت کناں۔

پروین شاکر: وہدیکہ تو شاعری بنا کنگ، بلوچی زبانءَ یا اردو زبانءَ ہم شاعری کنگ؟ ایشیءِ بارہءَ چیزے بگش!

عطا شاد: ہمدانتءَ من اردو زبانءَ شاعری کنگ، وہدیکہ اردو شاعریءَ ہرچنگا منی نام ات تو منی سنگتاں مناں زور دات کہ اے شاعریءَ اردو زبانءَ کنگایاں، بلوچیءَ ہم کت کناں، اے راستیں گپے کہ شاعری حاس یکیں زبانءَ نہ بیت، تو من آہاں گشت وہدیکہ بلوچی زبانءِ بارو ا چیزے سرپد مہ باں، چہ پیم شاعری کت کناں۔ انچو کہ کالجءِ وہداں من ریڈیو پاکستانءَ ہم کارءَ اتاں، مۓ گورءَ کو ہنیں بلوچی شاعری نوں نبشتہ کنگ بوگانت، یا کمیں کتاباں نبشتہ کنگ بوتگ، ہما شاعر کہ ریڈیوءَ سئوتءِ جنگا اہتگ انت آہانی شاعری من کا گدءِ سرا نبشتہ سنگ۔ اشیءَ چہ اے آسر اتی بوتگ کہ بلوچی زبانءِ شاعریءِ بارو اھیل کنگءِ موہ ے رسنگ، ایشیءَ چہ بلوچی شاعریءِ ہدوناکی گیش بوتگ وہدیکہ من بلوچی زبانءَ نبشتہ کنگءِ ھیل گپت تو من بلوچی شاعری کنگ بنا کت۔

پروین شاکر: نوں بگش وہدیکہ انسپریشنءِ ساہت بہ بیت، تو چے بیت، بلوچیءَ نبشتہ کنۓ یا اردوءَ یا ر جانک یادرر جانک، چے پئیمیں جاور حال بنت؟

عطا شاد: اے منی پیمءَ کدی نہ ییتگءَ ایشیءِ باروا من پچیر ھیال نہ سنگ، تو شرترزانۓ پر چے کہ تئی تعلق داری گوں ھمے فیلڈءَ انت، من

ھیال نہ کنگ کہ کجام زبان ءَ نبشتہ بہ بیت، منی ھیال انت کہ Inspireation ءِ ساھت ءَ یک توارے کئیت، آوت نامیئیت کہ آ کجام زبان ءَ نبشتہ کنگ بہ بیت۔

پروین شاکر : نئی شاعری ءِ تہا Modern Sesability (نوکیں مارگ) گوں پدرائیں وڑے ءَ است انت، ءَ اشی ءِ ھواری ءَ تو کلاسیکل شاعری ھم کنگ انچو کہ نئی اردو شعرا ے پیم انت،

"یاد کی خوشبو، غموں کی آگ کو سلگائے ہے

زندگی مجھ کو تیری زلفوں میں پھر الجھائے ہے"

تواے چہ پیم، یک ھمگ ئے سک نوک ءُ یک ھمگ ئے سک کوھن، اے ھما ترزانت کہ مۓ نوکیں شاعر نبشتہ نہ کن انت، "سلگائے" ءُ "الجھائے" مہ اے لبز ان نبشتہ نہ کنیں بلے تواے کارمرز کنگ انت؟

عطاشاد : شر انت، یاناں، من پہمگ ءَ آں کہ تو سنگاب کتاب ءِ بارو اگپ ءَ اے، اولی گپ اش انت کہ اے کتاب بازیں وھدانی تہا گوزان ءُ سر جم بوتگ، گپ اش انت کہ منی کتاب دو سال ساری ءَ شنگ بوتگ، یک روانی ئے کہ شاعر ءِ بوھگ ءَ رست، اشی ءَ ھم انچیں وھد اھنگ انت، کہ منی سر ا اثر کپنگ ءَ اے گال منایات انت، کہ من یک شاعرے ءَ انسپائر بوتگاں، نوں منایات نہ انت۔

پروین شاکر : منی حیال انت "جرات کی زمین" ءَ است انت۔

عطاشاد : ہئو کلاسیکل ءَ، پرچے کہ اردو منی زبان بوتگ، تواے بارو ءَ انچو کہ ماماں طرحی شعری دیواناں بھر زورایں تواے ھے رد ءَ بوتگ۔۔

پروین شاکر : جوان، شعری دیواناں ھم بھر زرتگ؟

عطاشاد : اناں، بلے من مار اتگ کہ مۓ گور ازور انت ئے۔

پروین شاکر : جوان، تراچے، گندگ ءَ ئیت کہ تواے جہد کنگ ءُ شعری دیواناں بھر زرتگ؟

عطاشاد : کمیں شعری دیواناں بھر زرتگ، بلے نوں مناترسیت۔

پروین شاکر : چہ پیم؟

عطاشاد : کہ وھدیکہ شاعری تئی سر ا زور بہ بیت، کہ اے پیم نبشتہ بکن تواے منا پریشان کنت، منی حیال انت کہ شاعری ءِ وتی یک روایت ے، ہند ات ءَ اشی ءَ یک کوشت ے بزان، بلے ما اشی ءَ ھر وھد بھر زرتگ۔

پروین شاکر : بلے تواے کوشت وتی کتاب ءِ تہا دیگ الی زانتگ، بازیں مردم است انت کہ اھشیءَ دوست نہ کن انت۔

عطاشاد : بلے منا آ دستونک باز دوست بوتگ۔

پروین شاکر : تو شعری دیواناں بھر زرتگ، من وت دیستگ، تو گوں من شعر وتگ، بلوچی شعری دیوان ءَ اردو شعری دیوانانی بکی تپاوت چی انت؟

عطاشاد : پروین! مۓ ھند ءَ کہ بلوچی شعری دیوان ءِ ھیال ءُ لیکہ انت، اے سر جم ءَ نوکیں چیزے، مۓ ھند ءَ شعری دیوان ءِ ھچ رواج نہ بوتگ بلکیں تواے گپ ءَ اش کن ئے ھبجہ ئے کہ شہراں امید، کلگ ءُ بروءَ شعر بوان تواشی ءِ داد ھاموشی انت، بلے اردو شعری دیواناں داد ءُ واہ واہ مہ رسیت، تو انسپائر نبئے، اے انوگیں گپے نہ انت کہ گوستگیں وھداں شعری دیوان اڑدیگ یک ھر ابیں ھیال ے زانگ بوتگ، نوں

بلوچی شعری دیواناں دادر سیت، بلے گوسگیں وھداں شعر وانگ ءَ دادنہ رسگ، مزن عمریں مردم نشگ ءَ دادو دیگ ءِ بدل ءَ ھاموشی ءَ شعر گوشد اشتگ انت۔

پروین شاکر: اگاں یک بے مکسدیں شعرے وانگ بوتگ تو چے ایشی ءِ آسر بوتگ؟

عطاشاد: (گوں چھندگ) منی ھیال انت نیاگی گپ ءَ تران ئے بناکنگ۔

پروین شاکر: اردو شعری دیوان ءِ بارو ءَ دو، چار شاعراں من گوں آہاں گپ کنگ، کہ ھماچا گرد ءَ شعری دیوان زیات بر جاہ دارگ بہ بیت، تو شعری دیواناں دیمروی رسیت ءَ شاعراں ھم بازیں ردءَ دیمروی رسیت بلے شعر ءَ پدرائیں بزانت ئے نہ بیت۔

عطاشاد: من اے ہیم نہ گش ایں، پرچے وھدیکہ شعر ءَ دیوان ءِ تہا ھزاراں مردم تئ دیم ءَ نشتگ انت، تو انچیں شعری دیواناں دہ ھزار مردم بھر زور انت، تونوں منا بگش کہ دہ ھزار ءَ پنچ ھزار، تو چہ ہیم ایشاں جتا کن ئے ءَ وگنہ گپے اشنت تو مردماں وش ءَ گل کنگ ءِ حاتر ءَ و تا پریشان کنگ گوں شاعری ءَ یک دغاات۔

پروین شاکر: منی ھیال انت کہ کجام شاعرے بہ بیت، ماچاریں کہ آئی ءَ مارا چے داتگ، نوکیں لبز چیچو دانگ، نوکیں ھیال ءِ لیکہ آئی ءَ چیچو داتگ تو انچیں لبز کار مرزنگ چش کہ "خشکابہ مراد" "ریگزار ءِ جان" پدا کتاب ءِ نام "سنگاب" تو اشی ءَ چہ اے پدریت کہ تئ وانگ ءَ زانگ ءِ سند لبز انگی مڈی ءِ مزنیں بھرات، تو کجا او شتاتئے، سک دیراں، اے بگش استاداں چہ پدا کمو دیم ءَ ھم؟

عطاشاد: تو سئے منت ساری ءَ جوانیں گپ ے گشت، اش کہ چے من ونگ، تو سئی ئے کہ من اردو ءِ طالبے بوتگوں ھمے منی Subject بوتگ، ایشی ءِ ھواری ءَ فارسی شاعری ءَ بلوچی شاعری ھم ونگ۔

(سۓ ماہی دستگیر ءِ منت ءَ)

کسانیں کدہاں ہچبر شراب نوش مکن پرچیکہ وھد
کسانیں کدہاں جاگہ کت نکنت (عربی شاعرے)

☆☆☆

وھدے تو شیرءِ دنتاناں زاھر ءَ گندئے گڈا اے حیال مکن
اے کہ آ بچکندگا انت۔ (عربی شاعر المبنی)

گوھر قیمتی تراشءِ منتءَ درپشان نہ بیت

شاعری

نوکیں بیرک

عطاشاد

بیرک ئے پرشت
ڈھت ڈبھ منی
منی عہد یگیں ودار ءِ ماڑیگ
چوڑبر زاد، تئی
توگل ءَ بال کہ آزاد توے
جاگہ آباد، توے
نوکیں رہبندے ءِ تو جار جنگ
نوں دگہ حاکمی ئے سرشیت
بنجیں یک حاکمی ئے بیت
--- بجنت ماہ ءُ شپان ءُ اوبند
روچ ءُ پدیانک جنت
اپردستان ءُ بدبندیگی
گونیگی، سہتہ دلی، حاک سری
بنجیں یک حاکمی ئے
چوڑببر زاد بلے چم جمل ءَ
--- کور، تھامور، لگور
وت دل ءَ "آسماں جہ نندے" تو
کہ زمین نندان گوکشے مورو سلور
چوکہ دنیاء توے بس توے
ہرکسی کس توے
جی منی کہنگیں دنیا! تئی قولیگاں من

منی کوہ انت کلات
گونڈلیں تیر، منی چ
--- چو اسپر منی برات
واب جاگاہ، تلار
سنگ سرجاہ منی
تل سبزیں منی میراث
--- منی مل ءُ تاس
پہ درآمدای زمین انگر ءُ آس
بروتی نوکیں جھان ءُ گوں وتی حاکمی ءَ
وتی بالاد، وتی چڑ، وتی واجھی ءَ
ماہ و استال و شپاں
کلکشان ءُ روچاں
منی آجوئی ئے اوست ءُ رابرے؟!
منی دوست ءُ رابرے؟!
اوست آجوئی ءِ ہمراہ منی
منی امیت ءِ ودار ءُ تو برے
اے میار انت سر و ساہ منی، براہ منی
مناں بس انت ای غلامی کہ منی جندے گنت
منی دنیا، منی دنیا، کہ منی زندے گنت

☆☆☆

گال

عطا شاد

پدا فقیرے ءِ بے ساری ءِ پدءَ کپتگ
اے بادشاہ وتی گاری ءِ پدءَ کپتگ

در آمدے کہ ترا عزت ءُ شرپ بخشیت
وتی ہما، کہ تئی واری ءِ پدءَ کپتگ

اے کپتہ کار نہ لوٹیت پدا کہ قہر بہ بیت
غریب پرچی ءَ سرداری ءِ پدءَ کپتگ

خدا منت ترا وست ماں وست گوں دگراں
گشتت رند نوں لاشاری ءِ پدءَ کپتگ

بگند وھدءَ کہ زرءُ طلاہ ءُ پوشاکی
چے درتہ شالے ءِ برہداری ءِ پدءَ ءَ کپتگ

عطا منءَ را اے گیابانءِ ورچکی ساھگے بس
لوار، چوں منی ھیناری ءِ پدءَ کپتگ

ھائیکوی غزل
اسلم جگنو

عطاءِ نام ءَ

شاہ عطا شادات
تئی ایں لبزءِ منزل ءَ
چاہ عطا شادات

شاعرءِ واب ءِ
آبوپ ءِ پلنگ ءِ سر،
جاہ عطا شادات

جیرہ ءُ جرگہ
حق ءُ انصاف ءِ تچکیں
راہ عطا شادات

لبزے بلوچی
نہ اُبجہ ءِ یکہ ---!
ڈاہ عطا شادات

پاکیں دربارءِ
اسلم زندءِ ھاتیگ ءَ
ساہ عطا شادات

☆......☆

ترانگ ءِ عطا
اشرف زھیر

تئی ترانگ چوداتین ءِ سروزءِ سازءِ ساچ ءَ انت
ءَ انچش سالمی ءِ دردیں آوازءِ گلیں درور
ءَ موتئی ءِ دل ءِ پاہار
ماں کیچ ءِ باطن ءَ دردے
ءَ بولان ءِ انار کانی سراا رسے
چوروزردءِ گلابی چم
نگاہ ءِ تنگیں ارواہ دشت ءِ رنگ
بہشتیں غم
تئی یاتانی وشبوئی جھان ءِ ہر ہمک دمک ءَ دراں
مانیت
دلاں مانیت

☆☆

بے تواروا ماٹوانت مہرانی کم نیادے ءِ

ساجد نور

بیاکہ تئی مہرانی کم نیادی ءَ اروا ماٹوانت
دردانی جمبر دگہ بندی ءِ گوارگ ءَ انت
موسمی کوش پہ میلے زلفانی سکالکاں ماہ ءِ دلبد ءِ سراشنگینگ ءَ انت
بیاکہ تئی مہرانی کم نیادی ءَ اروا ماٹوانت
روچ ماٹوانت شپ ماٹوانت
اوستانی ساہ زیریں نیتانی نزوری
تئی وفاہانی پرام ءِ ساھگ ءَ
دنیاوابے تئی گام ءِ ساھگ ءَ
بالاچ ءِ پگاں پہ ایمنی
نیست اے عہد ءِ گوہرام ءِ ساھگ ءَ
بیاکہ چاکری دیوان ءِ لاگریں حاکماں
ھانی پدااندوہاں گوں آوار کنگ
وھد ءِ زوراکیاں شہ مرید ہمار کنگ
درکپنگ گوں بچیری کاسگ ءَ
چاکری ماڑی ءِ گراں منذبیں ملوک
شہ مرید ءِ سنگیں ارسانی گواجار ءَ مدئے
پہ حسد دژمن ءَ راوشتار ءَ مدئے
مئے ہما مہرانی بدواہ ءَ بخش
ھانل ءِ گپاں مروسردار ءَ مدئے
بیاکہ تئی مہرانی کم نیادی ءَ اروا ماٹوانت
دردانی جمبر دگہ پندے ءَ گوارگ ءَ انت

عطاءِ یات ءَ

سعید شاد درازئی

لبزاناں بساریت کئے ؟
توں سرگیں بولان ءِ ارزشتاں ہماریت کئے ؟
سساءِ کلات پرشنگ، لبزانک دراں ڈیھ انت
تئی دوری ءَ چیھال انت ساچشت ءَ حیالاناں
رنجیگ تئی گپتار، ماہتاک ءَ بلوچی انت
درداناں کناں امباز
"روچگر" ءَ "شپ سحار اندیم"
داں است انت جھان مانیت
تئی گال بلوچی آں
افسوز، نبوت دیدار تئی ماراعطا۔۔۔ رپت ئے
نامے پہ وتا کش ایت
تو دیرشت ئے چہ من
وھدے تئی ترانگ انک وشی چہ دل ءَ مئے تنک
دست ءَ ات دوارس زانت ءِ
پریاتیں درائیں شال ءِ مھگونگیں سمی آں
کرن گوزانت سال گوزانت
چہ توکئے شمشکار انت
تئی نام عطاز ندگ
داں کہ اے جھان مانیت
ہمراہاں مناتئی یات

نیاز زباد

تئی ملپدا نی بوہ انت زلفءِ شما شال ئے
اچ مۓ دلءَ سدان انت اوتاگ مۓ حیالءِ

تئی لاڑیں رژنا چورہ، ماتیگ ءِ مودگا انت
تو اچ نگاہاں بگواہ موجیں حیالاں بال ئے

تئی دید کدہ ساچیں ،تنءِ کشندہ انت بیا
تو سہبءِ لبیں تمب ئے پہ سومریءَ شالءِ

تئی دردءِ پلوءَ چہ اے شعر در کپان انت
تو روچ پلءِ برمش ئے سہبانی وشیں حال ئے

پہ موتک آ زمانءَ بڈءَ بنداں پرچا ؟
تو بانلءِ زباد ئے تو سمیانی لال ئے

منی بستار چی انت — ساجد نور

عطا!
ھفت لبزانی واہنداوں
منی بستار چی انت
تئی ازمانی دیما، اے پراھیں آزمانءَ
اے گنجیں سرزمین چو
چو کیس گوہرءَ انت
گشۓ "کرکونٹ" ءَ قیدانت
منی بستار چی انت

عطاشادءِ نامءَ — فضل حیات

ھنک دریا ئے گوھرانی بوت
ھورک پدا دست شاعرانی بوت
پرشت قلات لبزانی دو بر مرچی
جلگھیں شالءَ گریوکانی بوت
جیگ تر بوت انت ھلیں کاڑانی
بانکیں گھار ءَ پلیں براتانی
رست انت چہانٹ ہر گورا شالءِ
منگھیں ماتءَ ءِ پیریں پتانی
لڈا تئے پیا تو چو اشتاپی
انگتءَ ھورک انت تئی شعرانی کاپی
بے ترا ءَ بے تئی شعراں عطا
کئے ماں دیواناں نندیت الکاپی
کئے ءِ بیت درمان دردءَ دورانی
لنگرءَ لچ ءَ کر ءَ ءِ کورانی
کئے سرا ایر مالیت مۓ دستاں
پہک کنوک کئے بیت چمءِ ارسانی
سیاہ شپاں لنجیں کئے بجوازنیت
گپچرءَ زیداں کئے ہنازنیت
ماں پدا لبزانکءِ بجش باریں
مہریءَ لبزءِ کئے ہتاچینیت
بیا عطا واتر کن دوبر بیا بیا
قاضیءَ بیدارءِ ہمسفر بیا بیا
بیا کہ بے چاڑ انت. تئی یلیں سنگت
بیگلءَ عابدءَ ظفر بیا بیا

پلانی پیژگاہِ ھوا

نمدی

پلانی پیزگاہءِ ھوا

واجہیں ہرات رفیق عاجزءُ سعید صدف جان

لبزانکہ من شمار اجستے کرتگ ءُ شما آئیءِ پسوءَ اے رنگ ءُ گشان ات "سےُ ماہی" "چمگ" ماپہ اے حاترا کش اتگ کہ بلوچی زبان ءُ لبزانک دیمرئی بحت، بلوچیءِ لبزانکی تاکاں یک کتابے پدا بہ بیت، ہر کسی سیاحگاں شنگ بوھگءِ مہلت اوں بہ رسیت ءُ مئے مستریں ارمان ایش انت کہ بلوچی لبزانک ءُ نوکتریں فکر ءُ پیسہ دیما بیانت۔" جوان واجہاں! شمئے واھگ ستا کرزنت، من اول انچیں واب گنداں۔۔۔۔۔

منی دگہ یک جستے ءِ سرا شمئے فرضی پسوا ایش انت، "جی ھو "چمگ" ءِ تیاری ءُ چارپچارا مئے مجلس ءُ زانکاریں ءُ سرپدیں واجہ گوں ماہمراہ انت ءُ ماوت اوں بلوچی لبزانک ءُ واکوب ءُ سرپدیں (گوں گندگ ءُ) مثالی چیزے زانیں۔"

شمئے گپ پہ جاہ انت بلے چمگ ءِ اولی تاک کہ من ونتگ ءُ دیستگ تہ لھتیں چیز من گشاں اگاں رضا انت "بلے" کہ اشیءِ گندگ ءُ گوں من ہمے مارا تگ کہ شما اشیءِ اندر ءُ نوکتریں اولی رنگ جاہ دیگءِ جہد کرتگ بلے من گشاں کہ شما ناکام نبوتگے، مثالءِ گپ ءُ ٹائیٹلءِ فوٹو انت کہ من سرپد نباں کہ اچ اشی ءُ شمئے مقصد کجام انت ؟ اگاں وتی جاہ پیشدارگی انت تہ اے فن ءُ اولی مقصدے تہ نہ انت ، اگں اچ اشی ءُ شمئے مقصد وتی جاہ ءِ فوٹوشگءِ فن ءِ پیشدارگ انت تہ راست انت جوان انت ، پرچیکہ چہ اشی ءُ فوٹوشگءِ لازمءِ دلبڈی بوت کنت۔ مثال اے درگت ءُ من "صریر" ءِ گپ ءُ جناں کہ آئیءِ ہر تاکءِ یک تاریخی ءُ اندگہ مقصدے است، تہ اوا من ہمے سرپدباں کہ شما ادبءِ توجیل ءُ فن ءُ آرٹءِ پچار کنائینگ ءُ کمے نزوربوتگے۔ دومی "نورخان بزنجو" ءِ انٹرویو انت ۔ اگاں کہ اے راست انت کہ نورخان اے لائق انت کہ اچ ہمائی انٹرویو کنگ بہ بیت ءُ نورخان سازءُ زیمل ءِ بابت ءُ زانکاریں۔ ءُ وانوک ءُ ھاس سازءُ زیملءِ ھبداروک سرحالءِ گندگ ءُ گوں بازوش بیت۔ بلے انٹرویوءِ وانگ ءُ پد من ہمے مارا تگ کہ صرف نورخانءِ نامءِ پشت ءُ چیزے گپ سرءُ ارنت کنگ انت۔ اگہ کہ راست انت کہ شما گوں واجہ ءُ واقفی انٹرویو نہ کتگ۔ بلے تہارسری گپ ءُ رپ ءُ آئیءِ جواب اوں واتگ ات۔ بلے ناں۔ ہمیشہ اوانورخان ءُ میاریگ نکناں۔ بلکیں جست کنوک ءُ کہ لازم آ چہ سازءُ زیمل ءُ واکوب نہ بوتگ۔ تہ شمے اے داتگیں اے فرزی پسومنار اچگ گندگ ءُ بیت کہ مئے ہمراہ زانکاریں ستکت انت ہرچیکہ اے رنگیں جاوراں شما نورخانءِ انٹرویو چہ زانکاریں ءُ سازءُ زیمل ءُ بلدکاریں سنتے ءِ کمک ءُ اوں گپت کرتگ ات۔

ہے پیم قاضیءِ لازمءِ درگت مرادشش مہرءِ نبشتانک، کہ بے سرءُ بنیں نامرجمیں نبشتانکے، آیا اشی ءُ را شمئے مجلسءِ درستیں ہمبراہانی تپاکی گون انت تہ نبشتانکءِ ہما لجام گپ انت کہ آئیءِ سرا شمئے رضا است ءُ شما اے درگت ءُ وتی انفرادی ءُ اجتماعی حیال ءُ را اے اوں سحرانہ کرتگ۔ تہ اشی ءُ را شما نزوری ے گشت کنئے یاناں، البت من گشانے۔ ہے رنگ منیر مومنءِ قول انت کہ ہر جاہ ءُ ہر تاک ءُ مارا گندگ ءُ کاینت، بجندے کہ مجلسءِ سروکاں سک بازدوست بوتگ انت، بلے وانوکءِ تبءِ اوں حیالداری چاڑگ کپ ایت۔ منیرءِ گپاں گوں کسے تپاک کنت کہ بحت اے دگہ ءُ پدءِ جیڑ ہ بیت، بلے شما کدی اے حیال کرتگ کہ اگاں وانوکءِ دل ءُ اے حیال بئیت کہ "ہر تاک ءُ منیرءِ قول انت" ءُ اے اوں چارگ کپیت کہ وانوک وتی بوریت ءِ پد ءُ منیر مومن، چمگ ءُ چمگءِ شنگکارانی بابت ءُ چونیں چونیں حیال واشت کنت ؟ دعا انت کہ شریں حیال بداریت۔

ہے رنگ ءُ دستونکانی ہبر انت، اوا اعتراض ایش نہ انت کہ سک باز دستونک انت، سہ ماہی تاکے ءُ پہ اینکس دستونک باز نہ انت، بلے اعتراض ایش انت کہ دستونک، دستونک اوں پہ بنت، اگں کہ ہر کسی وتی فکر ءُ وتی حیال انت۔ بلے دستونکءِ راہبندانی رد ءُ بہ بنت، مثال، تکنیکی نزوریاں ءُ فنی نزوریاں تہ شما دیست بکن ات۔ اگاں شما اے درستیں نزوریاں کہ من مار اتگاں حساب ءُ نیارات تہ من ہمے سرپدباں کہ شمئے ہے نوکتری (جدید یا جدیدیت) ءِ واھگ پیلو بوت نہ کنت، ہاں البت شما رواج گپتگیں رنگ ءُ "تاک" ءُ "ماہتاک" ءُ "سہ ماہی تاک" تہ لازم کش ات کنئے۔ امیت انت کہ دل ءُ نیارات، پرچیکہ چیزے گندگ ءُ وتی گپاں جنگ (ماں دل جیڑگ ءُ یا زبان ءُ آرگ) منی (انسانءِ) قدرتی صفت ءُ آگدہ ءُ حق انت۔

من وتی دو نبشتانک ءُ یک رپورٹے کہ "آر سی ڈی سی" ءِ بابت ءُ انت ءُ یک دستونکے پہ شما راہی کنگایاں، ہے رپورٹ ءُ اگاں گوں شما بوت کنت دیمءِ تاک ءُ جاہ بدے

ات ـ ... یک جنسا کے تختہ کنگیاں، زوت پہ شما دیم ے دیاں۔

دعا انت کہ شما کامبات ئے!

شمے ہمراہ، رحمٰن مراد، گوادر

ورنائیں سنگتاں: رفیق عاجز، سعید صدف ءُ فدا احمد دراہبات ات!

ماہی "چمگ" ءِ اولی تاک ۱۹ اپریل ۲۰۰۰ ءَ رست ، اے پہ داریں تاکبند ءِ گندگ ءَ چم رژنا ءُ دل سک گل ءُ شادان بیت۔ شمارا شمے دراہیں سنگتاں مبارک ات، مئے پیرینانی دست ءَ ہرچی بیت وتی تجربہ ءَ پیش کنیں۔ ناصر آباد ءِ وانگ ءَ من ءُ وتی سال ۱۹۵۴ ءِ بلوچستان ءِ سفر ءِ ترانگ ءَ پربنت، یک زمستانی شپے من شمے شہر ءَ واشتگ، سفرنامہ ءِ ہبے ملکر ءَ پہ شما نبشتہ کناں، چہ شہبازیے آروچاں ودی نہ بیتگ اگاں بیتگ گڑا براں کود کی لئیب ءَ گوازیاں بیتگ۔

ماد ءِ بارہ ءَ منی سوج اشنت کہ پہ امارات ءِ وانوکاں وانگے پنچ درہم ءُ سالینہ بیست درہم بہ بیت ءُ وتی اے ملک ءِ سنگتاں سفارش کن ات کہ کم چہ کم پنچ مردم ءِ زراں بکجاہ ءُ گیشتر ہرچے کہ بیت چہ ہریک امارتے ءَ (درستی ہپت امارت بلحہ ابو ظبی ءُ دومی شہر العین ءَ گوں ہور ہشت شہر انت) دیر دیر ءُ وتی زراں مُچ کنت پہ شمارا ءِ رسینت، بایدانت شمار امارات ءِ دراہیں شہراں (کہ دیر دیر انت) نمائندہ بہ بیت، وتی تاکبند ءَ ڈاک ءِ بدل ءَ کم کم ءُ دستی راہ بدئیت چیا کہ شمارا ڈاک ءِ زرانی جواز گ بیست، گوں ہریک مسافرے ءَ پنچ شش وانگ راہ دیگ بہ بیت، گوں یک مردمے ءَ بیچی ءَ بُرتگ کنگ راہ دیگ بلکیں گروہ بیت۔

کہ یک سوجے اشنت کہ ہچ تاکبند بے اشتہار ءَ ایدِ زندگ نہ بیت، بایدانت شمار اکراچی ءَ نمائندگے بہ بیت کہ آ پہ شما اشتہار شوہازبنت وانکہ شمے سالے ءِ خرچ در یانت ءَ اے تاکبند کے شر تر ءَ پہ دار ترب بیت، وتی ملکی ءُ در ملکی اشتہار ءِ نہراں ءَ اکاؤنٹ نمبر ءَ نبشتہ بکن ات۔

وش انت،

ع ص امیری

دوستیں شونکار ءَ ادارہ ءِ دومی سنگتاں

شمئے وشی ءِ امیت ءَ گوں دل ءِ جہلانکی ءَ چشیں براہداریں تاکبندے کشگ ءِ سر اشمار امبار کباد دیاں، امیت کشاں کہ شمئے اے آزمان بالادیں جہد اے ڈکال ءُ وتی شریں آسراں الم ءَ زاہر کنت، ادب ءِ طالبے ءِ حساب ءَ مناوتی جہدانی شریدار بہ لیکھ ات۔

دوستاں! اے راہ کہ شما درچنگ انچیں دراجیں راہ ایت کہ اگاں کسے ۔ تکنیکی ریک ءَ ہنراں زانت، آئی ءِ اولاک روت، ءَ اگاں کسے نزانت گڈا آ یک کشیں جہد ءِ جکانسری ءَ ایدِ ہم دمبارت بے من دل ءَ جزماں کہ شما گوں وتی سافیں نیت ءُ وتی راہ ءِ دیم ءِ گیش تریں عبازیں جنجال ءُ دیوالاں دور کن ات ءُ پہ بلوچی ءَ نگرہیں سہبے ءِ آرگ ءِ واستہ الّمین دست کمک ءِ ئے۔

سنگتاں! اے پڑا دگہ یک گپے ءِ دلگوش ہم الم انت آلیش انت مئے راج ءِ مردم تاک بنداں نزورانت، اگاں زورانت گڈا بازیں حسابان زرپدا وارہاں نہ رسنت ہبے زرانی گرگ چہ تاک بند ءِ جند ءِ کشگ ءَ گران ترانت، دومی تاک ءِ مواد شمئے گور اسازی بنت بے کیسگ ھور ک بیت اے مستریں جنجال انت کہ اے بابت ءَ شمار اولگوش گور کنگ لوٹیت ءَ انچیں نماہندہ درچنگ لوٹیت کہ آ مسلسلیں جہدے ءِ حاترا گوں شما ہمگام بہ بنت، دوچار تاکانی در کنگا پد شوق ءَ چاڑاش اے رمادمہ بیت۔

زبان ءِ حاترا شما دلبریں سہبانی واب گندوک! اگاں پما حنے کن ات روچ وروچ انت، شپ ءَ ہم روچ زاناں چیا کہ اے واب مئے راج ءِ بازیں مراں گوں ھید ءُ ھون ریچی ءُ مغز سوچی ءَ رووینگ ءُ مزن کنگ ءَ من ہم وتارا اے رداھوار زاناں۔

شمئے جھدانی ہمراہ: ڈاکٹر فضل خالق

زبان دوستیں شونکار،

سہ ماہی "چمگ" ناصر آباد

دروت ءُ سلام!

پہ "چمگ" ءِ سری تاکبند ءِ روان دیگا شمے منت واراں، چہ ناصر آباد ءِ وڑیں کسانیں بازارے ءَ اے رنگیں گا مگیج ءِ ہرچوں ستا بجاں کم نت، دعاانت شمے زبان دوستی ءُ لبزانک دوستی آ ہمرے ءُ سرہبات ءُ شمے کرتگیں لبزانکی کار، لبزانکی راجد پتر ءَ ابدمان باتنت۔

امیت انت کہ سری تاک ءِ چھاپ ءِ پد آ ؤکیں تاکبند ءُ نبشتہ ءِ زیباھی ءِ ھمگازیات ھیال گور کن ات، پرچے کہ "کمپیوٹر" ءِ تہا نبشتہ ءِ بازیں وڑ ءُ ڈَول ست انت، بلے الّمی نہ انت کہ ڈُرس وانوکاں دوست بہ بنت یا چوش بجشاں کہ ڈُرس دل ءَ ایر بہ نندان۔

دریگے من سری تاکبند ءِ چیرِ کے شاتک بجتیں بلے اید گہ وزگشیانی سبب ءَ من نبشتہ کت نہ کت، البت گوں استیں نمدئی ءُ نبشتانکے گون انت۔ گڈسرءَ وز مدی انت کہ "چمگ" ءَ ر اگاتاکے جوڑ مہ کن ات بلکیں گوں حمک تک ءِ نبشتانکاں انچیں وھدے بجن ات کہ بلوچی لبزانک چہ ایشی سیر لپ بہ بیت۔

دگہ ڈُراھباتی

شمے وتی : اکرم صاحب خان (پسنی)

شونکار سےماہی چمگ بلوچی

دروت ءُ ورھبات! شمے ستاہ کرزیں جہد سے ماہی چمگ ءِ دروشم ءَ مئے دیما انت، اولی تاک ءَ چہ ہمے پدریت کہ شما بلوچی زبان ءُ لبزانک ءِ گرانیں باروتی کو پگاں زرتگ ءُ گام جنگ بندات کتگ۔ "چمگ ءِ" ہمیں لبزانکی تاک پہ بلوچی زبان ءَ مزنیں بستارے وارانت مئے پد منگیں لبزانک ءَ اے ہمیں تاکانی بے کچ ءُ کساس ضرورت انت اے ٹیکنیکل دور ءَ ہم بلوچی لبزانک کو ہنیں راہبندانی میارانت اشی ءِ پد منگی ءُ اولی ذمہ وار ندکارانت چیاکہ لبزانک ءِ پد منگی ءُ دیمروی ہمایانی سسار اچانی ذمہ وارانت، دگہ مزنیں ذمہ واری ے شونکارانی انت کہ آ ہمیں مواد انی ھمگانیک نیتی ءَ گوں حیال گور بجن انت ءَ اے درگت ءَ ہمساگی ءُ ہمام ءِ مزنی ءِ مچارانت بلکہ نکاناں مچارانت کہ آ کجام حد ءَ چھاپ کرز انت۔

ما امیت کنیں کہ سے ماہی چمگ گوں وتی صاف ءُ شیر کنیں آپ کوژ ءَ بلوچی لبزتاک ءِ ھشکاوگیں سرزمین ءَ بتاپ کنت۔

شمے کستر

اصغر داد رس

Quaterly, Chammag Balochi
P/O Nasirabad Turbat Mekran Balochistan

